

1920

SUPERCOLOR

059

9-13

06 JUN 1966

059
213

20

ՄԱՐԿ ԴԱՐԱՆԱԾԵԱՆ

ԳՐԱԼԱՐ

ՏԱՐԵՅՈՅՅ

1920

Ա. ՏԱՐԻ

ՅԳՐԱՆՆԵՐԻ ՆՈՒՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

Ա. ԵԱԶԸՃԵԱՆ Գրասան սեպական հետև
 դասագրքերը պատրաստ կը գտնուին մեր գրասան մէջ

ՂԲԸ

Մայր. Լեզու Գերակ.- Ընթերց. Ա. (Պոնտագի)	20
»	Բ. (») 35
»	Գ. (») 40
Թանգարան Տարր. Հ. Եւ Զ. Ասասուր	25
Ոսկեգետակ » Ա.	(Տարայիչ) 30
» » Բ.	(») 35
Գերակաուր. Ա. Հ. Եւ Զ. Ասասր.	35
» Բ. »	50
» Գ. »	100
Հայոց Պատմ. Տարր.	(Խաչկոնց)
» Միջին Ա.	(»)
» » Բ.	(»)
Ոսկեմասենիկ ժրան. լեզուի (Օր. Արապեան)	
Թուրքաբանութիւն Գ. Եւ Դ. (Գավաճեան)	
» Ե. Եւ Զ. (»)	

ԳՐՊԱՆԻ
 ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1920

Ա. ՏԱՐԻ

ԿԱԶՄԵՑ

ՍԻՄՈՆ

ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ

Ս. ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Չաքմաքընըլար, Թիւ 50

6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

ԶՆԿՈՅՑ — Փոքրիկ ծառայի մը մէջ խս-
 ցնել շահեկան տեղեկութիւններ, գիտելիքներ, օրուան
 նորութիւններ, եւն. եւն. հանոյալի նիւթերով զար-
 դարել Տարեցոյցի մը էջերը, փոխանակ *Գրական*
Ճոխ Հաւաքածոյի մը հասուածները զետեղելու հոն:
Ահա այն ծրագիրը՝ զոր կը փափաքիմ մշակել եւ
 զայն սարուէ սարի գիտակցօրէն ընդլայնելով հետզհետէ
 ամէն դասակարգի ընթերցողներու սիրելի ընել այս
 հասորիկը: Այս ուղղութիւնը պարզելով այժմ ուժիմ
 ընթերցողիցն, վստահ եմ որ անոր սիրելութեան պի-
 տի արժանանայ **ՏԱՐԵՑՈՅՑ**ս, երբ իրեն ընտրած
 նպատակը իրագործէ անկեղծօրէն, ինչ որ Երկասի-
 րոյիս՝ հանրութեան օգտակար ըլլալու բուն փա-
 փաքը կը պատկէ:

Ս. Գ.

ՇՆՈՐՀԱԻՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Մ Ա. Գ. Թ. Ա. Ն. Բ.

Մեռ Անբերցողներու

Բարի տարի Ձեզ կը մազթեմ
Քաղցր օրերով անդորրիկ.
Լուսապայծառ երկնքին դէմ
Խոյս տան մըրիկ, փոթորիկ.
Սրտով ուրախ, հոգւով պայծառ.
Ապրիք անվիշտ եւ անքէն :
Կեանքին վըրայ ձեր խանդավառ
Բարիք տեղայ երկնքէն :

Ա. Գ. Ե. Բ. Ս. Փ. Ա. Ն. Ո. Ս. Ե. Ա. Ն.

Հայոց հին ամիսները

ՆՍԻԱՍՍՐԴ, (Յգոսոսս), սանսկրիտ, Նաւասարասա, նշ. Նոր տարի:

2. ՀՈՌԻ, վրաց. երկու, ուրեմն երկրորդ ամիս. Թերևս ԿՅՔ ամիսը (ասոր, եբր.):

3. ՍԱՀՄԻ, վրաց, երեք, ուրեմն երրորդ ամիս:

4. ՏՐԷ, հայոց Տիր աստուծոյ նուիրուած ամիս:

5. ՔԱՂՈՅ (գեկտ.) Այծեղջիւրի հոմանիշ (բաղ, տրու այծ բառէն) աւելի հաւանական քաղել արմատէն:

6 ԱՐԱՅ, ծագումը անծանօթ:

7. ՄԵՀԵԿ, ՄԵՀԵԿԱՆ, Հայոց Միհր Աստուծոյն նուիրուած ամիս:

8. ԱՐԵԳ, (մարտ) բառին ծագումը յայտնի է:

9. ԱՀԵԿԱՆ, Պահլաւիկ ծագումէ՛րբը ԱԹՐԱԿԱՆ, ԱՀՐԱԿԱՆ, ատր (կրակ):

10 ՄԱՐԵՐԻ, ծագումը անծանօթ:

11. ՄԱՐԳԱՅ, գաշտային մարդերու պաշտպան աստուածութիւն մը կամ ողի մը:

12. ՀՐՈՏԻՑ, Պարսից «Քերվերտին» ամիսը:

Լատին.

ՅՈՒՆՈՒՍԻ

Յուլիան.

1	ԵՇ. Սրբոց կուսանաց Ինդոսի և Դոմնայի.	19
	ԿԱՂԱՆԴ՝ Լատինաց:	
2	Ուր. պահք:	20
3	ՇԵ. Ս. Աբղարու Թագաւորին մերոյ:	24
4	† Կիր. Հարսանիք:	22
5	ԲՇ. Ս. Դաւթի մարգարէին և Յակոբոյ	23
	առաքելոյն:	
6	ԴՇ. Ս. Ստեփաննոսի:	24
7	ԴՇ. պահք. Յունաց՝ ԾՆՈՒՆԴ:	25
8	ԵՇ. Ս. Պողոսի և Պետրոսի:	26
9	Ուր. պահք:	27
10	ՇՇ. Սրբոց Որդւոց Որսաման Յակոբայ	28
	առաքելոյն և Յովհ. Աւետարանչին:	
11	† Կիր. Բարեկէնդան Ծննդեան պահոց:	29
12	ԲՇ. 1րդ. օր պահոց Ծննդեան:	30
13	ԴՇ. 2րդ. օր » »	31
14	ԴՇ. 3րդ. օր » »	1
	ԿԱՂԱՆԴ և տարեմուտ 1920ի բոտ (Հ. Տ.)	
15	Եր. 4րդ. օր պահոց Ծննդեան:	2
16	Ուր. 5րդ. « » »	3
47	ՇԵ. 6րդ. » » » Ս. Բարսեղի	4
	հայրապետի և եղբորն Գրիգորի Նիւսացւոյն:	
18	† Կիր. ձրագաւոյց Ծննդեան:	5
19	† ԲՇ. Տօն ԾՆՆԳԵԱՆ:	6

20	† ԳԶ. 2. օր Ծննդ. յԵԶատակ Մեռե-	7
	լոց:	
21	ԳԶ. 3. օր »»	8
22	ԵԶ. 4. օր »»	9
23	Ուր. 5. օր »»	10
24	ՇԲ. 6. օր »»	11
25	† ԿԻՐ. 7. օր Ծննդ:	12
26	† ԲԶ. 8. օր Ծննդ: Տօն Անուանակո-	13
	չութեան Տեառն մերոյ Յսի Քրիի	
27	ԳԶ. Տօն Ծննդ. Ա. Յով_Տ. Կարապետի.	14
28	ԳԶ. Պահք:	15
29	ԵԶ. Պետրոսի Հայրապետին Վլասայ	16
	եպիսկոպոսին:	
30	Ուր. Պահք.	17
31	ՇԲ. Ա. Անտոնի ճգնաւորին:	18

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

1	† ԿԻՐ. Բարեկենդան Առաջաւորաց	19
	պահոց:	
2	ԲԶ. 1. օր պահոց առաջ.	20
3	ԳԶ. 2. օր պահոց առաջ.	21
4	ԳԶ. 3. օր պահոց առաջ.	22
5	ԵԶ. 4. օր պահոց առաջ.	23
6	Ուր. 5. օր պահոց առաջ. ՅԵԶատակ	24
	Յոմնանու մատուցեմ:	

7	ՇԲ. Ա. Սարգսի զօրավարին և սրբւոյն	25
	Մարտիրոսի:	
8	† ԿԻՐ. Հարսանիք:	26
9	ԲԶ. Ա. Ատովմանց զօրավարաց	27
10	ԳԶ. Ա. Սուքիասանց վկայից:	28
11	ԳԶ. Պահք:	29
12	ԵԶ. Ա. Ոսկեանց քահանայից.	30
13	Ուր. Պահք:	31
14	ՇԲ. Ա. Իսահակայ Պարթևի. Յու-	1
	նաց՝ փետրուար	
15	† ԿԻՐ. Հարսանիք: Լա. Բուն Բարե-	2
	կենդան:	
16	ԲԶ. Ա. Մարկոսի եպիս. Ի:	3
17	ԳԶ. Ա. Ղևնդեանց քահանայից:	4
18	ԳԶ. Պահք:	5
19	ԵԶ. Ա. Վարդանանց զօրավարաց 1036	6
	վկայից:	
20	Ուր. Պահք:	7
21	ՇԲ. Կ. Պոլսոյ Ա. Ժողովոյն 120 հայ-	8
	րապետաց:	
22	† ԿԻՐ. Ա. Քառասնորդաց: Բուն Բա-	9
	րեկենդան:	
23	ԲԶ. Ա. օր Մեծ պահոց.	10
24	ԳԶ. Բ. օր Մեծ պահ.	11
25	ԳԶ. Գ. օր Մեծ պահ.	12
26	ԵԶ. Գ. օր Մեծ պահ.	13

27 † Ուր. Ե. օր Մեծ պահ. և Տեառընդ-
առաջ:

28 Շք. Զ. օր Մեծ պահ. և Ս. Թէոդո-
րոսի զօրավարին:

29 † Կիր. Բ. Քառասնորդաց: 14

ՄԱՐՏ

4 Բշ. Ը. օր Մեծ պահ, 17

2 Գշ. Թ. օր Մեծ պահ, 18

3 Գշ. Ժ. օր Մեծ պահ, 19

4 Եշ. ԺԱ. օր Մեծ պահ, 20

5 Ուր. ԺԲ. օր Մեծ պահ, 24

6 Շք. ԺԳ. օր Մեծ պահ. Ս. Կիւրղի
Երուսաղիմայ Հայրապետին:

7 Կիր. Գ. Քառասնորդաց. Անառակին: 23

8 Բշ. ԺԵ. օր Մեծ պահ, 24

9 Գշ. ԺԶ. օր Մեծ պահ, 25

40 Գշ. ԺԷ. օր Մեծ պահ, 26

11 Եշ. ԺԸ. օր Մեծ պահ, 27

12 Ուր. ԺԹ. օր Մեծ պահ, 28

43 Շք. Ի. օր Մեծ պահ. Ս. Յով. Երու-
սաղէմ. Հայրապետին, 29

44 † Կիր. Դ. Քառասնորդաց. Տնտեսին, 1

3 Յունաց՝ Մարտ:

45 Բշ. ԻԲ. օր Մեծ պահ, 2

16 Գշ. ԻԳ. օր Մեծ պահ, 3

17 Դշ. ԻԴ. օր Մեծ պահ. Միջինք: 4

18 Եշ. ԻԵ. օր Մեծ պահ, 5

19 Ուր. ԻԶ. օր Մեծ պահ, 6

20 Շք. ԻԷ. օր Մեծ պահ. Ս. Քառաս-
նից Մանկանց: 7

21 † Կիր. Ե. Քառասնորդաց: Գատա-
ւորին: 8

22 Բշ. ԻԹ. օր Մեծ պահ: 9

23 Գշ. Լ, օր Մեծ պահ, 10

24 Գշ. ԼԱ, օր Մեծ պահ: 11

25 Եշ. ԼԲ, օր Մեծ պահ: 12

26 Ուր. ԼԳ, օր Մեծ պահ: 13

27 † Շք. ԼԴ. օր Մեծ պահ. Ս. Հօրն Մերջ
Գրեգորի Լուսաւորչին Հարչարանաց և
Մտին Ի Վիրապն: 14

28 † Կիր. Զ, Քառասնորդաց: Գալստեան: 15

29 Բշ. ԼԶ. օր Մեծ պահ: 16

30 Գշ. ԼԷ. օր Մեծ պահ: 17

31 Գշ. ԼԸ. օր Մեծ պահ: 18

Ս.ՊՐԻԼ

1^ք Եշ. ԼԹ. օր Մեծ պահ: 19

2 Ուր. Խ. օր Մեծ պահ: 20

3 Շք. Պահճք. Յիշատակ յարութեան
Գաղարու: 21

4	† կիր. պահ. Երզնկացի Լատի-	22
	նաց Զատիկ:	
5	Ա.Ի.Ա.Գ. ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ, պահ.:	23
6	Ա.Ի.Ա.Գ. ԵՐԵՔՇԱՐԹԻ, պահ. 3իշա-	24
	տակ տանն կուսանաց:	
7	Ա.Ի.Ա.Գ. ՉՈՐԵՔՇԱՐԹԻ, պահ.:	25
8	† Ա.Ի.Ա.Գ. ՀԻՆԳՇԱՐԹԻ, պահ., 3ի-	26
	շատակ ընթրեաց Տէառն մերոյ Յսի.	
	Քր.ի: Երեկոյնն Ոտնալուայ:	
9	Ա.Ի.Ա.Գ. ՈՒՐԲԱԹ, պահ., 3իշատակ	27
	չարչարանաց, Խաչելութեան և թաղ-	
	ման Տէառն մերոյ Յսի, Քր.ի:	
10	Ա.Ի.Ա.Գ. ՇԱՐԹԱԹ, ճրարարաց Զատիկ:	28
11	† կիր. ԶԱՏԻԿ. Յն. ևս Զատիկ:	29
12	† Բ. Բ. օր Զատիկ, 3իշ. մեռելոց:	30
	† Գ. Գ. օր Զատիկ:	31
	Գ. Գ. օր Զատիկ: Յուսաց՝ Ապրիլ:	1
13	Ե. Ե. օր Զատիկ:	2
14	Ուր. Զ. օր Զատիկ:	3
15	Շի. Է. օր Զատիկ: 3իշատակըլխատ-	4
16	ման Յովհ. Կարապետ:	
17	† կիր. Ը. օր Զատիկ, Նոր կերակի,	5
18	կրկնադատիկ:	
19	Բ. Բ. օր Զատիկ: Հարսանիք:	6
20	† Գ. Ժ. օր Զատիկ: Աւետուս Ս. Աս-	7
	տուածածնի:	

21	Գ. Ժ. օր Զատիկ:	8
22	Ե. Ժ. օր Զատիկ:	9
23	Ուր. Ժ. օր Զատիկ:	40
24	Շր. Ժ. օր Զատիկ:	44
25	† կիր. Տօն աշխարհատարան. Կա-	42
	նաչ կիրակի:	
26	Բ. Ժ. օր Զատիկ:	43
27	Գ. Ժ. օր Զատիկ:	44
28	Գ. Ժ. օր Զատիկ:	45
29	Ե. Ժ. օր Զատիկ:	16
30	Ուր. Ի. օր Զատիկ:	47

ՄԱՅԻՍ

1	Շր. Ի. օր Զատիկ:	18
2	† կիր. Գ. կիր. Հարսանիք:	49
3	Բ. Ի. օր Զատիկ:	20
4	Գ. Ի. օր Զատիկ:	24
5	Գ. Ի. օր Զատիկ:	22
6	Ե. Ի. օր Զատիկ: Տճկ. Խարէլէղ:	23
7	Ուր. Ի. օր Զատիկ:	24
8	Շր. Ի. օր Զատիկ:	25
9	† կիր. Ե. կիր. Տօն Երեւման Ս.	26
	Խաչի:	
10	Բ. Լ. օր Զատիկ:	27
11	Գ. Լ. օր Զատիկ:	28

12	Դե. ԼԲ. օր Զատիկի:	29
13	Եե. ԼԳ. օր Զատիկի:	30
14	Ուր. ԼԳ, օր Զատիկի: Յունաց Մայիս	1
15	Շբ. ԼԵ, օր Զատիկի:	2
16	† Կիր, Ե. Կիրակի. Հարսանիք:	3
17	Քե. ԼԵ. օր Զատիկի:	4
18	Գե. ԼԸ. օր Զատիկի:	5
19	Դե. ԼԹ. օր Զատիկի:	6
20	† Եե. Խ. օր Զատիկի: ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ.	7
	Յունաց ևս:	
21	Ուր. պահք: ԽԱ. օր Զատիկի:	8
22	Շբ. ԽԲ. օր Զատիկի:	9
23	† Կիր, Է. Կիրակի երկրորդ ծաղկազարդ: Լատինաց Հոգեգալուստ:	10
24	Քե, ԽԳ. օր Զատիկի:	11
25	Գե, ԽԵ. օր Զատիկի:	12
26	Դե, պահք. ԽԶ օր Զատիկի:	13
27	Եե. ԽԷ, օր Զատիկի:	14
28	Ուր. Պահք. ԽԸ. օր Զատիկի:	15
29	Շբ. ԽԹ, օր Զատիկի.	16
30	† Կիր. Ծ. օր Զատիկի. Հոգեգալուստ:	17
	Հարսանիք:	
31	Քե. Բ. օր Հոգ.	18

ՅՈՒՆԻՍ

1	Գե, Գ. օր Հոգ.	19
2	Դե. Գ. օր Հոգ.	20
3	Եե, Ե. օր Հոգ.	21
4	Ուր, Զ. օր, Հոգ.	22
5	Շբ, Է. օր Հոգ.	23
6	† Կիր. Ա Կիր. Յար. Յիշատակ եղև Մարգարէին:	24
7	Քե, Ա. Հոբիսիսիմեանց կուսանաց:	25
8	Գե. Ա, կուսանաց Գայիանեանց:	26
9	Դե, Պահք:	27
10	Եե. Ա Յովհաննու Կարապետի, Աթանազիէ եպ. Ի:	28
11	Ուր, Պահք:	29
12	† Շբ. Ա. Հօրն մերոյ Գրիգորի Լուսաւորչի Են ի վիրապէն:	30
13	† Կիր, Տօն Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Ա. Էջմիածնի:	31
14	Քե, Սրբոցն Մանկանց Ակակիրոսի: Յունաց Յունիս :	1
15	Դե, Սրբոց կուսանաց Նունայ և Մանեայ:	2
16	Դե. Պահք:	3
17	Եե. Ա. Իշխանացն Սահակայ և Յովսէփայ:	4
18	Ուր. Պահք:	5

19 Շք. Ս. Ներսէսի Հայրապետի՝ մերոյ 6
 եւ Խաղայ եպս.ին:

20 † Կիր. Գ. զկնի Հոգ. Բարեկենդան 7
 Լուսաւորչի պահօց: Հարսանիք:

21 ԲՇ. պահ. Ս. Եսիփանու Կիպրացւոյն 8
 և Բարեկայ Հայրապետին:

22 Գշ. պահ. Ս. Կոստանդիանոսի Թա- 9
 դաւորին և մօրն Հեղինեայ: Ամառնա-
 մուտ:

23 Գշ. պահ. 10

24 Եշ. պահ. Ս. Թէոդիտոնի Գաղատաց- 11
 ւոյն:

25 Ուր. պահ. 12

26 † Շք. Գիւտ նշխարաց Ս. Հօրն մերոյ 13
 Գր. Լուսաւորչի:

27 † Կիր. Գ. զկնի Հոգ. Հարսանիք: 14

28 Բշ. Ս. Վկայից Անտոնինոսի, Թէոփի- 15
 րոսի, Անիքատի:

29 Գշ. Ս. Դանիէլի մարդարէին և երեց 16
 մանկանցն Սեդրակայ, Միսաքայ և Ա-
 բէթնագոյի:

30 Գշ. Պահ. 17

ՅՈՒՂԻՍ

1 † Եշ. Ս. Թարգմանչացն մերոյ ՍԱՀԱ- 18
 ԿԱՅ և ՄԵՍՐՈՊՈՅ:

2 Ուր. Պահ. 19

63846.67

3 Շք. Ս. Տրդատայ Թագաւորին մերոյ և 20
 Աշխէն տիկնոջ և Խոսրովիգիտոյ:

4 † Կիր. Գիւտ Տիոյ Ս. Աստուածածնի: 21
 Հարսանիք:

Բշ. Ս. Կալիսարատոսի: 22

Գշ. Ս. Զաքարիա Մարգարէի: 23

Գշ. Պահ. 24

Եշ. Ս. Եղիսէի Մարգարէին: 25

Ուր. Պահ. 26

Շք. Ս. Երկոտասն առաքելոց: 27

† Կիր. Բարեկենդան պահօց Վարդապառի: 28

Բշ. Ա. օր պահ. Վարդ. 29

Գշ. Բ. օր պահ. Վարդ. 30

Գշ. Գ. օր պահ. Վարդ. Յունաց՝ Յուլիոս: 1

Եշ. Դ. օր պահ. Վարդ. 2

Ուր. Ե. օր պահ. Վարդ. 3

Շք. Յիշատակ Տապանակին Տնայն և տօն 4
 նորոյս Ս. եկեղեցւոյ: 5

† Կիր. Վարդապառ: 6

† Բշ. Բ. օր Վարդ. Յիշատակ մեռելոց: 6

Գշ. Գ. օր Վարդ. 7

Գշ. Պահ. 8

Եշ. Ս. Եսայեայ Մարգարէին: 9

Ուր. Պահ. 10

24	† ԾԵ. Ս. Թագէտոսի առաքելոյն և Սանդիսայ	11
	կուսին:	
25	† ԿԻՐ. Բ. զկնի վարդավառի: Հարսանիք:	12
26	ԲԶ. Ս. Կիպրիանոսի եպ. ին և կուսանայն	13
	Յուստինիանայ. Եւփիմեայ և Քրիստիանայ:	14
27	ԳԶ. Ս. Աթանազիանայ եպիսկոպոսի:	15
28	ԴԶ. ՊաՏՃ.	
29	ԵԶ. Ս. Նախաճարչն Ադամայ, Աբէլի, Աե-	16
	թայ, Կնովսայ, Կնովբայ Մէլքիսեդեկի, ևն.	17
30	Ուր. ՊաՏՃ.	
31	ԾԵ. Ս. Որդւոց և Թոռանց Ս. Հօրն մերոյ	18
	Գր. Լուսաւորչի, Արիստակէսի, Վարդանէսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի և Գանիէլի:	

Օ Գ Ո Ս Տ Ո Ս

1	† ԿԻՐ. Գ. զկնի վարդավառի. Հարսանիք.	19
2	ԲԶ. Ս. Մակաբայեցոց Եղիազարու քահա-	20
	նային և Շամունեայ:	
3	ԳԶ. Ս. Էրեղոսասան Մարգարէից, Ովսեայ,	21
	Ամոնսեայ, Միքեայ, Յովելեայ, Աբգիու, Նա-	
	ւուսայ, Ամբակուսայ, Յովնանու, Սփոնեայ,	
	Անգէայ, Զաքարեայ և Մաղաքեայ:	
4	ԴԶ. ՊաՏՃ:	22

5	ԵԶ. Ս. Սոփեայ և Երեց դատերացն Պիստոսի	23
	Ելպիսի և Յգապեայ:	
6	Ուր. ՊաՏՃ:	24
7	ԾԵ. Ս. Թէոդոսի Թագաւորին:	25
8	† ԿԻՐ. Գ. զկնի վարդավառի: Հարսանիք:	26
9	ԲԶ. Ս. Կիրակոսի և մօրն Յուզղեայի:	27
10	ԳԶ. Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն և մօրն Եւ-	28
	գինեայ կուսին:	
11	ԴԶ. ՊաՏՃ:	29
12	ԵԶ. Ս Ճգնաւորացն Տրիփոնի, Պարոսայ:	30
13	Ուր. ՊաՏՃ.	31
14	ԾԵ. Ս. Հայրապետացն Աթանասայ և Կիւ-	1
	րեգի և Գրիգորի աստուածաբանին: Յունաց՝	
	Օգոստոս:	
15	† ԿԻՐ. Ե. զկնի վարդ. Հարսանիք:	2
16	ԲԶ. Ս. Եւգինեոսի, Մակարիոսի, ևայլն:	3
17	ԳԶ. Ս. Անդրէի զօրավարին:	4
	ԴԶ. ՊաՏՃ:	5
18	ԵԶ. Ս. Անդրիանոսի և կնոջն Անագուայ:	6
19	Ուր. ՊաՏՃ:	
20	ԾԵ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն 200 Հայրապե-	
21	տաց:	
22	† ԿԻՐ. Զ. զկնի վարդա. Բարեկենդան Ս.	
	Աստուածածնի պահոց:	
23	ԲԶ. Ս. օր պահոց Ս. Աստուածածնի:	
24	ԳԶ. Բ. » »	

25	Գշ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի:	12
26	Եշ. Գ. » » »	13
27	Ուր. Ե. » » »	14
28	Շք. Տօն Շողակաթի Ս. Աստուածածնի:	15
29	† Կիր. վերափոխում Ս. Աստուածածնի:	16
30	† Բշ. Բ. օր վերա. Յիշատակ մեռելոց:	17
31	Գշ. Գ. օր վերափոխ.	18

Ս Ե Պ Տ Ե Մ Բ Ե Բ

1	Գշ. Գ. օր վերափոխման:	19
2	Եշ. Ե. » » »	20
3	Ուր. Զ. » » »	21
4	Շք. Է. » » »	22
5	† Կիր. Ը. » Հարսանիք:	23
6	Բշ. Թ. » » »	24
7	Գշ. Ս. Յովակիմայ և Աննայի: ծնողաց Ս. Աստուածածնի և կանանց իւզարեւից:	25
8	Գշ. Պահք:	26
9	Եշ. Ա. Երեմեայ Մարգարէի:	27
10	Ուր. Պահք:	28
11	Շք. Ս. Առաքելոցն Թովմայի, Յակոբայ և Շմաւոնի:	29
12	† Կիր. զկնի վերափոխ. Գիւտ գօտւոյ Ս. Աստուածածնի: Հարսանիք:	30

43	Բշ. Ս. Ստեփաննոսի Ուլնէցւոյն և վկային: 3:	1
	Գոհարնեայ Ծամրոսի, Տաւրիկոսի:	
44	Գշ. Ս. Մարգարէից Եղեկիէլի, Եզրի և Զաքարեայ: Յունաց՝ Սեպուեմբեր:	1
45	Գշ. Պահք:	2
16	Եշ. Յովհաննու Կարապետի և Յորայ արգարոյն:	3
17	Ուր. Պահք:	4
18	Շք. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն 395 Հայրապետաց:	5
19	† Կիր. Գ. զկնի վերափոխ: Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց:	6
20	Բշ. Ա. օր պահոց Խաչի:	7
21	Գշ. Բ. » » և Տօն Ծննդեան Ս. Աստուածածնի ի յԱննայի:	8
22	Գշ. Գ. օր պահոց Խաչի:	9
23	Եշ. Գ. » » »	10
24	Ուր. Ե. » » »	11
25	Շք. Տօն եկեղեցւոյ, Նաւակատիք Ս. Խաչի:	12
26	† Կիր. ԽԱԶՎԵՐԱՅ	13
27	† Բշ. Տօն Խաչի: Յիշատակ Մեռելոց:	14
28	Գշ. Տօն եկեղեցւոյ:	15
29	Գշ. » » »	16
30	Եշ. » » »	17

ՀՈԿՏԵՄԵՐ

1	Ուր. Տօն խաչի:	18
2	Շբ. » »	19
3	† Կիր. Բ զկնի խաչի: Բարեկենդան Վարդապ խաչին: Հարսանիք:	20
4	Բշ. Պահ. Ս. Մամասայ, Փրկիկտիմոնի:	24
5	Գշ. պահ. Ս. Փեփրոնեայ, Մարիանեայ և Շուշանայ, դստեր Մեծին Վարդանայ:	22
6	Գշ. Պահ.:	23
7	Եշ. Ս. Հայրապետացն Բարաղամու, Անթի- մոսի և Երանոսի:	24
8	Ուր. Պահ.:	25
9	Շբ. Ս Իւորգայ զօրավարին, Ադոկոսոսի և Ռոմանոսի երգեցողին:	26
10	† Կիր. Գ զկնի խաչին: Տօն Վարդապ Ս. խաչի: Հարսանիք:	27
11	Բշ. Ս. Դաւթի Դւնեցւոյն, և Վամբէոսի և Վամբէուհայն:	28
12	Գշ. Ս. Եւստաքէոսի և Կնոջն Թէոփեադեայ և Կուսանացն Երմանեայ և Նեքտարինեայօ	29
13	Գշ. Պահ.:	30
14	Եշ. Ս. Իշխանացն Սահակայ և Համադասայ: Յունաց՝ Հոկտեմբեր:	1
15	Ուր. Պահ.:	2

16	Շբ. Ս. 72 աշակերտացն Քրիստոսի:	2
17	† Կիր. Դ. զկնի խաչին. Հարսանիք:	4
18	Բշ. Ս. Փոկասու Հայրապետին և Երանոսի:	5
19	Գշ. Ս. Կուսանացն Թեկղեայ, Վառվառեայ և Պեղեղեայ:	6
20	Գշ. Պահ.:	7
21	Եշ. Ս. Պանդալէոնի ըԺշկին, Եպրաքսեայ Կուսին:	8
22	Ուր. Պահ.:	9
23	Շբ. Ս. Թարգմանչացն վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղէշէի, Մովսէսի քերթողին: Լայն:	10
24	† Կիր. Ե. զկնի խաչին: Հարսանիք:	11
25	Բշ. Ս. Գրի. Աղուանից կաթողիկոսի, և Ս. Հարցն Թաթլայ Վարոսի, ևն:	12
26	Գշ. Ս. Առաքելոցն Անանիայի, Մատթիայի, Բաւնարասայ:	13
27	Գշ. Պահ.:	14
28	Եշ. Ս. Դրոնեսիոսի Սրիսոպագաջւոյն:	15
29	Ուր. Պահ.:	16
30	Շբ. Ս. Աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Վուկասու և Յովհաննու:	17
31	† Կիր. Զ. զկնի խաչին: Հարսանիք:	18

ՆՈՅԵՄԱՐԵՐ

1	Բշ. Ս. Դուռնկերանոսի հարիւրապետին և Յովսեփոյ աստուածաճօրն:	19
2	Գշ. Ս. Թէոտիտոնի քահանային և Զենոնի զինուորին և Մակարայ, Եւզոբսեայ և Ռամելայ:	20
3	Դշ. Պահ.ք.	21
4	Եշ. Աբբոց Խարիթեանց և վկայիցն Արտեմսեայ և Քրիտափորի և երկուց կանանցն կալինիկեայ և Ակիւլինեայ:	22
5	Ուր. Պահ.ք:	23
6	Շբ. Ս. Երկոտասան վարդապետացն Ռեթեոսի, Դիոնեսոսի, Սեղբեմորոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղէմացոյն, Եպիփանու Կիպրացւոյն և ըն:	24
7	† Կիր. Է. զկնի Խաչի. ԳիիՏ ԽԱԶ: Հարսանիք:	25
8	Բե. Ս. Անաստասի քահանայի:	26
9	Գշ. Ս. Հիպերիքեանց:	27
10	Դշ. Պահ.ք:	28
11	Եշ. Ս. Յովհաննու Ոսկեբերանի.	29
12	Ուր. պահ.ք:	30
13	Շբ. Ամենայն Աբբոց հոռոց և նորոց, յայտից և աճյալտից:	31
14	† Կիր. Ը. զկնի Խաչին: Հարսանիք. Յունաց, Նոյեմբեր:	1

15	Բշ. Ս. Ստեփանոսի Հոովմոյ Հայրապետին:	2
16	Գշ. Ակիփսիմեայ եպիսկոպոսին և Պղատոնի վկային:	3
17	Դշ. Պահ.ք:	4
18	Եշ. Ս. Հայրապետացն Մետրովանոսի, Ազեքսանդրոսի:	5
19	Ուր. Պահ.ք:	6
20	Շբ. Ս. Հրեշտակապետացն Գաբրիելի և Միքայելի.	7
21	† Կիր. Թ. զկնի Խաչին: Հարսանիք:	8
22	Բե. Ս: Մելիտոսի Անտիոքայ Հայրապետին:	9
23	Գշ. Ս. Գեմետրեայ վկային:	10
24	Գշ. Պահ.ք:	11
25	Եշ. Ս. Գուրխասայ Ամուռնասայ և Ալիբայ սարկաւազին:	12
26	Ուր. Պահ.ք:	13
27	Շբ. Ս. Առաքելոցն Անդրէի և Փիլիպոսի:	14
28	† Կիր. Ժ. զկնի Խաչին: Բարեկենդան Յիւնակի պահոց:	15
29	Բշ. Ս. օր պահոց Յիւն.	16
30	Գշ. Բ « «	17
ԴԵՆԵՄԱՐԵՐ		
1	Դշ. Գ օր պահոց Յիւն.	18
2	Եե. Գ » »	19
3	Ուր. Ե » »	20

4 † Եբ. Տօն Ս. Աստուածածնի երկց ամաց ըն- 21
 ծայրանի տաճարն:
 5 † Կիր. Ա Յիննակաց. Հարսանիք: 22
 6 Բշ. Ս. Կուսմանչն Յուլիանեայ և Վա- 23
 սիլուհույ:
 7 Գե. Ս. Դուսնկիանոսի քաջանային, Տարազ- 24
 րոսի. եւրն:
 8 Դշ. պահք, 25
 9 Եե. Ս. Կղեմայ Հայրապետին եւ Բագարաւ- 26
 տայ:
 10 Ուր. Պահք: 27
 11 † Եբ. Ս. Առաքելոցն եւ Առաջին Լուսա- 28
 ւորչացն մերոց՝ Թադէոսի եւ Բարթօղիմէոսի:
 12 † Կիր. Բ. Յիննակաց: Հարսանիք: 29
 13 Բե. Ս. Գեհարիոսի և Մերկերիոսի: 30
 14 Գե. Ս. Յակովբայ և Իրաւափառայ: Յու- 1
 նաց՝ Դեկտեմբեր:
 15 Գե. պահք: 2
 16 Ս. Հարցն Եղիստացւոց Պօղոսի, Պօղայ, 3
 Մակարայ, Եւագրի, Արսենի, Սրապիմոնի, Պի-
 մէնի եւ ալոց: 4
 17 Ուր. Պահք: 5
 18 Եբ. Ս. Նիկողայոսի եւ Գրեգորի Աքանչելա- 6
 գործ Տայրապետին:
 19 † Կիր. Գ. Յիննակաց: Բարեկենդան Ս. Յա-
 կորայ պահոց:

20 Բշ. Պահք Ս. Մինասայ, Երմուգինեայ, Գրա- 7
 բոսի և Կամաւոր աղքատաց Յովհաննու եւ
 Աղեքսիանոսի:
 21 Գշ. Պահք. Ս. Կուսնկիոսի հարիւրապետին 8
 եւ Շմաւոնի աղքատին Գր.ի .
 22 † Դշ. Պահք. Տօն Յղութեան Ս. Կուսին և 9
 յ'Աննայէ:
 23 Եշ. Պահք. Ս. Եւսարտաթոսի, Օգսենտիոսի, 10
 Եւգինէոսի, Ոլրեստէսէ:
 24 Ուր. Պահք: 11
 25 Եբ. Ս. Յակովբայ Մծբնայ Հայրապետին, Մա- 12
 բուղէի ճգնաւորին, Մեխառի Եպ.ին՝ Լաւ
 ԹՆՈՒՆԿԻ:
 26 † Կիր. Գ. Յիննակաց. Հարսանիք: 13
 27 Բշ. Ս. Իզնատիոսի, Աղգէի և Մարու- 14
 թայի եպո.ի
 28 Գշ. Ս Թէոպոպայ եպ.ի 15
 29 Եշ. Պահք: 16
 30 Եե. Ս. Կուսմանչն Ինդոսի եւ Դամայի և 17
 Գղերիկոսի:
 31 Ուր. Պահք: 18

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

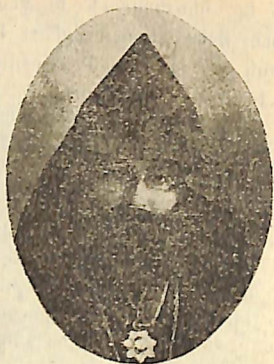
Վ. Ե. Ս. Ս. ԳԵՒՈՐԳ. Ե.
Կարողիկոս Ամենայն Հայոց

Վ. Ե. Ս. Ս. Գեորգ Ե. ծնած է 28 Օգոս. 1841ին Թիֆլիզ, ուր ստացած է իր նախնական ուսումը: 1868ին կր ներկայանայ Էջմիածին եւ կուսակրօնութեան փափաք կը յայնէ: Նոյն տարւոյն վերջ

Ստրկաւագ կը ձեռնադրուի եւ ուսուցիչ կ'ըլլայ Մայր Աթոռոյ Ժառանգաւորացին: 1871 Մայիսին Արեղայ, իսկ 27 Մայիսին՝ վարդապետ: 1874ին ուսուցիչ Էջմիածնայ ձեռնարանին, յաջորդ տարին Առաջնորդ Կարապաղի եւ տեղոյն դպրոցին տեսուչ: 79ին Աղեւանդաւորացի փոխանորդ, 3 տարի վերջ Երեւանի փոխ-քեմակայ եւ 1882ին կը ձեռնադրուի Եպիսկոպոս եւ 1886 Գեղեւ.էն սկսեալ Աստրախանի առաջնորդ: 1894ին Առաջնորդ Թիֆլիզի եւ կը վարէ այդ պաշտօնը իբր 40 տարի: 1906 ին Սինօղի անդամ, եւ զլիաւոր ղեկավար Էջմիածնի՝ Հայր կի ծերութեան պատճառաւ, որուն վախճանումով Կարողիկոսական տեղակալ մինչեւ Իզմիրեանի ընտրութիւնը, որուն մահուամբ կրկին տեղակալ մինչեւ Կարողիկոս ընտրութիւնը, 1913 Գեղեւ. 13ին:

Կենսագրական այս հսկիրն տողերուս իբր վերջաբան կենի՞ խորհուրդ մը կը ներկայանայ միտքս, այն է թէ քանի որ միւս կայսրութեան կործանումով՝ անոր օրէններուն նկունմէն ազատ է այլեւս մեր Ս. Կարողիկոսը եւ Պապաձէնիան զինքը չի կաշկանդեր իր վեհարանին մէջ, ինչո՞ւ դուրս չելնէ անկէ եւ չբռնի մինչեւ աշխարհի նեւաւոր անկիւնները, իր բիրտաւոր զփրաղոյ որդիներուն օգնութեան հասնելու համար, ինք որ անոնցմէ շատերուն սովամահ ըլլալուն ախանաեսն եղաւ իր մեհարանին պարիսպներուն սակ...:

ԱՄԵՆ. Տ. ԶԱԻԷՆ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀԱՅՈՑ ԲՈՒՐՔԻՈՑ

Որդի Սղերդցի Տ. Աւեսիս ֆինյ. Տ. Եղիաեանի, ծնած ի Մուսուլ 1868 Օգ. 27ին. աշխարհական անունը Միխայել: Նախնական կրթութիւնը ստացած է Սղերդի Միացեալ Ընկերութեան վարժարանը եւ Պաղտասի Ազգ. վարժարանը, ուր երկու տարի ուսուցչութիւն ընելէ ետք, 1891ին կը մտնէ Արմաշու Գաբելանի, որուն շնորհիւ կ'աւարտէ 1895ին, քէն վարդապետ կը ձեռնադրուի Մաղափա եպ. Օրմանեանէ: Հոն տարիուկէս ուսուցչական պաշտօն կը վարէ եւ 1897ի սեպտեմբեր Պոլիս կուգայ եւ նոյն տարւոյն մեծ պահքին Սամաթիոյ, յետոյ Խասգիւղի

հարոզիչ կը կարգուի, ուր կը մնայ մինչեւ Պոլսէն մեկնումը 1898 Փետր.ին Կարնոյ առաջնորդական տեղապահութիւնը ստանձնելու համար: 1903ին Կարնոյ առաջնորդ կ'ընտրուի եւ կը վարէ այդ պաշտօնը մինչեւ 1906, երբ հրաժարելով կուգայ Պոլիս, եւ Եէնի գիւղ, Սամաթիա եւ Մաքրիգիւղ հարոզչութիւն ընելէ վերջ Ազգ. կեդր. վարչութեան առաջարկութեամբ նախ կ'որոշուի Մոյս եւ հաղէփ տեղապահութեան, որուն հրավարակը ուշանալուն, 1908 Ապրիլին վաճառ տեղապահութիւնը կ'ընդունի եւ կը վարէ այդ պաշտօնը մինչեւ 1906 Մեյս. 24, երբ Տիգրանակերտի առաջնորդ կ'ընտրուի, եւ նոյն վիճակին վրայ եպ. կը ձեռնադրուի 1910 Մեյս. 19ին Մասքէս Ս. Կաթողիկոսէն. Զաւէն Եպիսկ. Տիգրանակերտի առաջնորդութիւնը կը վարէ մինչեւ իր պատիարական ընտրութիւնը 1913 Օգ. 30ին, եւ Մեյս. 12ին անկէ մեկնելով Մոյս, Կարնոյ եւ Տրապիզոնի համբով Պոլիս կը հասնի 'նոյ 7ին, եւ իր պաշտօնին գլուխը կ'անցնի:

1916 Յուլիս 28 Թուրք կառավարութիւնը օրէնք մը հրատարակելով Սոյո կաթողիկոսութեան կը միացնէ Աղբամարի կաթող. Կ. Պոլսոյ եւ Երուսաղէմի պատիարականութիւնները. Այս օրէնքով Զաւէն Պատիարք պաշտօնակց կ'ըլլայ եւ Օգ. 22ին Պոլսէն կ'աւտարուի Գոնիա, Հալէպ եւ Տեր Զօրի համբով Պաղտաս, Պատիարքը հոն կը մնայ ուսիականական հսկողութեան տակ մինչեւ 1917 Մարտ 2ին, երբ

Բրիտանական բանակին մօտենալուն վրայ թուրք կա-
ռավարութիւնը զանի ընդ հսկողութեամբ կը փո-
խարէր Մուսուլ: Այս հողաբն սարագրութեան կա-
շաններէն մին ըլլալուն, Պասրիարբ անէլի խիս
հսկողութեան կ'ենթարկուի, եւ կը մնայ այսպէս
մինչեւ զինադադարի կնիւմով եւ Մուսուլի՝ Բի-
սանական զօրերու կողմէ գրաւուելով հսկողութենէ
կ'ազատի Նոյ.ին: Պասրիարբ իշխանութեան փո-
փոխութենէն օգուտ քաղելով երկու անուան չար
հոն կը մնայ եւ կը գրադի տեղւոյն սարագրեալներու
վիճակով մինչեւ Դեկտ.ի վերջ, երբ նոյն գործը
շաննելով Միջագետքի առաջնորդ Մուսեղ եպ.ին
կը մեկնի անկէ Պաղտատի եւ Եգիպտոսի համբով
Պոլիս գալու համար՝ Չաւէն Պասրիարբ քէն մեկ
օր միայն մը մնայ Բօրս Սայիս(Եգիպտոս) սակայն
Գանձիւրէն եւ Աղեթաւնորիայէն ազգ. բոլոր մարմին-
ներու ներկայացուցիչները հոն հաւաքուելով մեծ
ընդունելութիւն մը կրնեն իրեն, որուն մասնակցեցան
նաեւ Բօրս Սայիսի Յոյները, Չաւէն Պասրիարբ
Մուսուլէն մինչեւ Պոլիս Բրիտանական կառավար-
ութեան իբրեւ նիւր կը համարուի եւ Եգիպտոսէն
Պոլիս յատուկ գրահաւոր մը (Acacia) կը փոխարէր
զինքը: Աւելորդ չէ յիշել այն խանութ ընդունելու-
թիւնը զոր ըրաւ Պոլտոյ Հայրէքիւնը իր ախարա-
կան Պասրիարբին՝ անոր վերադարձին առթիւ եւ
ուրդար յոյտեով առաջնորդեց զանի իր Աթոքը,
որպէսզի Ազգին բազմազան գործերը վարէ ամենայն
ձեռնհասութեամբ.

ՀՐԱՆԳԻ ՄԱՆԱՎԵԱՆ

ՅԱԿՈՒՔ ԲԵՐԷՍՕԷՃԵԱՆ

ԱԻԵՏԻՍ ՓԷՐՄԷՉԵԱՆ

Որոնք անդուստրիա ջանքերուն շնորհիւ կարելի եղած է Գարա-
կեօզեան Որբանոցին կից 18000 կանգուն հողը վերայիշ-
եալ Որբանոցին կցել տալ:

ԲԵՐՈՅԻ ՊԱՏՐԻԱՐԻՍՏՐԱՆԻ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅՔ

Տեաքք Յակոբ Համամճեան

Գործակաւսար

Միսաք Թաթարեան

Գործակաւսարի օգն.

Միհրան Զուխաճեան

Դիւանապետ

Գրեգոր Մարգարեան

Ուսումն. եւ Տնես. Խորհ. Բարձրագ

Պօղոս Արապեան

Բարապանապետ

Սարգիս Օտապաշեան

Բարապան

Գրեգոր Սուրեան

«

Օրուան յարաճուն պէտքերուն գոհացում տա-
լու համար աւելցան նաև իբրև պաշտօնեայ.

Տիար Արշակ Ալպոյաճեան

« Ասատուր Նաւարեան

« Աւարել Զարեան

Ս. Պատրիարքի սուռն, Բերա, Պրուսա փողոց
Թիւ 21. Թէլէֆօն, Պէլյօղլու 1128

ԳՈՒՄ ԳԱՔՈՒԻ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻՆ ՄԵՉ

Տ. Երուանդ Ծ. Վ. Փէրասճեան
Պատրիարքական Փոխանորդ
Տ. Տրդատ Ա. Բնյ. Պոյաճեան

Նշանաւ. ղիւանի պատօտեայ
Տիգրան Էֆ. Նշաստաճեան
Գանձապետ

Պետրոս Համաճեան
Համարակալ

Արմենակ Թէլլալեան
Արձանագր. ղիւանի պատօտեայ

Սարգիս Գրալեան
Դատար. խորհրդի փարսուղար

Հայկ Պատմաճեան
Փոխանորդարանի փարսուղար

Մանուկ Մարտիրոսեան
Բարապետ

Յովհաննէս Հիւսեան
Սենեկապան

Ասովմ. Ատալմեան
Գրնապան

Ազգ. Պատրիարքարանի Թէլէֆօնի Թիւ. 1328 ՍԹամ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպիսկ. Գուրեան
Ատենապետ

Տ. Յովն. « « Արշարունի
Տ. Վահրամ « Մանկունի
Տ. Գնէլ Եպ. Գալէմբեարեան
Բ. Ատենապետ

Տ. Մեսրոպ Եպ. Նարոյեան
Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Գազազեան
Ատենաղալիր

Տ. Տրդատ Ա. Բնյ. Պոյաճեան
Պ. Յակոբոս Ա. »
Տ. Տանատ Բնյ. Փաշայեան
Բ. Ատենաղալիր

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն Ժ Ո Ղ Ո Վ
Տրար Ստեփան Գարեան
Ա. Ատենապետ

Տօքթ. Գ. Դաւիթեան
Բ. Ատենապետ

Հայկ Խօճասարեան
Ա. Ատենաղալիր

Երուանդ Պէյազճեան
Բ. Ատենաղալիր

Դաւիթ Տէր Մովսէսեան
Պետրոս Խօրասանեան
Ներսէս Օհանեան
Յովսէփ Տէյիրմէնեան
Վահան Զէյթունցեան (հրաժարած)
Խաչիկ Սրվաճեան

Ո Ի Ս Ո Ի Մ Ն . Խ Ո Ր Հ Ո Ի Ր Դ

Տեարք

Յովհ. Հինդլեան Ատենապետ
Գեղամ Գավաֆեան Ատենադպիր
Ստեփան Կուրտիկեան
Շահան Պէրպէրեան
Յովսէփ Ճէլալեան
Գէորգ Սիմբէշեան
Կարապետ Բիւրքեան

Տ Ն Տ Ե Ս Ս . Կ Ա Ն Խ Ո Ր Հ Ո Ի Ր Դ

Տեարք

Խաչիկ Գափէճեան Ատենապետ
Արմենակ Թաշճեան Ատենադպիր
Կարպիս Ռուբէն
Օննիկ Ասլանեան
Մկրտիչ Չայլազեան
Հրանդ Գարակէօզեան

Դ Ա Տ Ա Ս Տ Ա Ն Ա . Կ Ա Ն Խ Ո Ր Հ Ո Ի Ր Դ

Նախ .— Տ. Եր. Ծ. Վ. Փէրտահճեան
Ատենապետ. Բիւզանդէֆ. Թերզեան
Ատենադպիր. Տ. Սարգիս Բիյ. Զօհրապեան
Անդամներ .— Տ. Գարեգին Բիյ. Յովա-
կիմեան (այժմ Ամերիկա)

Տ. Թաղէոս Բիյ. Փափազեան
Տ. Հմայեակ Բիյ. Արապաճեան
Գրիգոր էֆ. Մուրատեան
Մինաս « Բէչէճեան
Տօթթ. Պօղոս Վարժապետեան

Ա Ր Մ Ա Շ Ո Ի Խ Ն Ա Մ Ա . Կ Ա Լ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Տեարք

Յովհ. Հինդլեան, Ատենապետ
Սեպուհ Ստեփանեան
Գեղամ Գավաֆեան
Սիմոն Բիւլչիքեան
Ալան
Կարապետ Նուրեան

Գիւղասնեսեակեան վարժարանին վերին խմբա-
կան է ազնիւ ամերիկացի մը.

Մաղր Պրիկէլ
Հայկ Սէրէնկիւլեան Փոխ Տեսուչ
Վարդգէս Բաջունի Ուսումնապետ

Այժմ վարժարանը 200 աշակերտ ունի եւ հաճոյ-
փով կը յայտարարենք թէ գործը լաւ ձեւերու մէջ է
եւ մեծ օգտակարութիւն կը խոստանայ յառաջիկային:

Ա. Զ. Գ. . ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԲԵՐԱ, ԱՍՄԱԼԸ ՄԷՍՃԻՏ ԹԻՒ 13, ԹԷԼԷՅՕՆ ԹԻՒ 1339
Վ. Ա. Ր. Զ. Ա. Կ. Ա. Ն . ԽՈՐՀՈՒՐԳ .

- Աշենան Արշաւիր
- Բանիկեան Լեւոն
- Գարակէօզեան Սարգիս
- Թօփալեան Լեւոն
- Կարապետեան Յովակիմ
- Հովեան Գէորգ
- Շահպազ Գրիգոր

Ազգ. Խնամատարութիւնը հետեւեալ բաժանում-
ներ ունի.

- Ա. Որբախնամ դիւան
  - Բ. Համարակալութեան դիւան
  - Գ. Թղթակցութեան եւ Մամուլ
  - Դ. Վիճակագրական
  - Ե. Մթերապահութեան
  - Զ. Որբահաւար
  - Է. Տարագրելոյ
  - Ը. Ամերիկեան Նպատամատոյցի ճիւղ:
- Ազգ. Խնամատարութեան պիւտճէն
ամսական ծախք 50,000 թղթ. ոսկի:

Ա. Զ. Գ. Ե. Ն. Բ. Ս. Ա. Կ. Ա. Ն. ՅԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎ,
Կեդրոնատեղի Ղալաթիա հայոց եկեղեցի, Թէլէ-
ֆօն ԹԻԼ 1162

Ս . Պատրիարք Հայր **Նախագահ**
Տեարք

- Խ. Սրվանեան Ատենապետ
  - Խորէն Ճամնեան Ստենադպիր
  - Սարգիս Գարակէօզեան Գանձապետ
  - Յովսէփ Տէյիրմէնեան
  - Ներսէս Օհանեան
  - Ստեփան Արապեան Համարակալ
  - Յ. Գումրուեան Քարտուղար
- Ազգ. Ելմտական Յանձնաժողովին պաշ-
տօնն է նպաստի գործը արդիւնաւորել. եւ
Ի՛նքն է որ կը կատարէ ամէն գանձում-
ները եւ վճարումները Ազգ. դժբաղդու-
թիւնէն երբ սփոփելու համար: Իր գլխա-
ւոր հասոյթն է ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՈՒՐԻՔԸ:
ՀԱՅ ՏԱՐԱԳՐԵԼՈՅ ՏԵՂԵԿԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ
ԴԻՒԱՆ .

Վաւերացուած Ազգ. Կեդր . վեջին իշ-
խանութեան կողմէ.
Նպատակ.
Կեսարիա, Հայէպ, Պիթիւս, Պրուսա,
Պոլիս եւ շրջակայքը, նոյնպէս իր միջոցաւ
գանուածներու ցանկը եւ վերապրողնե-

ըու անուանացանկը պատրաստել: Մին-
չեւ ցարդ պատրաստուած է անյայտ տա-
րագրեալներու ժ.Գ. ցուցակ:

Հասցէ. — Ս. Երրորդութիւն եկեղեցի,
Բերա, Պալրգ Փագար, Կ. Պոլիս:

Դիւանի կազմութիւն

Եղիշէ Արք. Դուրեան	Նախագահ
Տիար Արմենակ Թաշնեան	Ատենապետ
« Գէորգ Մեսրոպ	Ատենադպիր
« Լեւոն Պապեան	Գանձապահ
« Լ. Մինասեան	Խորհր. անդամ
« Մ. Դազարոսեան	«
« Հ. Խորշեան	«
« Ե. Տրեմց Մարգարեան	«

ՊՈԼՍՈՅ ՈՐԲԱՆՈՅՆԵՐԸ ԵՒ ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՅԻԷԸ

Նշան Թաշի	որբանոց	246
Գարակէօզեան	«	59
Բերայի	«	130
Պէշիկթաշի	«	30
Միջագիւղի աղջ.	«	194
« մանչ	«	78
Առնաւուտգիւղի	«	80
Պոյանիգիւղի	«	12
Սկիւտարի	«	96
Գատր գիւղի	«	90
Դպրոց. Տիկնանց	«	283

Կէտիք փաշայի	որբանոց	30
Բերայի Ս. Աննա	«	45
Սամաթիոյ	«	120
Նաւլը գաբուի	«	60
Մագրիգիւղի	«	66
Պալաթի	«	168
Խասգիւղի	«	08
Գալփեան	«	45
Պէզազեան	«	46
Երուսաղիմատան	«	85
Եէտի գուլէի	«	264
Ս. Յակոբայ Կայան	---	
Ս. Փրկչի Ազգ Հիւանդանոց		73
Բերայի Հ. Կ. Խ. Դարմ.		63
Շիշլի Հ. Կ. Խ. Հիւանդանոց		36
Պարտիզակ		345
Նիկոմիդիա		215
Արմաշ		200

Այս որբանոցները առհասարակ կը նը-
պաստաւորուին Ազգ. Խնամատարութե-
նէն, ամսական մէկ որբի համար 5 ոսկի
վճարումով:

ՀՌՌՎՄԷՍԱԿՍՆ ՀՍՅԵՐ

Գեր. Օգոստինոս Եպ. Սայեղեան
Պատր. Տեղապահ

Կրօնական Ժողովոյ Անդամներ

Գեր. Պօղոս Արքեպիսկ. Թերզեան
Կաթողիկոս տանն Կիլիկիոյ

» Յովսէփ Արք. Թորոսեան
Կաթող. Փոխանորդ

Գէորգ վ. Թէրզիպաշեան

Յովհ. վ. Կէտիկեան

Պօղոս վ. Գամպուրեան

Յակոբ վ. Մազուրեան

Ռաֆայէլ վ. Էթմէքճեան

Աւետիք վ. Գազազեան

Եղիա վ. Բիլճեան

Ստեփան վ. Հարունեան

Ս. Յակոբ Հիւանդանոցի Վարիչներ

Միքայէլ Ալէմշահ

Վահէ Բակէնտէր

Պօղոս Միմիտեան

(Ատենապետ)

Տարեցոյցիս տպագրութեան պահուն վարչական խորհւոյ անդամներ ընտրուած չբոլորով կարելի չէ եղած նշանակել զանոնք:

Երուանդ Պէճիտեան

Յովհաննէս Թօլայեան

Հ. Յարութիւն Ասատուրեան

(Տնօրէն)

Ս. Յակոբի Բժիշկներ

Տօթ. Ֆինճանճեան

« Զարդարեան

« Շահպազ

« Պարտիզպանեան

Վեցնիկի Միքարեան միաբ. մեծաւոր Կ. Պոլսոյ

Հ. Աւետիք վ. Գազէզեան

Վիկննայի Միքարեան միաբ. մեծաւոր Կ. Պոլսոյ

Հ. Մկրտիչ վ. Նորշունեան

Ալեքսեան միաբանութեան մեծաւոր Կ, Պոլսոյ

Հ. Եղիա վ. Բիլճեան

ԲՈՂՈՒՅԱԿՍՆ ՀՍՅԵՐ

Ազգապետարան, Կէտիկ փաշա Թէլէֆօն Թիւ S14

ԲԲՕՖ. Զ Ե Ն Ո Ւ Ց Ա. Պ Է Զ Ճ Ե Ա Ն

Ազգապետ բողոքականաց

Խորհրդակցական Ժողովոյ Անդամք

Վերապատուելիք

Արսէն Շմաւոնեան

(Ամերիկա)

Յ Գ. Գրիգորեան (Սմեր. երթալու վրայ)
 Յովսէփ ձէնիգեան
 Կարապետ Սթամպոլլեան
 Տեարք
 Յովակիմ Փէրմանեան (Եւրոպա)
 Երուանդ Մարտիկեան
 Պօղոս Երուանդեան
 Յակոբ Սվանեան
 Վահան Մատթէոսեան (Եւրոպա)
 Թովմաս Թումանեան
 Միհրան Նուրիճեան
 Պատ. Փլաթօն Լէվիտիս
 Տօբթ. Աւետիս Նազգաշեան (Ատանա)
 » Տիգրան Թապիպեան
 Տիար
 Տիգրան Պարսամեան (հրաժարեալ)
 Միհրան Մարտիկեան
 Տիրան Զրագեան
 Ծարիս Նուրի էֆ. (Դամասկոս)

Դիւանի յոդով 1919 — 1920

Նախագահութեամբ Ազգապետի

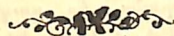
Վեր. Յ ձէնիգեան
 » Կ. Սթամպոլլեան
 Պատ. Փլաթօն Լէվիտիս

Տիարք

Յակոբ Սվանեան
 Երուանդ Մարտիկեան
 Թովմաս Թումանեան
 Միհրան Նուրիճեան

ՄԻՈՒԹԻՆԿ (Սինդիկատ)

1 Բիւրանական	Միւրթիւն
2 Կիլիկեան	«
3 Խարբերդի	«
4 Կեդրոնական	«

Ս. ՓՐԸՆԵԱՆ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՅ

Ս. Փրկչեան հիւանդանոցը հիմնուած Յարութիւն Պէղմեան ամիրայէ 1834 է ի վեր կը լրացնէ Ազգին կարեւոր պէտքերէն մին, պատասպարելով և խնամելով անոք և անտէրունջ հիւանդներ, յիւանդներ, ծերեր, անանկներ և որրեր. Տարիներու ընթացքին մէջ հիւանդանոցին շէնքին վրայ տեղի ունեցած են դանազան նորոգութիւններ և յաւելուածներ, իրր առժամեայ բարւոքութիւնքս Միւրթիւն էֆ. Յակոբեանի Հոգաբարձութեան օրով, 1888ին ձեռնարկուած է հիւանդանոցի վերաշինութեան ի ձեռն յատուկ յանձնատոյնով մը,

ատենապետութեամբ և գանձապետութեամբ նոյն ինքն Միքայել էֆ. Յակոբեանի: Երազրուած շինութեանց մեծ մասը աւարտած է 1902ին 20 հազար ուկւոյ ծախքով, որուն կարեւոր նուիրատուութեամբ մասնակցողներու անունները Ազգ. Հիւանդանոցի մուտքի դրան դիմաց, երկրորդ դրան երկու կողմի պատերուն վրայ յատուկ արձանագրութեամբ զետեղուած են:

Իսկ հաստատութեան կարեւորագոյն մասը, հիւանդարանը, ի նորոյ կառուցուած է 1905—1906 տարւոյ ընթացքին մէջ, առողջապահական պայմաններու համապատասխան եղանակով: Այդ հոյակապ հիւանդարանը կը բաղկանայ, երեք յարկաբաժիններէ, Արեւմտեան, Կեդրոնի և Արեւելեան յարկաբաժիններ: Արեւմտեան յարկաբաժինը կառուցուած է Յովհաննէս էֆ. Յակոբեանի ծախքով և կը կոչուի Յակոբեան յարկաբաժին: Կեդրոնը կառուց: ծ են իրենց ծախքով Սերովլէ և Սարգիս Կիւլպէնկեան եղբայրց որդիները, և կը կոչուի Կիւլպէնկեան յարկաբաժին: Արեւելեանը իրենց ծախքով կառուցած են Մաթուս եւ Աբիկ Ունձեան եղբայրները եւ կը կոչուի Ունձեան յարկաբաժին: Միեւնոյն ժամանակ Տօրթ. Միքայել էֆ. Խորասանձեանի նուիրատուութեամբ, որուն կարեւոր յաւելումով մը մասնակցած են իրեն ժառանգորդները, ի նորոյ շինուած է զգարանը:

Նոյնպէս 1906ին հին մատուռին տեղւոյն վրայ ի հիմանէ վերաշինուած Լ. Ս. Փրկչի եկեղեցին թահթապրուսեան եղբայրց ծախքով և հաստատութեան վերաշինութեան գործը լրացած է: 1905ին Յարութիւն էֆ. Գարամանեան իր հանգուէալ եղբոր Յակոբ էֆ.ի փափաքին համաձայն նուիրած է հիւանդանոցին շատ կարեւոր հականեխական ջեռոց մը (ETUVE) 655 ոսկւոյ արժէքով, զոր հայթայթած են Յարութիւն էֆ. Գարամանեանի հետ հանգուցեալ եղբորը պրին և դուստրը:

1909ին կարապետ էֆ. Արիանեան 150 ոսկւոյ ծախքով հիւանդանոցի շրջափակին մէջ շինել արժան է փուռ մը:

Ազգ. Հիւանդանոցը անցուցած է երբեմն տագնապալի շրջաններ և սակայն հեաջհետէ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ և բարեսէր ազգայնոց օժանդակութեամբ բաղդատաբար գոհացուցիչ վիճակ մը ստացած է զիտական և վարչական տեսակետներով, և եթէ հաստատութիւնը ճշարտի բարեսէր ազգայնոց հոգածութեան առարկոյ ըլլալէ, ապահովաբար լուսադոյն վիճակ մը ձեռք կը բերուի և Ազգին Տունը կ'ըլլայ տիպար հաստատութիւն մը:

Ազգ. Հիւանդանոցը կը կարօտի տարեկան աւելի քան 30,000 ոսկւոյ, հանդերձեղէնի, անդեղէնի,

դեղորէից. վառելանիւթի, նորագուծեանց և այլ
անհրաժեշտ ծախուց համար. իր հաստատուն
հասցիքները, ինչպէս են կողուածոց վարձք, պա-
տըսպարելոց թոցակներ, օրացոյց և սիկարի
թուղթ կը կազմեն ծախուց հազիւ մէկ եւ-
րորդը. մնացեալ մասը կը գոցուի զանազան նիւ-
թական և դրամական նուիրատուութիւններէ,
որոնց մէջ են փոխան ծաղկեպտակի նուէրներ:

Հաստատուն հասցիքներուն մաս կը կազմէ նաև
պետական նպաստը որ զանազան ժամանակներու
մէջ տարբեր փոփոխութեանց ենթարկուած է:

1911 տարւոյն մէջ Օսմ. խորհրդարանին բարե-
դէպ մէկ որոշումովը բարձրացաւ 28,750ի ի փո-
խարէն հացի և միսի: Այն նպաստը կը շարունա-
կուի ցարդ:

Ազգ. Հիւանդանոցի հոգարարձուծիւնը կը
կազմեն Տեառը

Երուանդ Փափաղեան	Ասեմապետ
Լեոն Կանաղոյան	
Մադուտ Նարեան	Գունձապետ
Շարամ Գազանճեան	
Ստեփան Թէլլիեան	
Վահան Պ: Տէր Յովսէփեան	
Վահրամ Պալըզճեան	Ասեմապետ
Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ կը պաշտօնավարեն	
Տիար Ն. Աղասեան	Տնօրէն

Տիար Գ. Վահրամյան՝ Ինք՝ Տնօրէն
Տրթ. Գ. Գաւիթեան՝ Երեքին նիւանդութեանց
բժեկապետ, որուն կը փոխանորդէ Տրթ. Ա. Նահա-
պետեան

Տրթ. Լ. Մալխասեան: Վիրաբուժապետ
« Ըճեղայիրեան յիւանդանոց
« Ն. Ուզունեան, Տարալուծական աշխա-
տանցի պետ (LABORATOIRE)

Կ օգնական բժիշկներ փոխ ի փոխ կը գիշերեն
և 45 զանազան պաշտօնէպք, հիւանդապահ, հի-
ւանդապահուհի, յիւանդապահ, խոհարար, մասա-
նապետ, հանդերձապահ, դռնապան, սպասաւոր:

Իսկ Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակին մէջ
(Կ. Պոլիս, Չարմարճրլար, Մեծ Նոր խան) կը պաշ-
տօնավարեն:

Տիար Բարսեղ Աւետիսեան, Տեսուչ
« Անտօն Ապանեան, Կալ. գործ. վարիչ
« Յովակիմ Մանուէլեան, Համարակալ
« Նազարէթ Աբրահամեան, Հաւաքիչ
Եւ մէկ սենեկապան

Հոգարարձուծիւնը ամէն ջանք ի գործ կը դնէ
ի գլուխ հանելու համար նոյն բազմաձիւղ հաս-
տատութեան դժուարին մատակարարութիւնը,
ապաւինելով միշտ օժանդակութեանը պատ. ազ-
գայնոց, որոնք այլևս ազգ. արժանապատու-
թեան խնդիր պէտք է նկատեն գլխութեամբ այս
մրակ յարկին մշտատե գոյութիւնն ու բարւոք
մատակարարութիւնը:

ԳԱԼՃԱԵԱՆ ԱԳՋԿԱՆՑ ՈՐԲԱՆՈՑ

Սոյն բարեգործական հաստատութիւնը՝ որ իր կարճամիակն և վարչական բարեկարգութեամբ առաջին տեղը կը գրաւէ նմանօրինակ հաստատութեանց մէջ և կէս դարէ աւելի կը պահէ իր գործութիւնը իբրև Որբանոց—կրթարան, ներկայիս կը պատասխարէ 90 ի չափ սանուհիներ 5 — 20 տարեկան, որոնց մեծագոյն մասը վերջին հայկական սարսփներէն փրկուած գժբաղղներ են: Հաստատութիւնը կը պարունակէ նախակրթարան մը եօթնամեայ շրջանով, մանկապարտէզ մը և արհեստանոց մը, որ կը պատրաստուին խլանամեայ աշխատութեամբ կնոջական նուրբ ձեռագործներ:

Խամակալութիւն. — Տիկնայք Վասիլուհի և Սրբուհի Գարակէօզեան, Մարի Ծահպոզ, Էլիզա Տ. Յարութիւնեան և Հերիքա Շալճեան:

Վարչական կազմ. — Աղանի Մայրապետ Քէօսեան Մայր Որբանոցին, Մարիամ Մայրապետ Քէօսեան Համարակալ—Քարտուղար, որոնք կը վարեն միեւնոյն ատեն ձեռարուեստական աշխատութիւնները: Քոյր Նեվրէի Բասմանեան Լիւդհ. Տակոզ, Արուսեակ Խաչիկեան, Ընծայացու Ընտ-

րեալքոյր: Յիշեալ երեք Մայրապետներն, ինչպէս պէս նաև Որբանոցին նախորդ մայրը հանգուցեալ Քրիստինէ Մայրապետ Փափագեան, սնցեալ տարի ուրարակութեան հինգ աստիճան ընդունեց Տ. Գարբիէլ Արքեպրակ. ձեվաճիրճեանէ և Լանջախաջով վարձատրուեցաւ:

Ուսուցչական կազմ. — Տիար Հմ. Շիշմանեան Ուսուցչապետ Որբանոցին որ շրջանաւարտ սանուհիներու օգնականութեամբ կը վարէ հաստատութեան ուսումնական բաժինը, Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Նարոյեան, ուսուցիչ կրօնի, հայ լեզուի և մատենագրութեան, Մ. Ալֆրէտ Պէրրի՝ ուսուցիչ Անգլիերէնի, Տիար Սիմօն Յակոբեան, ուսուցիչ նկարչութեան, Տիար Գր. Զուլճաեան ուսուցիչ ձայնադրութեան և երգչոցոլութեան:

Հաստատութեան ընդհ. ծախքն է ամսական 65,000 դրուշ, որ կը հոյլթայթուի մասամբ բարեսիրական նուէրատուողութիւններէ և մասամբ Աղք. Խնամատարութեան և Ամերիկեան Նպաստամատոյց մարմնոյն կողմէ: Պետական նպաստամասական 1175 դրուշ:

ԳՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ
ՅԻՍՈՒՍ ՄԱՆՈՒԿԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՀԻՒԱՆՊ ԵՐԱԽԱՆ

Այդ լոյսերու մէջ միգամամ
Երեւեցաւ համբան, մինչեւ
Մուրը ընտանիքն հասաւ յոգնամ
Հին աղբատիկ հիւղի մ'առջեւ :

Զարկաւ Յովսէփ դուռն ու խնդրեց տան-
տէրէն

Օթեւան մը որ գիշերեն .

Նեղուած էին տաքէն անդուլ,
Հով ու փոշի միշտ տալով կուլ :

Տանտիրուհին իրենց պէտքերը հոգաց,
Նախ դրնելով անոնց առջեւ կաթ ու հաց,
Բայց երբ տեսաւ որ Յիսուսին էր արկար
Զով լոգանք մը տրւաւ ան որ օգտակար :

Ու երկար նայելով Մանուկին՝ ըսաւ ան

« Մեր աշխարհէն չէ այս Տրդան » .

Յովսէփի հետ Մարիամն ալ
Կրնոջ եղան շնորհակալ :

Սակայն խեղճ կինը՝ իր արցունքներու
Ծայր տալով յարեց. « Իմ որդիս սիրուն
Դիտէ՞ք հիւանդ է .
Կ'ապրի՞ — ո՞վ գիտէ » :

Եւ երբ ցոյց տրւաւ զայն վերմակին տակ
Պառկած անշըշունջ ու աչքերը փակ ,
Մարիամի սիրտը յուզուեցաւ սաստիկ՝
Կարեկցելով մօրն այդ չարաբաստիկ :

Դարձաւ անոր ու կը խօսի
Մեծ վատահուժեամբ յանուն Յիսուսի .
« Խորհուրդ մը տա՛մ քեզի, ո՞վ կին ,
« Դու նոյն ջուրովը լոգանքին ,
« Լըւա՛ հիւանդ որդիդ իսկոյն ,
Ապաւինած մեր Աստուծոյն :

Այնպէս ըրաւ մայրն, ու ո՞վ սքանչելիք...
Բացաւ աչքերն երախտն
Ու ժրպիտով մերկարածիզ
Ողջունեց հիւր եկած Տրդան :

Մայրը գգուեց իր որդին
Ու համբուրեց այտերէն

Ալ չի լացաւ . . . իր վարդին
Կեանքը շնորհուած էր երեսն:

*
* *

Գիտցիր որդեակ՛որ Աստուած
Կը վարձատրէ սիրտը գրթած.
Պատրաստ եղիր եւ միշտ դու
Ուրիշներուն օգնելու:

Եղիեկ Արեւայիսկ. Դուրեան

ԱՆԱՊԱՏԻ ԳԱՁԱՆՆԵՐԸ

Յովսէփ ակի մը մօտ վճիտ
Ծառի ճիւղով կանգնեց խրճիթ ,
Գէթ ժամանակ մը հանգչելու համար
Իրենց խոնջանքէն որ չունէր դադար :

Իսկ իր գուլթովը բարեխնամ
Հաւաքելով խոտ ու ծաղիկ՝
Անկողնիկ մը շինեց Մարիամ
Մօր մը գիրկին պէս խաղաղիկ:

Երբ Մանուկը այդ նոր խշտին
Հեշտ գտնելով՝ քնացաւ վերան,

Ըզբաղուեցաւ մայրն ալ անդին
Խրճիթին մէջ պատրաստել թան:

Քիչ ետքն երբ դուրս ելաւ սակայն
Սարսափահար եղաւ յանկարծ ,
Մանուկին շուրջ տեսաւ նրստած
Անապատի գազաններն այն՝
Որոնց տեսքը լոկ
Սոսկում մ'էր իրօք:

Բայց Յիսուս արթընցած՝ կը շոյէր
Թաթիկով
Արջուկ մը որ հանդարտ կեցած էր
Իրեն քով
Կային վագրեր, առիւծ ու փիղ ,
Օձեր մորթով ակնախրտիղ ,
Իսկ կապիկներ հեռուներէն
Իբրեւ ընծայ մեղր ու պրտուղ կը բերեն :

Ախ , մօրն հոգին կը քաղուէր ,
Ան ինչ պահ էր վրտանգաւոր .
Մինչդեռ Յիսուս ժրպիտով վեհ ու
անվեհեր
Կ'օրհնէր վայրի այդ՝ գազանները բոլոր:

Երբ անոնք մեկնեցան կարգաւ ընկերովի,
 Մայրն Յիսուան համբուրեց, ո՛վ համբոյր
 գորովի.
 Եւ ըզգաց թէ Տիրոջ զօրութեան էր այն
 ցոյց
 Որ վայրի գազաններն այնպէս ըզգաստա-
 ցուց:

*
 **

Թէ կայ հողույդ մէջ բան մը որ չար է,
 Մօտ Յիսուսին եկո՛ւր օ՛ն,
 Սւ երբ Ան քեզի իր ձեռքն երկարէ,
 Մանուկ մը կ'ըլլաս բարի եւ ըզգօն-

Եղի՞տ Արեւիկիս. Դուրեան

ԽՆՁՈՐԵՆԻՆ

Յովսէփ, Յիսուս ու Մարիամ
 Այլ ծայրն հասան ճամբուն խիստ,
 Ծառի մը ճիւղն այս անգամ
 Իր շուքին տակ տըլաւ անոնց զով հան-
 զիստ
 Այդ ճիւղին վըրայ կըլոր ու չքնաղ
 Կարմիր խնձորներ կը շողան առկախ:

Ուզեց Մարիամ հետ մը քաղել ասոնցմէ,
 Փափաքելով որ Յիսուսիկը ծամէ
 Ու զովանայ անոր հիւթով, այլ օն եւ օն
 Չի հասաւ ձե՛ռքը մինչեւ հոն:
 Ի զուր Յովսէփ ալ փորձեց
 Վեր մագրըցիլ, հընար չէր բնաւ.
 Ուստի թօթուեց ծառն ուժով մեծ,
 Բայց խնձոր մը վար չինկաւ:
 Երբ տեսաւ Յիսուս զուր ջանքն իր ծը-
 նողքին՝

Շարժեցաւ սրտիկն իր սուրբ լանջին տակ.
 Դէպի վեր թաթիկն երկարեց ուժգին՝
 Ծառին ուղղելով իր նայուածքն անպիակ.
 Եւ ահա ճիւղը հակեցաւ մեղմիկ
 Լի խնձորներով հոտեւան ու մեծ,
 Ու Մանուկը՝ զո՛հ, երջանիկ,
 Փրցուց ընծայեց
 Պտուղներ անգին՝
 Տառապած ծնողքին:

*
 **

Սորվէ Յիսուսի տըլած լսրատն ու դաս,
 Բարիքի մաս մը տալու միշտ ձեռքէդ.
 Միայն քուկըդ չէ ինչ որ կ'ունենաս,
 Կը պարտիս ուրիշն ալ գոհ ընել զէթ:

ԵՆԻՇԷ ԸՆՐՔԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Վեներսիկ 29 - 9 - 1919

Կը հաււում որ կարող չեմ լիօթէն Ձեզ գոհացնել -
լու, լոկ է յարգանս Ձեր վաղեմի բարեկամութեան
կ'արձանագրեմ իմ այս մէկ նոր արձակ քերթուածս:

ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՇԻՂԻՍԸ

Մայրիկ, գերեզմանիդ համար քաղցի դաշին ամէն
ժաղիկները,
Դաշին հողը սեւցաւ, ինձի հետ ան ալ սուգ
հազաւ:

Քաղած ժաղիկներուս մեղրով մեղրամոմ շինեցի,
Անոր նրագով լոյս հոգիիդ լոյս պսակ կազմեցի:
Քաղած ժաղիկներուս բոյրով խունկ ծխեցի, նուր-
բական շիրիւղ օրհնեցի:

Մայրիկ, դուն ցաւերուդ մէջ աղօթեցիր,
Խաչիդ վրայէն Աստուծոյ փառքը երգեցիր.
Յիւննոս սիրոյ աստղերու լոյս արցունքով լուացիր.
Մաքար հոգիիդ արփիին լոյսը հազցուցիր,

* * *

Մայրիկ, ալեկո՞ծ նաւակիդ խաղաղ ծով կրլլամ,
Եկուր լողա՛հ հոգիիս մէջ,
Խաւարած աստղիդ պայծառ երկինք կ'ըլլամ, եկուր
ժազէ՛ մտքիս միջ:

Սուաղ աւ թափառական հոգիիդ դրախտ կ'ըլլամ,
Եկուր ապրե՛ տախտ մէջ:

Հ. Ս. ԵՐԵՄԵԱՆ

ԾԱԳԻՆ՝ ԱՐՄԵՆ

Ծազէ՛ արեւ,
Հայաց մրոյս սեւ սարերուն ետեւէն,
Ծազէ՛, եւ շուտ քող փարատին հոծ ամպերը համօրէն,
Խոճոռ ամպրոպն ու զայրոյթը վրէժխնդիր Աս-
տուծոյն,

Որ սրդողած էր դարերով, աւա՛ղ, դժբաղդ Հայերուն:

Ծազէ՛ արեւ,
Եւ արթնցո՛ւր մեր Աստուածը գրքութեան,
Մեծ Աստուածը Հայաստանի, վեհ աստուածը Հա-
յութեան.

Թող ողորմի հայ գեղջուկին, որ տէր չունի, ու՞ծ
չունի,
Որ իր արտը ահօսելու արօր - չունի, խոփ չունի:

Ծազէ՛ արեւ,
Եւ թող բացուին շուրջ հանդէպ փողփողուն
Մեր աչկերը տեսնենք վէճք մեր տառապեալ հոյ
րերուն.

Որակն զուրկ են մտքի լոյսէ՛ զուրկ հրեւանգէ հո-
գեկան:

Ա՛հ, այս որչա՛փ արիւն արցունք իրենց արեւն հո-
սեցան:

Ծագէ՛ արեւ,

Եւ քո՛ղ սափնայ սառ երդիքն հայ գիւղացւոյն,
Թո՛ղ արբննայ ու քո՛ղ եռայ դիւցազնական իր
արիւն՝

Եւ քո՛ղ հալի մեր սիրտերուն ֆար զգացումն ան-
սարբեր՝

Որ մեր անձր փայփայելէ ուրիշ հաճոյք չեմք զիտեր՝

Ծագէ՛ արեւ,

Շողան խաչերն հերոսներու դամբանին,
Անոնց հաղը լուսաւորող ֆու շողերդ չհասնին
Անոնց անուան յիշատակը միշտ սափ պահող հա-
նանչիդ

Թուրվառ դառնայ մեր զգացմանց ամենէն սուրբն ու
վրնիս,

Ծագէ՛ արեւ,

Ծագէ՛, կեանք տո՛ւր. Հայուն ազնիւ զգացմանց
Ոսկէ շողդ, գոհար լոյսէդ աւելի քանց ու անանց
Տա՛ւր մերչմբսքին խանդ ու կորով, եւ մեր սրտին
սեր անհուն,

Որ քեզի պէս սլայծառ փայլի կեանքին արեւն ալ
հայուն :

Ծագէ՛ արեւ :

ՍԻՊԻԼ

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊՅԱՐ

Կոյրովի ձայն մը՝ արգա-
րու թեան և իրաւունքի պէ-
րարձրանայ արիւնի չե-
ղեղնեբուն մէջէն և պաշ-
տելի ձեռք մէջ կը վերցնէ
մեր ազգային սուգի քողը :

Անպառաքել այդ ձայ-
նը, դայար մտայ այդ ձեռ-
քը, Ո՛վ է դա, որ երբեք
չտարսեցաւ հայ երկնքին
վերեւ փայտատակոզ մըրի-
կին ահաւոր մոնչիւննե-
րէն և հերոսարար առաջ
նեւառեցաւ :

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊՅԱՐ

Դա Պօղոս Նուպարն է :
Ո՛վ մեծդ, թոյլ տուր ինձ որ հիաւուսն և սերս
ընծայեմ քեզ, որ իբր պեա հայկական պատուի-
րակութեան Եւրոպայի մէջ ներկայացուցիր Հա-
յու խելանը փառքով, նուիրեցիր շանքեր որպէս զի
հայածունն աղէտներ յաւէտ Սրբարտէն մընչեւ
Տաւրոս : Ես անճարակ քուրմ՝ քեզ ընծայուած
պաշտամունքի խորանին, հազիւ կը համարձակիմ
իմ խունկս և աղօթքս ուղղել քեզ փոխան քու
անդուգական ընծայիդ որ է ազատագրութիւն
Հայ ազգին :

Յափշտակուած աշխ քաղցր տեղիւքէն. որով կ'է-
րեւութանաս ինձ խաղաղութեան ձիթ ենին
հեռքդ, կը խայտամ հոգւով ու ամբողջ Հա-
յութեան սէրը քեզ նուիրելով իրաւամբ կը գո-
չեմ: Իջի՛ւ հնար բլլար երկարակէցութեան ջուր
մը սահեցնել երակներէդ ներս, որպէսզի շատ ու-
շատ տարիներ բազմ'իս Նահապետ մեր ազատու-
թեան զուարթ խրախմանքներուն:

Սիւնի Գաբամանեան

Կ. Պոլիս 26 դեկտ. 1907.

Սիրելի բարեկամս

Նամակդ առի, աղէկ եմ քէ որ այս խօսքը
կը պատանի մէկու մը որ մտնով ու ւրսով վայ-
րէջքը սկսած է արդէն. աղէկ եմ քէ որ իր կա-
սարիս մօտենալը աղէկուրթին է, քէ որ կասար՝ որ
բարձրուրթին մըն է, պարապուրթին մը, ոչնչացում
մը չէ իբրեւ իրողութիւն: Ահա այս ձեռով աղէկ եմ:

Կը մաղթեմ որ քու աղէկուրթինդ արբեր բլլայ ի-
միքնս, ուրիշները շայցնելէ աւելի գեղ գոհացնե-
բան մը որ կարելի է քանի որ քու խառնուածիդ ի-
միքնս պէս յաւիտենական դժգոհի խառնուածքը չէ:
Չգեղեմ ուրեմն զի որ քեզի նայինք,

(Անտիպ)

Գ. ԶՕՀՐԱՊ

Գ Ա Ն Լ Ը Տ Է Ր Է

Հայ Մառաքոսականներու Գերեզմանատանից

Գաղատիոյ մօտաւորապէս 2 ժամ հեռավորու-
թեամբ դէպի հարաւ արեւելք կը գտնուի Գայաշ
գիւղակը՝ որուն ճիշդ դէմը, այսինքն հիւսիսային
կողմը 15 վայրկեան դէպի արեւմուտք կը բարձ-
րանան Գայաքաշի բլրակները: Այս բլրակներէն
կաշմուած ձորակներէն ամենէն երկայնը և ամե-
նէն խորը կը կոչուի Գանլը Տէրէ: Գանլը Տէ-
րէն շարունակական ջուրի հոսանք մը չապահովեր,
բայց յորդ անձրեւները և ձիւնհալին բաւականա-
չափ հոսանք մը կը գոյանայ, որ ամենէն աւելի
կը տեւէ իր դերքին շնորհիւ. բայց ինքնինս
Գանլը տէրէն չկազմեր այն մեծ մայր ձորը, որ
կ'երկարի մինչև Գայաշ, այսինքն մինչև Էլիսա-
ւոր խճուղին: Գանլը տէրէն ճիւղաւորումն է
այս վերջինին, բայց անոր հետեւելով կը բաժ-
նուի մայր խճուղին ճիշդ հակառակ ուղղու-
թեամբ դէպի խուլ և անել անկիւն մը, բոլորովին
շրջապատուած և թեղդուած շրջակայ բլրակ-
ներէ, կատարելապէս աննշան և անուշագրաւ:
Շուրջը կարճ տեւողութեամբ բացի Գայաշէ կը
գտնուին նաև Խրէի Կէս ժամ հեռավորութեամբ
դէպի հարաւ արեւմուտք և Արաբլար 45 վայր-
կեան հեռավորութեամբ դէպի արեւմուտք. հողը
բոլորովին անբերրի:

Վ.Ի.ՍԱՐԵՆ

ԼՕՅՏ ՃՕՐՃ

ՔԻԷՄԱՆՍՕ

ՕՐԼԱՆՏՕ

Ս Բ Ա Ո Ւ Թ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ը

Աբաութութի՛ւնը. մարդ սրբան աւելի ուսումնասիրէ զայն, այնքան աւելի կը համարուի անոր անզուգական առաւելութիւններուն, ու այնքան աւելի կը հիանայ Անգլիացի զօրավարին վրայ, որ քսաներորդ դարու ամէնէն խկատիպ և ամէնէն արժէքաւոր մտնկավարժն է սպասու վապէս՝ առանց այդ պաշտօնական տիտղոսը կրելու և հաւանականաբար միտքէն անցուցած ըլլալու:

Տարիներէ ի վեր զանգատ կը յայտնուի թէ դպրոցները ծուռ կազմակերպութիւն մը ունին. տարիներէ ի վեր՝ փորձառական հոգեբանութեան աշխատանքները իրենց աշխատութիւնները ի սպաս դրած են դպրոցական նոր կազմակերպութեան մը պէտքին: Յայտնուած դժգոհութեանց հիմը սա է թէ՛ դպրոցը կուզէ բռնի իրեն պատշաճէնէլ տղան. մատնանշուած բարեփոխութեանց հիմը սա է թէ՛ դպրոցը ինքը պէտք է խոնարհի դէպի տղան, ինքզինքը պատշաճեցնէ անոր ընտանական — հոգեբանական պահանջներուն: Այս մտքը, գործնական փորձեր ըրած են, ի մէջ այլոց, Թալսթոյ՝ իր Եսանիա Բալիա-

նախ դպրոցով. Լէտտի, Տօքո. Լիպ, Տըմիլէն, Ֆէրբէր՝ Իրենց «Նոր դպրոց» ներով: Տօքա. Տըք-բօլն՝ Իր երկու հետաքրքրաշարժ դպրոցներովը, Տիուէյ՝ Իր UNIVERSITY ELEMENTARY SCHOOLով, Զօրավար Պարնն՝ Քաուըլ, որ տեսական նկատողութիւններ չէ ունեցած մանկավարժութեան մասին, «ապրած» է այդ մանկավարժութիւնը. դր ջատագոված է, աւելի խիզախ քայլ մը առած է նոյն ճամբուն մէջ՝ Իր SCAUTING FOR BOYS կամ աւելի ճիշդ, այդ գերքին պարունակած սկզբունքներուն համաձայն կազմակերպած իր նորօրինակ դպրոցով:

Այդ դպրոցին ոգին է, մէկ կողմէն՝ նորահաս սերունդը ազնուացնել և քաղաքակրթութեան արդի պահանջներուն համեմատ զինել զայն՝ ֆիզիքական և բարոյական կարգ մը բարեմասնութիւններով օժտելով զայն. միւս կողմէն՝ տղոց դաստիարակութեան գործը հիմնել տնոց բնախօսական — հոգեբանական իրական պահանջներուն վրայ, տղան դաստիարակել՝ ներսէն դուրս՝ զայն հրապուրող միջոցներով:

Բոլոր դպրոցական վարչութեանց, բոլոր դաստիարակներու, բոլոր ծնողաց պարտականութիւնն է ուսումնասիրել Պարնն Քաուըլի գործը. անոր ոգին բմբռնել և զգալ, և այդ ոգին յաղընել նորահաս սերունդին — վաղուան արի

Հայտ թեան — դաստիարակութեան գործին մէջ: Ամենէն արգարակչիւ, ամենէն արժէքաւոր աղ-գասիրութիւնը պիտի բլլար աս:

Յ. Թ. ՀԻՆԳՆԵԱՆ

Ե Ր Թ Ա Յ Բ Ա Ր ՈՎ

Աստուած.

Սարսափելի ու քսամսելի է, ո՞ւր կ'երթաս:

Երկինքները թափուր ձգած ո՞ւր կ'երթաս, Աստուած: Տուին, պիտի տան նորէն անունդ, յանուն անունիդ ողջակէզ պիտի բնեն նորէն. կեցի՛ր որ արեւնահոսութիւն դիտես: Մէկ չէ, երկուք չեն. բիւր բիւրաւորներ, բիւր բիւրաւոր հոգիներու ողջակէզը կեցիք որ դիտես:

Քաղաքներու կործանումը, բազմաջէն աւաններու քանդ ու փլուզումը, երիտասարդ քանկերու հրդեհը աչքերդ չպիտի տեսնեն և ճենճերի հոռունդերդ երբեք չպիտի զգան, գիտե՞ս եղի՛ր: Մի՛ երթար, Աստուած:

Անյիշաչարութեանդ, ներդաժնութեանդ ալ պէտք պիտի ունենան, կեցիք որ ներես ու թո-

դու թիւն տաս ըսոր ստողներուն, հայ հոյողնե-
րուն, ատողներուն ու շնացողներուն:

Խորաններուդ լուսավառութիւնը մեղքերու
քառութեան համար է. կեցեր որ ամէն բոլոր ու
ամէն վայրկեան մեղքեր քառես:

Մի՞ երթար, Աստուած:

Երթաս, ա՛լ մեղքերու քառութիւն չպիտի
ընես, դիտցած ըլլաս:

Մի՞ երթար.

Երթաս.

Ա՛լ սրամտութիւն չպիտի ունենաս. ո՛չ շանթ,
ոչ որոտում. դառնութիւն չպիտի ունենաս. ո՛չ
ամպ, ոչ կարկուտ. ստըջանք չպիտի ունենաս. ո՛չ
գորտ ոչ թրթուր. յուսահատութիւն չպիտի ու-
նենաս, ո՛չ Թուրք ո՛չ Թաթար, զղուանք չպիտի
ունենաս, ո՛չ խող ո՛չ բորենի, քէն ու սրդողանք
չպիտի ունենաս, ո՛չ բուռ, ոչ չղջիկ:

Կեցի՛ր:

Մի՞ երթար Աստուած.

Դուն դիտես, Աստուած ես չե՛մ խառնուիր
քեզի:

Կուզես երթալ աշխարհ մը որ ո՛չ զսյրոյ-
թիդ շանթն ու որոտումը դիտէ, ո՛չ դառնու-
թեանդ ամպն ու կարկուտը. ո՛չ զղջումիդ
դորան ու թրթուրը, ո՛չ յուսահատութեանդ

Թուրքն ու Թաթարը. ոչ զղուանքիդ խողն ու ըո-
րենին, ո՛չ ալ քէնիդ բուն ու չղջիկը:

Գնա՛, Աստուած:

Նորաստեղծ կոյտ աշխարհը...

Սրտիդ ու հոգիիդ միակ գեղեցիկ ըզձայի աշ-
խարհը.

Գնա՛ Հայաստան...

ՅՍ.ԲՈՒԹԻԻՆ ԳԼԸՐԳԼԸՍՆ

Պարպերեան Վարժերն. (Ուսուցիչ)

Նոյմ. 1919

Ծանօթ. —

Սոյն գեղեցիկ էջը արտատպուած է
«Յեղին Յարութիւնը» վերնագրով գրքոյկէ
մը որ լոյս տեսաւ Բէշլիշեան տպարանէն
Պ. Շահան Պէրպերեանի գնահատական
նախաքանով, յանձնարարելի ամէն ընթեր-
ցողներու իր գրական նորութիւններուն
եւ ոճի նրբութիւններուն համար:

Վանառման կեդրոնատեղի Կ. Պոլիս,
Չաքմաքճըլար թ. 50 Ս. Գաբամաճեան
գրատուն: Գին 25 դիկն:

Վ Շ Տ Ա Մ Ի Ն . . .

Ո՛հ, սիրտս դաշուենաճար կ'ըլլայ, երբ կ'երեւակայեմ այն սև գիշերը, որուն մէջ կ'անճեւտին սամբողջ կարաւաններ հայ տարագիրներու, խեղաներ՝ որոնք անօթի և ծարաւահիւծ կարելով անցնելով անապատներ, ընդարձակ հովիտներ, լեռներ ու ձորեր և կուռելով անլուր տառապանքներու դէմ, հուսկ ուրեմն կիշնան անչունչ, դալկահար, թողլով իրենց յոգնած մարմինները կեր շնագայլերու և բորենիներու:

Բայց, ո՛վ աւլուր-թիւն, աքսորանքի այդ ասուր ճամբուն վրայ ուր Մեծ Կղեւունը կեանքեր կը հնձէ անխնայ, յանկարծ կականաբարձ ողբ ու կոծի մէջ նորածինի մը ճիշը կ'արձագանդէ. այդ ձայնը կ'ողջունէ կեանքը նման թռչնիկին՝ որ իր անուշ դալլայլիկներով դարունը կ'աւետէ, ձայնի զուարթ կոչն է, որ կը սրտապնդէ թըշուռաները:

Գիտե՞ս, անուշ տղեկ, ի՞նչպէս ծնար:

Աւա՛ղ, խեղճ մայրիկդ կորուսած բազմանդամ ընտանիք մը, բաժնուած յուսէտ ամէն սիւրբէլներէ, երբ չոր բաղդին հայածական, քարերէ և փուշերէ կոշկոճուած ոտքերով առաջ կը

վարէր իր ընթացքը, յանկարծ երկունքի ճաւերով կը խռովի, կ'իյնայ գետին ընկճուած չարաչար, կը ծնիս դուն իրը և ճառագայթ մը սև սև ամպերու տակէն բացխփիկ շողալով մօրկանդ կեանքի մասլլը փարատող. քեզմով կ'արհանայ պահ մը, ի՞նչ փոյթ թէ պարապին մէջ վերը տեսնէ բռնաւորին խարազանը սպառնազին զինք հարուածելու պատրաստ, հրամայող դէպ յառաջ շարունակել ճամբան. հէք կինը կեանքի և մահուան այդ բոպէներուն մէջ կը պատէ քեզ լաթի կտորներով և արցունքներով օծելով քնքուշ այտերդ, կը մկրտէ քեզ շուտով մօտի առուակի մը մէջ ու կ'անուանէ քեզ Վ Շ Տ Ա Մ Ի Ն . . .

Միմոն Գարամահեան

Իցիւ ես առած թռչունի թեւեր՝
Սլանայի շուտ դէպ երկինքն ի վեր,
Հոն Եհովային փարելով գահուն
Խնդրէի քեզ կեանք անվերջ եւ անհուն:

Աղբիւրն հոսէ, ձայնն է կարծես երգ ոլորուն.
Կը շաղփաղփէ, կ'արծազանգէ մինչեւ հեռուն.

Բայց կուգայ օր, երբ դադրի այն լուռ անբարբառ:

Միայն իմ սէրս չգիտէ լուել մինչեւ իսպառ:
Ս. Գ.

Հ Ա Յ ՈՒ Հ Ո Գ Ի Ն

Ի՞նչ է հոգին, Հայուն հոգին, հարցուցի մերք ինի-
զինիս,

Ու մերք լացաւ, ու մերք խնդաց իմ հոգիս.

Անյոս լացաւ եւ յոյսերով խօսարեաւ՝
Մըհաթեւ մինչեւ ի փառք խոյացաւ,
Ռոմէ յետոյ նորէն հարցուց իսրազին.
Ի՞նչ է հոգին, Հայուն հոգին. . . :

Ի՞նչ է հոգին, Հայուն հոգին, ինիզինիս դեռ հար-
ցուցի:

Ու ինչպէս ամայ մը երեցաւ ան ինծի՝
Որ կ'իջնայ վար ու մառախուղ կ'ըլլայ մերք՝
Եւ մերք ներմակ ու վարդազոյն թերք առ թերք,
Կը սարածուի երեսն ամբողջ երկինքին
Անհո՛ւն հոգին, Հայուն հոգին. . . :

Ի՞նչ է հոգին, Հայուն հոգին, կը հարցընեմ դեռ
աւա՛ղ,

Ու կը գտնեմ զայն ցեխի մէջ կիսաթաղ,
Քայց զերդ զինուոր մ'որ կը կռուի անդադար,
Ցեխն ալ, կ'ըսեմ, զայն աղօսեչ չի կրնար,
Եւ ընդմէջէն ես իր ցեխին՝ սարսուզին,
Կը նամբուրեմ Հայու յոգնած սուրբ Հոգին. . . :

ԽԵՂՃ ՆԿԱՐԻՉ

Այս երկու նկարները տարագրութեան մէջ մարտիրոսացած Հոյ նկարչի մը յիշատակներն են. տառջինը ճարտարօրէն ընդելուզուած երեք բառեր կը ներկայացնէ ԿՆԱՆՓ, ԻՆՉՓ և ՊԱՏԻՒՅ Ափսո՛ս, այդ բառ'ը նշանակութիւն չունէին այդ տարագրութեան մահափիւռ վայրերուն մէջ: Իսկ երկրորդը բարեկամի մը ընծայուած ձօն մըն է:

Կ'ըսեն թէ շատ անուշ երիտասարդ մըն էր ան, աշխոյժ, խանդոտ, հուր աչքերով, հոգի մը կարծես թռչելու պատրաստ ու հմայիչ իր տաղանդին պէս, վրձին մը ու երանգապրակ մը իր պաշտած գեղարուեստին յուռութիւն էին: Կ'ապրէր ան իր երագներուն ու խոհերուն մէջ. ինքն ալ անցաւ աքսորի արիւնազանդ ճամբէն ու հասաւ Գոնիսյէն վար Էրէլլի, ուր տեղւոյն կառավարիչը իմանալով անոր նկարչի ճարտարութիւնը, հրամայեց պատրաստել Էրէլլիի քարտէսը: Հէք երիտասարդը յուսովառ ու միամիտ հաւատքով մը, թէ այլևս փրկուած է, կը կատարէ յանձնարարութիւնը, ու կառավարիչը առ երեսս շնորհաւորութիւն կեղծելով կը յու-

ասգրէ դանի, Բայց վա՛հ, հաղար վա՛հ, առ-
տու մը կառք մը կը մօտենայ անոր տանը
առջև. այդ կառքը սև դադաղն էր հէք երի-
տասարդին, անոր կ'ընկերանան իր դահիճները.
կը տանին հեռուն ու իրենց դարշելի ձեռքերով
կը խզեն կեանքին թելը նորահաս դպիւրին գե-
ղարուեստի տաճարին:

Բայց ի՞նչ, միթէ մեռա՞ծ է այդ չքնաղ ար-
ուեստագէտը. ո՛չ, հաղար անգամ ո՛չ. ահա
այս գոյգ մը նկարները իր յիշատակներն են, ա-
նոնք կը յաւերժացնեն իր պաշտելի անունը:

Այս զոյգ մը նկարները նուիրուած են Եւ-
րաբախոս նկարչէն Պ. Օննիկ Նազաբեանի, իմ նախ-
կին առակերտին, երբեմն պաշտօնեայ երկարուողոյ
(Ի Գոնիա — Էրէյլի), որ հանեցաւ արտօնել ինձ Տա-
րեցոյցիս մէջ պատկերացումը անոնց: **Ս. Գ.**

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԵՐԳԵՐ

ՄԱՅՍՈՒԻՆ ՄԷՋ

Թ՛նդանօթն անեղ որոտաց ուժգին,
Ու խռովեց կեանքը սիրուն զիւղակին.
Խաղաղ բնակիչներ սարսափով լեցուն
Յարդի շիւղի պէս ցրուեցան հեռուն:

Հոն սէրը լուեց, կեանքը տըւաւ խոյս.
Անհետ եղաւ այն ինչպէս դալար բոյս,
Ինչպէս առուակը ամրան տօթագին,
Ինչպէս ամպիկը անհուն երկնքին:

կրակներուն մէջէն զինուորներ քաջ քաջ
Հաստատ քայլերով նետուեցան յառաջ.
Անոնք յաղթանակ երզնցին ուրախ,
Մինչ այն շէն զիւղակ կը մնունէր, աւա՛ղ:

Գեղջուկն հեռացաւ լքած տուն երդիք,
Հետն առած իր կին, սիրասուն որդիք.
Մարտի շեփորէն փախաւ ահաբեկ,
Առանց հին օրերն մոռնալու երբեք

Բայց ահա կին մը ծաղկատի, քնքուշ,
Սրտով ալեկոծ, հոգւով տըտմանուշ,
Գիրկն առած տղեկն թուաւ դուրս հեռու՝
Փախչելով արագ իբրև եղջերու:

Յանկարծ սարսափէն աչքեր մթընցան,
Երբ որոտացին բիւր ու բիւր հրացա՛ ,
Նէ խելակորոյս թողուց զանձն անգին
Հոն, մացառին մէջ Աստուծոյ խնամքին:

Բիչ վերջ մօտեցաւ յաղթող մի զինուոր,
Տեսաւ հոն լքուած մանկիկ մը աղուոր,
Գրկեց զայն փութով համբուրեց անվերջ,
Ու հմայեց զինքը անոր սէրս անշէջ:

Մարտն էր վերջ գտած. զինուորը ժպտուն
Սըլացաւ շուտով իր խաղաղիկ տուն.
Գոցեց. «Եկայ, մայր, հոգիդ թող ցնծայ,
«Բերելով քեզի այս գողտրիկ ընծայ:

«Ահա որսացուած մի սիրուն թռչնիկ,
 «Թող երգէ զուարթ մեզ կեանք երջանիկ.
 «Անով երկինքը բացուի մեր առջեւ,
 «Ու տեսնենք Աստուած մեր գլխին վերեւ»:

Սիմոն Գարամանեան

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6 (Լ. Տ.)

Եկեղեցւոյ ամենահին աւանդութեան
 և Սուրբ Հայրերէն մեզ հասած ստուգա-
 պատում վկայութիւններուն համեմատ,
 Գրիստոսի Ծննդեան, Յայտնութեան եւ
 Մկրտութեան տօները միասնաբար Յուն-
 ուար Յին կը կատարուէին Աստուածայայտ-
 նութիւն անունին ներքեւ:

Երկար ժամանակ երուսողէմի եկեղե-
 ցին ևս հին աւանդութեան հաւատարիմ
 մնալէ յետոյ նկատի առնելով որ միեւ-
 նոյն օրուան մէջ Ծննդեան տօնը Բեթղե-
 հէմ և Մկրտութիւնն ալ 12 ժամ հեռի
 Յորդանան երթալով հոն կատարելէ ո՛չ
 նուազ դժուարութիւններ կ'ըմագին, հարկ
 դատեց այս երկու տօներն իրարմէ ան-

ջատել. Ծնունդը Դեկտ. 25ին տօնելով, եւ
 Մկրտութիւնն ըստ առաջնոյն Յունուար
 Յին պահելով: Պէտք է ըսել որ այս բա-
 ժանման բուն թուականը դիւրին չէ ճշ-
 դել, միայն սաչափը գիտենք, Յովհան Ոս-
 կեբերանի վկայութեան համաձայն թէ՛
 այդ փոփոխութիւնը Դ. դարու վերջի քա-
 ուորդին նոր ընդունուած էր նաեւ Ան-
 տիոքի եկեղեցւոյ մէջ.

Սեր Հայաստանեայց եկեղեցին, սա-
 կայն, անդրդուելի մնալով ամենահին ա-
 ւանդութիւնը հաւատարմօրէն պահպա-
 նելու մասին, հակառակ արտաքին յար-
 ծակումներու եւ այնքան վիճաբանու-
 թեան՝ անայլալ կերպով տօնախմբած է
 Յայտնութիւնն եւ Մկրտութիւնը Յուն-
 ուար Յին: Ներսէս Ենորհալի իր շինիչ ու
 փաստացի գրուածներով Աւետարանին
 համաձայնեցուցած է Եկեղեցւոյ նախնա-
 կան սովորութիւնը, հոգեշունչ խորհրդա-
 ծութիւններ ըրած է Ծննդեան եւ Մկր-
 տութեան տօներուն միութեան վրայ,
 յատկապէս շեշտելով որ մեր եկեղեցին
 անփոփոխ պահած է երանաշնորհ Նախ-
 նեաց սովորութիւնն, ինչ որ կը հաստա-
 տուի նաեւ Առաքելական կանոնի, Մա-

կար Երուսաղէմացոյ, Ոսկերերանի, Եփրեմի, Գրիգոր Աստուածաբանի, Բարսեղի. Կիպրիանոսի եւ ուրիշ Ս. Հայրերու վկայութիւններով: Սյուս հանդերձ, Շնորհալի Հայրապետ ողջամիտ լայնախոհութեամբ մը չդադրի յարգելէ քրիստոնեայ ուրիշ ազգերու սովորութիւնն այդ մասին:

Հայոց մեծանուն Կաթողիկոսը կ'ըսէ, «Յառաջագոյն ամէն եկեղեցիներն Առաքելաներէն սկսեալ Ծնունդը Մկրտութեան հետ կ'տօնէին եւ վերջէն ասոնք բաժնեցին Բեթղեհէմի եւ Յորդանանին համար, վասնզի չէին կրնար միեւնոյն օրուան մէջ այդ տօները կատարել տեղին իրարմէ հեռի ըլլալով եւ հետզհետէ միւս եկեղեցիներն ալ նոյն բաժանումն ընդունեցին: Իսկ Հայերն անսխալօք պահեցին ինչ որ ընդունած էին Ս. Գրիգորէն:»

Պատը գիւլ

Պ. Ե. Պ.

ՊՈՇԱՐՆԵՐ

Արեւը հորիզոն մը եւ կեանքը դերեզման մը, աստղը անկում մը եւ բազդը անիւ մը ունի... Երազիկն ծոցը արթունք, տերեւին մէջ հառաջ, կոհակին մէջ մահ, խոտին մէջ թոյն եւ ափ մը հոգին մէջ գանկ կամ թագ մը կայ... մի՛ վստահիր փառքիդ եւ դօրութեանդ վրայ:

(Անտրպ)

Պետրոս Պուրկան

Արիւնոս էջեր Ազաւոր Վարիպից
օրագրէն հաղուած

ՊՈՒՏ ՄԸ ԶՈՒՐ, ՄԱ՛ՅՐ

Յասիկի եւ բոլոր ծարախ
Չոհեռու յիշատակին

Հայուն մահատունն էր... Կարմիր մահատունը արիւնի եւ աւերածութեան: Եւ անհատնում կարաւանը տարագիր ուխտաւորներու ճամբայ հանուած էր դէպի Չարչարանաց Վանքը՝ դէպի դարավերջիկ սպանդանոցը թրքական անլուր զուլումին ու բարբարոսութեան. Արարատէն մինչեւ Ոլիմպոս, Պոնտոսէն մինչեւ Կիլիկիա ամբողջ հայութիւնը արիւնի անհատնում ճամբաներէ կը տարուէր անգրթօրէն դէպի 20րդ. Դարու Գողգոթան՝ իբրեւ անմեղ զոհ Քաղաքակիրթ(՞) Հրէից ձեռքով խաչուելու...: Տարագիր կանանց տարաբաղդ կարաւանը կը բայէր շարունակ անթաղ դիակներու վրայէն, աւերակներու մէջէն, զանկեր կոխկուտելով մերկ եւ բոպիկ, անօթի եւ ծարաւ, բարբարոս խուժանին ծաղրական բըր-

քիչներուն տակ կեանքէն յուսահատ, մահուան գիրկը նետուելու. ամէն կողմ մահ եւ մոխիր...:

Դիպուածաւ կամ հրաշքով ազատուած բեկորները արաբական անապատներէն կ'առաջնորդուին դէպի Տէր-Զօր, վերջին զլիաւոր կայանը ահաւոր ջարդին, մեծ եւ զարհուրելի սպանդանոցը Հայ Մարտիրոսութեան...: Համամի մէջ դեռատի մանուկներէ բաղկացեալ 60 հոգինոց խմբակ մը յաջողած էր խոյս տալ հսկայ կարաւանէն եւ դէպի Մէսքէնէ՝ համբայ ելլել: Հայ տարագիրներու հսկայ զանգուածը անյուսութեան մէջ կը տարուէր դէպի Տէր-Զօր ստոյգ մահուան, իսկ 60 օղակները կ'երթային թաւալիլ կիզիչ եւ անջրդի անապատներէն դէպի Մէսքէնէ՝ ապրելու յոյսով. ահա՛ այս խմբակին մէջն էր Խ. քաղաքէն Տիկին Է. իր հնգամեայ աղջկան Յասմիկին հետ միասին: Փախստական տարագիրներու այս փոքրիկ կարաւանը՝ Արաբներու սարսափէն պարտադրուած էր շարունակել իր փախուստի խիստ յոգնեցուցիչ եւ վրտանգաւոր համբան գիշերները, շիտակ համբաններէ հեռու, աւելի ամայի վայրէ՛

րէ. ինչ դաժան եւ արկածախնդրական էր ուղևորութիւնը այն անժամօթ եւ վայրի մթնոլորտին տակ՝ որ գիշերը զէրօյէն վար սառեցուցիչ ցուրտ մը եւ ցերեկին 60 աստիճան հեղձուցիչ տաքութիւն մը տիրէր:

Կը վագէին անոնք հեւն ի հեւ քան թէ կը քալէին, առանց գիտնալու թէ ո՞ւր կ'երթային. կեանքի սէրը այնքան ուժով ցուցած էր զիրենք եւ թշնամոյն սարսափը այնքան թմրեցուցած էր իրենց զգայարանքները որ ոչ կզգային յոգնութիւն, ոչ անօթութիւն եւ ոչ ալ ծարաւ. բայց այդ թմրութիւնը քանի մը օր միայն տեւած էր. տարապայման յոգնութիւնը, մարմնոյ ուժի բացառիկ սպառման պատճառ եղած էր, որով ջուրի եւ սնունդի պակասը հետզհետէ զգալի կ'ըլլար...:

— Մայրի՛կ, պուտ մը ջո՛ւր, կ'աղերսէր Յասմիկ:

— Աղօթէ՛, գաւակս, Աստուած հիմա ջուր պիտի տայ կը պատասխանէր Յասմիկին մայրիկը, ուժգին սեղմած իր հոգեհատորը կուրծքին վրայ:

Օրեր կ'անցնէին, սակայն ծարաւ անցրնելու կաթիլ մը ջուր կարելի չէր եղած

գտնել. հսկայ եփրատը հեռուէն կը սահէր, առանց կարենալու պուտ մը ջուր հայթայթելու ծարաւեալ փախստական տարագիրներու. Արաբին ահը թոյլ չէր տար անոնց գետափը հետապնդելու:

Յասմիկ թառամիլ սկսած էր. ալ չէր կրնար դիմանալ ծարաւի, կորսնցուցած իր անմեղունակ զուարթութիւնը, շարունակ ջուր կը պահանջէր մօրմէն:

— Մայրի՛կ, ա՛խ, շատ ծարաւ եմ, պուտ մը ջուր:

Մայրը ա՛լ չէր լսեր իր սրտահատորին աղերսը. չէր տեսներ անոր լացը միմիայն կաթիլ մը ջուրի համար. կը վազէր վայրկեան մ'առաջ աղբիւրի մը, փտակի մը, որ եւ է կերպով ջուրի մը հասնելու, եւ իր զաւակը փրկելու համար, սակայն ջուրի ակերը ամբողջ ցամբած էին կարծես այդ մեռելիական անապատին մէջ:

Ծարաւի սաստկութեան տակ Յասմիկ կ'սկսի գալարուիլ, կը կորսնցնէ գիտակցութիւնը. եւ անզգալաբար կսկսի ճանկրութիւլ մօրը դէմքը եւ մարմինը...

— Ծարաւ եմ, պուտ մը ջուր մա՛յր, պուտ մը ջուր, ա՛խ, պուտ մը ջուր կ'ըլլայ վերջին խօսքը անմահ Յասմիկի:

Թշուառ մայրը խնայեղ վիճակով կը վազէ զաւկին դիակը գրկին մէջ ջուր գտնելու եւ զաւակը ողջնցնելու միամտութեամբ խորհելով թէ ծարաւէն մարած է: Վերջապէս կը հասնին եփրատին մէկ եզերքը, պուտ մը ջուրի տեղ ամբողջ գետի մը ջուրով կուզէ զովացնել իր զաւկին պապակած եւ ծարաւատանջ սիրտը. սակայն Յասմիկը արդէն շատոնց թառամած էր յաւիտենապէս: Որդեկորոյս մայրը վշտի եւ յուսահատութեան ծանրագոյն նոպաներուն տակ իր ձեռքերով կը բանայ զաւկին գերեզմանը գետափի մօտ աւազին մէջ:

— Պուտ մը ջուր մա՛յր — Յասմիկի տխուր յանկերգը դեռ կ'արծազանգէ մինչեւ այսօր անապատներու խորէն. Յասմիկի նմաններուն օգնութեան աղաղակն է ան. պուտ մը ջուր մայրե՛ր, քանի դեռ Յասմիկներ չեն թառամած, վաղուան հոսելիք օգնութեան գետերը ցամբած կաթիլներու դերը չպիտի կրնան կատարել, անապատներէն, հայրենիքի ամենահեռաւոր անկիւններէն կը հասնի մեզի սրտամորմոք հծծիւնը «պուտ մը ջուր մա՛յր» եւ դեռ պիտի շարունակէ արծազանգել

մեր սրտին մէջ, մեր հոգւոյն խորը, մեր կաղանդի սեղանին վրայ, մեր ընտանեկան յարկերուն տակ վրդովելով մեր հանգիստը, խանգարելով մեր երջանկութիւնը, մինչեւ որ փրկուի Հայաստան:

Պետրոս Պոնցացի

ՍԻՐԵՐԳ. —

(Ֆիրսուսի)

Կ'ուզէի հալուիլ, ձուլուիլ իմ երգին, Ու այս տողերում թագնուիլ ծածուկ, Որ երբ կարդայիր մի օր, իմ անգի'ն, Կարող լինէի, անտե՛ս, կամացո՛ւկ, Ամէն հրնչիւնի, ամէն խօսքի մէջ Դիպչել շուրթներիդ, համբուրել անվերջ...
Յովհ. Թումանյան

Ս.Անուագ Թումանյաններ

Զինադադար Թուրքիոյ 1918 Հոկտ. 30ին Մոսկուայի մէջ:

Գնրմանիա զինադադար կը ստորագրէ 1918 Նոյ. 11ին. իսկ Հաշտութեան դաշնագիրը Վերսայլի մէջ 28 Յուլիս 1919ին:

ՍՐԱՄԻՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄՔ
ՄԱՅՐԻԿԷՆ

Օրին մէկը անձրեւոտ, մայրս բռնեց մեր ձեռքէն
Ու տարաւ մեզ: — Ո՛ւր կ'երթանք մա'յրիկ, այս.
պէս հեւալէն:—

— «Տեղ մը...» ըսաւ մինչ արցունքն՝ այտերէն վար
կը հոսէք

Խառնըւելով անձրեւին՝ դուրս պոսթկալով վեշտ
ու սէր:

Տարաւ ըզմեզ մէկ ժամէն, տուն մ'անծանօթ շատ
հեռուն

Ժպտուն կին մը մեզ տուաւ, փունջ մը ծաղիկ
խիտ սիրուն.

Մի քիչ նստանք հոն յոգնած, սենեակին մէջ այդ
ըբքեզ

Բայց չեմ գիտեր ի՞նչ ունէր որ մայրիկըս խելայեզ
Մեզ կը դիտէր ուշադիր, կը հառաչէր վշտահար.

Փունջն սկսանք հոտոտել արդէն ծաղկի սիրահար:
Մայրիկս եկաւ շա՛տ մեղմիկ համբուրեց մեզ ու
ըսաւ.

— «Տղա՛ք, երթամ ջուր խմմա՛...» Ու դնաց եւ
ա՛լ չեկաւ:

Երեք տարի մենք հեռի մեք սիրական... ծընողքէն
Ըսպատեցինք որ մայրիկս ջուրը խմէր, դար նորէն:

Նոր եկանք դեռ Սամսոնէն մեր սև բաղդը ող-
բալով.
Ո՛հ, ի՞նչ տեսներ, մայրեկըս, վաղեց գրկեց մեզ
լալով,
Համբուրէր մեզ կարօտով, կը նայէր մեզ ապ-
շահար,
— Շատ մեծցեր էք, ի՛մ հոգեակը, Կ'ըսէր, խո-
կար վշտահար.
Հա՛, ճիշդ ու ճիշդ մայրեկս էր. ճանչցանք զինքը
և լալով
Փաթթուեցանք իր վզին..., Ըսի յետոյ ցած
ձայնով.
— Ի՛ մայրեկ, ըսէ՛ նայիմ. խմբեցի՞ր ջուրդ... Եւ-
մեցի՞ր...
կամչնաս չէ՞ դուն հիմա որ դաւկըններդ խա-
բեցեր,
Գիտե՞ս մայրեկ, ա՛խ որչա՛փ, քանի՛ օրեր մե՛ք
լացինք,
Հայրեկ, մայրե՛կ կանչելով, գիշեր ցերեկ ող-
բացինք,
Թէ պիտի գուք մեռնէ՛ք, աքսորի մէջ մերկ
նօթի՛
Ինչո՞ւ մե՛ք ալ ձեզի հետ չի մեռնէինք անօթի,
երեք տարին քիչ օր չէ՛. ա՛խ սիրտերնիս հալեցաւ
Չըմեղբոցա՛ք մեզ, դա՛ցիք, ձգելով մեզ անհուն
ցաւ՝

Իր կուն եղաւ: Հայրեկներն ուրախ դուարթ տուն
դարձան.
— Մայրե՛կ, ո՞ւր է, հայրե՛կս: Հետաքրքիր իմ
հարցման՝
Մայրս լռեց...: Գետի՛ պէս յորդեցին իր ար-
ցունքներ՝
Հեկեկանքով մը խորունկ՝ պատասխանեց — «Չեմ
գիտեր... :»

Սկիւտար Փայլածու Ա. Դարսանեան

Ք Ի Չ Մ Ը Ծ Ի Ծ Ա Ղ

Եթան մը որ քարայրի տներ համբա՛
Անկողնոյ մէջ եր սառապէր ցաւով անբաւ.
Ականառ, ջոջ բծերկներ եկան փութով
Ախտորոտմ կասարելու. ի՛նչ մեծ վրդով,
Եթանուհին՝ անարին մօտ, անգարձ, լուին,
Կծկած էր, սպասելով անոնց վնդին
Եւ վերջապէս ծանուցուեցաւ հաստ, անխախտ
Թէ նիւանդին ունեցածն էր դաժան քարայր.
Գործողոյր մը անհրաժեշտ էր, պէտք էր արագ.
Մահառիք էր արժի: դանդաղ, երկար բարակ.
Կայծակի պէս քաղաքին մէջ լուրը սուրաց,
«Ահա ա՛յս է, մէկը գոչեց, վախճան փառաց,

Ո՛հ, չ'ազատիր, ապահով եմ. բանք բուսաւ,
 Յիշատակին, ո՛րքան ալ *sawf*, քիչ է պարսաւ.». —
 «Զարմանալի՛, դիտել տուաւ ուրիշ մըն ալ,
 Ի՛նչպէս իւր մէջ հնարին է քարեր լենալ:»
 Միւսը յարեց. «Ըսե՞մ ինչ է նիւթը ասոր,
 Սիրեն է ինկեր փամփուռսին մէջ կտոր կտոր.»

Փոփոխամիտ սիկին մը, հաւաքոյթի մը ներկայ,
 Ուր բազմաբիւ լուրջ անձինք կը վիճէին՝ խաչ
 վկայ,
 Զարմանալի հարցում մը ներկայացուց ակուսքին.
 Ահա ինչ որ կը քանչեր մեր այս Տիկին՝ Սիրարփին.
 Ինչո՞ւ համար արարիչ, երբ աշխարհը ստեղծեց,
 Մեծէն բռնէ մինչեւ փոքր, նոյն իսկ միջոցս, ու-
 սիչ ցեց,
 Ամենայն ինչ աւարեց եւ հուսկ յետոյ հասեց կին.
 Ի՞նչ է էք արդեօք պատճառը այս խտրութեան ան-
 մեկիւն-
 ժողովականք ուզելով աղաւոր դաս մը տալ իրեն,
 —Տիկին՛ն, բսին ծ գտելով, գիտե՞ք, մարդիկ հաւտօրէն
 կը հաւատան քէ Աւտուած հարսարագիտ մ'էր ընտիր,
 Ըստ մեր կարծեաց իրաւամբ դրաւ անի այս խտր-
 որպէս ամէն քաջ վարպետ՝ ամբողջ շէնքը լնցուց,
 Այնուհետեւ գետեղեց միշտ դարձողարձիկ հողմացոյց:»

Վեհապետներ շատ կը սիրեն — սովորութիւն հնա-
 ւանդ —
 Ծպտեալ կերպիւ թշաղայիլ, առանձնակի մանա-
 ւանդ
 Այսպէս, որ մը, Հանրի չորրորդ՝ ըստ հանոյից գա-
 լով ման,
 Մտորեցաւ դժբաղդաբար անտառին մէջ անտահման.
 Երկար բարակ թափառելով՝ հանդիպեցաւ աղէկ որ
 Գեղջուկի մը որ կը քալէր իր առաջէն գլխիկար.
 Խնդրեց անկէ որ ծառայէ իրեն իբրեւ ուղեկից,
 —Կը տեսնես դո՛ւ, մտորած եմ, ո՛ն, դուրս հանէ
 զիս անկից,
 Եւ մինչ քաղաք առաջնորդե՞մ ետք լաւ պարգեւ
 պիտի տամ,
 —Տէ՛ր իմ, յարեց մեր զիւղացին, ուրախութեամբ մը
 տարտաւ,
 Զեր վեհ դէմքը ինձ կ'ըսէ քէ պալատական մ'էք
 իրաւամբ,
 Ո՛չ սոսկ դէմքը, այլ նոյնպէս ալ ձեր խօսելու շեշտը
 բամբ
 Զեզմէ պարգեւ չեմ սպասեր, տեսած չեմ դեռ մեր
 արքան:
 Կրնա՞մ այսօր ձեր շնորհիւ դէմքը տեսնել յաղ-
 քական.
 —Անուրէ՛ս, ըստ միայակերտ, երբոր հաւանիմք ի
 քաղաք՝

Բազում անձինք մեր մօտ գալով՝ ուրախութեան
աղաղակ

Պիտի ձգեն, Երջապատեն մեր երկուեր. աչիո բա՛ց.

Աւեմքին մէջ արեան ա՛յն է որ չկենար գլխաբաց:
Վերջ ի վերջոյ հասան քաղաք, քիկնապահներ

վաղ ընդ փոյր,
Որանց՝ իւր այս յապաղումը կը պատճառէր սաս-
տիկ փոյր

Եկան զինքը դիմաւորել՝ գլխարկներէն ի ձեռնին.
Վեհապէս, որու հովը մեր գեղջուկը՝ խիստ լռին
Եւ գլխարկը գլխուն վրայ՝ ու՛ց կը դնէր անխռով:

— Հիմա ճանչցա՞ր քաղաքը, անոր հարցուց նրե-
մայրով.

— Անտարակոյս դո՛ւք էք կամ է՛ս, ըսելու կա՛յ
միքէ հարկ,

Զի երկուքնիս միմիայն կանք որ չեմք հանած մեր
գլխարկ:

Մ. Հունկ

Հերոսամարտի

Վասպուրականի մէջ 1915 Ապրիլին,
Շապին Գարահիսարի մէջ 1915 Յուլիսին,
Եղեւիոյ մէջ 1915 Օգոստոս եւ Սեպտեմբեր
ամիսներուն:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Կարնճու կովերուն լաւագոյն խոտերը . —

Կորնդանը (SAINFOIN) մարգագետնի խոտ մըն է, որ առատօրէն կը մշակուի Կորնոյ նահանգին մէջ: Կորնդանի խոտին միջոցաւ ստացուած կաթը, առուսյտի և երեքնուկի խոտերու միջոցաւ ստացուած կաթէն աւելի ազնիւ կ'ըլլայ: Կորնդան, առուսյտ և երեքնուկ, կաթնատու կովերու համար ամբարն եղանակին լաւագոյն կանանջ խոտերն են:

Առուստը, զոր Ամերիկացիք իր սպանիական անունովը ALFALFA կը կոչեն, մեր Խարբերդի նահանգէն ներմուծուած է: Ամերիկա և արևմտեան Ամերիկայի մէջ ընդարձակ մարգագետիններու ծնունդ տուած է, Ամերիկեան այն կաթերը, որոնք զինագաղարէն ետքը ողողեցին մեր հրապարակները, առուստով սնանող կովերէն արտադրուած են:

Հայաստանի մէջ եփրատայ եղեքններուն վրայ առուսյտի ընդարձակ մարգագետիններ կան: Ինչ որ կը պակսի Հայաստանին, կաթնատու կովերու լաւագոյն ցեղն է:

Ո՞րն է կարնճու կովի լաւագոյն ցեղը . —

Հայաստան՝ Ասիական Զուիցերիան է: Եւրո-

պական Զուեիցերիան նշանաւ որ է իր կաթնառատ կովերով: Եւ սպաշովաբար Եւրոպական Զուեիցերիան է որ պիտի կրնայ լաւագոյն կերպով հագալ Ասիական Զուեիցերիոյ կաթնառու կովերու կարեբք:

Կայ նաև Ճէրսէյ (JERSEY) անուանով կաթնառատ կով մը, որ տիեզերական համբաւ կը վայելէ: Ամերիկեան թերթերը վերջէրս հրատարակած էին Ճէրսէյ ցեղին պատկանող կովի մը պատկերը: Սյս կովը ութը տարեկան ըլլալով, տարին կուտայ 7222 քիլոկրամ կաթ, որուն մէջ կը գտնուի 381 քիլոկրամ կարագ: Տէրը այս կովէն տարեկան հարւր ոսկիի զուտ շահ մը ունի:

Ամերիկեան ընկուզենիին.

Ամերիկեան ընկուզենիին (PACANIER) Ամերիկայի յատուկ ընկուզենի մը ըլլալով, վերջին տարիներ մած կարեւորութիւն ստացած է: Մեր երկրի ծանօթ ընկուզենիին կը հասնի բարեխառն կլիմաներու տակ: Մինչըեւ Ամերիկեան ընկուզենիին կը հասնի ամէն կլիմաներու տակ, հարաւային տաք կլիմաներու տակ անգամ շատ լաւ կը հասնի: Փոփոքելի է որ մեր երկրին մէջ ալ, մանաւանդ Կիլիկիոյ մէջ ընկուզենիի անտառներ կազմուին:

Ամերիկեան ընկոյզը հասունցած ժամանակ, իր կանանչ կեղեւը չորսի կը բաժնուի և ընկոյզն այ

դետին կ'իյնայ: Ամերիկեան ընկոյզին քաղը ճիշդ մեր ընկոյզի քաղին կը նմանի: Այս ընկոյզը նման է նաև մեր ընկոյզին: Սաջափ կայ որ ամերիկեան ընկոյզը աւելի իւզոտ և աւելի համեղ ըլլալով, առանց աւրուելու և ծթուելու պահել կարելի է:

Սնկենի (Մանրար մեքսի). --

Մեր երկրը, մանաւանդ Կիլիկիան քաջայարմար են սնկենիի մշակութեան: Յունաստան, որ ոգելից բնակիչներու ճարտարարուեստի կեդրոն մըն է և անհրաժեշտորէն պէտք ունի մեծաքանակ սունկի (մանթար թափա), վերջին տարիներ սնկենիի մշակութեան վորձեր բրու և լաւ արդիւնքներ ձեռք ձգեց:

Սնկենիի անտառի մը շահագործումը դժուար է: Այս ծառերը խնամել շատ դիւրին է: Միմրայն այս ծառերուն տերեւներուն, ճիւղերուն և նոյնիսկ բունին վրայ յարձակող միջատներու հետ պայքարիլ պէտք է:

Առևալուս զիւղ 31 Օգոստոս 1919

Սեպուհ Սեփանեան

Ազգային Թուական Մը

Հաստատութիւն Երզնանի հայկական հանրապետութեան 28 Մայիս 1918.

Հայաստանի Անգղիացի

ՃԷՅՄ ՊՐՕՅՄ

Ճէյմս Պրայս ծնած է
1838ին Կլասկոյի մէջ,
Սկոթլանդ: 1862ին Օֆու-
ժօրսէն ընթացաւ արտա-
լաւով կ'անցնի Գերմա-
նիա, հետեւեալ համար
Հէլստրպերկի համալսա-
րանին զանազան դա-
րսնաբանութիւններու: Գեռ ե-
րեք տարուան փաստա-
բան՝ կը նշանակուի դա-
սախօսել Քաղաքային Օ-

րէկներու նիւր Օֆուժօրի համալսարանին մէջ, ուր
մնաց 25 տարի շարունակ մինչեւ 1893: Իր հեղի-
ակութիւններուն մէջ հանրածանօթ գլուխ գործոց-
ներն են. «Հոռովակեան սուրբ կայսրութիւնը» 1862,
«Ամերիկեան Հանրավարութիւնը» 1878, իսկ Հա-
յերուս համար խիստ շանեկան է իր «Անդրկովկաս
եւ Արարատ»ը Transcaucasia and Ararat
1877, ուր կը տեսնուի իր սպառնութիւնները
արեւելեան ժողովուրդներու վրայ. 1914ին ճօրն

բազում որէն ստացաւ դերկոմսի (լորտ) տիտղոսը ի
վարձատրութիւն 1880 Էն ի վեր իր մասնագամ բազ-
մալիսի ծառայութիւններուն: Ճէյմս Պրայս այցե-
լելով Պոլիս, Իզմիր, Թիֆլիս ու Լէվիաժին, մօտէն կը
ծանօթանայ մեր ցեղին եւ համակրանով կը գնա-
հասէ մեր ձգտումները: Անգղիա վերադարձին՝ ոգի ի
բռին կ'աշխատի «Հայկական ինֆնտարատքեան-
գաղափարին համար եւ իր ազդեցութեան շնոր-
հիւ կը հիմնուի «Անգլո-Հայկական ընկերակցութիւ-
նը», որ 1895—96ին ջարդերուն տարիս մեծ շար-
ժում յառաջ բերաւ ի նպաստ Հայկական դասին եւ
կարեւոր գումարներ հանգանակեց: Հայ ժողովուր-
դին մտաւորական եւ բարոյական զարգացման հա-
մար հարկ եղած ամէն ձեւ նախնական եւ ջանքե-
րուն միջոց օժանդակեց անվիաս, Հայ Գասին ան
վեներ ախոյեան հանդիսացաւ 700 էջերէ բաղկա-
ցեալ THE TREATMENT OF ARMENIANS IN THE
OTTOMAN EMPIRE (1945—1946) խոնր հասորին
«էջ» ժողովեց ներկայ համերոպական պատերազմի
ստեղծութիւնն իր լողով գործուած խոսքերովն
ըր' հաղորդուած Հայ բնիկ աղբիւրներէ եւ արժա-
նամաս օտարներէ.

ՊՈԼՍՈՅ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԵՐԸ

Հասարակաց Մատենադարաններ

Մայրաքաղաքիս բոլոր մզկէթիները առհասարակ ունին իրենց մատենադարանք: Յիշենք ամէնէն կարեւորները:

Այս մատենադարաններու ձեռագիրները 64144 կտոր են՝ որոնցմէ շատը անգնահատելի արժէք ունին:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ԱԹԸՖ ԷՅԻՆՏԻԻ,- Վէճա Մէյսանիմ, 1735ին հիմնուած: Բացի 2736 ձեռագիրներէ կը պարունակէ 1398ի Հնգամատենին արարական մէկ թարգմանութիւնք:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ՀԱՄԻՏԻՅԷ ՄԷՏՐԷՍԷ Ի. 1780ին հիմնուած, Ապտիւլհամիտ Ա. Խանի ձեռամբ, ուր կան շատ մը ուրիշ ձեռագիրներու հետ բազմաթիւ արարական թարգմանութիւններ Արիստատելի, Եւկլիդէսի, Պաղոմէոսի և Ապոզնիոսի:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ Ի որ հասարակութեան բաց է ամէն օր բացի Ուրբաթ օրերէ: 16000 հատորներ և բազմաթիւ կարեւոր ձեռագիրներ արեւելեան քաղաքակրթութեան յատուկ. — ձեվատ փաշայի բաժինը կը պարունակէ:

նակէ հարուստ մատենադարան մը օտար ամենէն նշանաւոր մատենագիրներու գործերուն, 9000 հատոր, որոնց մէջ եւրոպական դանազան թերթերու թանկարժէք հաւարածոներ կան:

ՄԱՏԵՆԱԳ. ԲՍՆ ՆՈՒՐԸ ՕՍՄԱՆԻԷԻ 1755ին, հիմնուած: Կը պարունակէ 4382 ձեռագիրներ, որոնց մէջ երկու Գուբաններ գրած են Օսման և Ալի Խայիֆաները:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ԹՕՓ ԳԱԲՈՒԻ ՊԱԼԱՏԻՆ Մուտքի հանրութեան համար արգիլուած. — Կը պարունակէ 3000 ձեռագիրներ, որոնցմէ շատը Արարեղէն և հին Յունարէնէ և 17 Պուտայէն, որոնք սեփականութիւն էին Հունգարիոյ թագաւոր Մատիա Գորչէնի:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ Ա. ՍՈՓԻԱՅ Ի. 1456ին հիմնուած, կը պարունակէ 4864 ձեռագիր և Գուբան մը Օսման Խայիֆայէն գրուած:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱՋԻՏԻ, համալուսն մզկիթին մէջ: Շատ ճիշդ կերպով կողմակերպուած եւրոպական ամենակարեւոր մատենադարաններու պէս:

ՄԱՏԵՆԱԳԱՐԱՆ ՍՈՒԼԹԱՆ ՄԷՃԻՏԻ. կը պարունակէ 4885ի չափ ձեռագիրներ:

ԶՐԱՄԲԱՐՆԵՐ

ՊՕՏՐՈՒՄ ՀԱՄԻԻ ԿԱՄ ԱՍԲԱՐԻՍԻ ԶՐԱՄԲԱՐ

Լալէլի Ճամբի մօտ), 64 սիւներու վրայ հաստատուած և շինուած Աստղարի կամ Արասաբուրիսի ձեռքով, Մեծն Լեոնի օրով. հիմայ անջրդի է:

ՊԻՆ ՊԻՐ ՏԻՐԻՎՔՐԱՄԲԱ (հազարուօէկ սիւներու ջրամբար կամ Իղզոսի մայր եկեղեցիին) Յուստինոսի գլխաւոր գործ. [(Ար Մէյսանիին եւ այլաձ սիւնի մէջտեղը).— Պիւրքսինոսին է այն, հիմայ 224 սիւն կը հաշուուի: Բայց ամէն մէկ սիւն կազմուած է երկու թմբուկներէ միացած երեք սիւներով: Այսօր ցամքած է և մասջելի ջէ: Գեօրնը հօղով ծածկուած է այս սիւներուն թմբուկներուն բարձրութեամբ, որուն վրայ մեծաքս սլողնէր կը գործեն: Այս ջրամբարը ունի 60 մ.թ. երկայնք եւ 40 մ.թ. լայնք, եւ կը պարունակէ 325000 խ. ժ. ջուր:

Արքայական ջրամբար. = Երէ պարան Սերայ (երկրի տակ պալատ) կը գտնուի Թրամուայի վերեւըն վրայ Ս. Սոփիա մզկիթին հանդիպակաց կողմը փողսցի մը մէջ, որ գետնին տակէն ուղղակի Պարսից դեպարնատունը կը տանի: Այս ամբակուռ շէնքը Մեծն Կոստանդինոս կառոյց և Յուստինոս վերանորոգեց: Իր վրայ կը կրէ մզկիթներ, փողսցներ և առններ, որոնցմէ ծակեր բացուած են գմբէթին վրայ, այդ ջրամբարներէն ջուր քաշելու համար և մինչեւ այսօր կը շարունակեն ջուր առնել: Կարելի է հոն իջնել ջահեր

կրելով, մասնաւորի մը տան մէջ բացուած յատուկ սանդուխէ մը:

Ջահերու լոյսով շքեղ տեսարան մը կը պարզուի այս ջուրերուն վրայ, մարմարեայ 336 սիւներու օգաթուի շարքը (տասը մէթրի չափ բարձր իւրաքանչիւրը) որոնց վրայ կը բոլորուին գմբէթներ, որոնք զեղեցիկ ըլլալէ աւելի հաստատուն են: Այս սիւները 28 շարքի բաժնուած են դէպի երկայնքին, իսկ 12 շարքի վրայ դէպի լայնքին: Ատենօք Անդլիացի մը այս ջուրերուն վրայ պարտաւելու համար հոն նաւակ մը իջեցնել տուած է:

Փանրոկրասոյի ջրամբար, Զէյթէ ցամբի մօտ որ ունի 31 սիւն, ցայսօր կ'օգտագործուի:

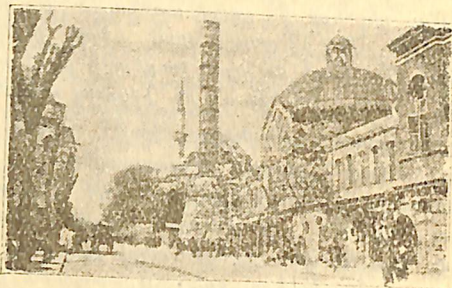
Փոկասու ջրամբարը Լալէլի Ճամբի (կակաչազարդ մզկիթ) հիւսիսային կողմը զետեղուած է և Չուզուր չէշմէի աղբիւրին մօտ: Այս ջրամբարը 70 սիւներու վրայ հաստատուած է:

Կիւլհանէի փարքին մէջ կայ նաեւ ջրամբար մը 20 սիւներու վրայ հաստատուած. որուն մեւտքը ազատ է ամենուն: Պոլսոյ առումէն առաջ այս ջրամբարներուն մէկ կողմը անպայման խորան մը կը գտնուէր, ուր տարին անգամ մը պատարագ կը մատուցանէին և խաչհանդիսա կ'ընէին, որպէս զի այս նուիրագործուած ջուրերը (սյաղմա) ապահանութենէ, պահպանուին և պաշարման տանի կարելի ըլլայ մաքուր ջուր գտնել:

Ահա ա՛յս է պատճառը, որ Յոյները աշխարհն
 էր յարդեն ալազմաները, անոնց սկզբնապատճառ-
 ուին վրայ տեղեկութիւն անդամ չունենալով:

ՍԻԻՆԵՐ

ԱՅՐԱԾ ՍԻԻՆ քուրբեքէն ԶԷՄՊԵՐԼԻ Թ.Ա.Շ.՝ որ կը
 գտնուի Տիփան Էօլա, Թրամուլայի ճամբուն վը-
 րայ.- 40 մէթր պորփիրէ այս սիւնը, 9 գլանաձև
 մասերէ կը բաղկանայ մէկը միւսին մէջ աղու-
 ցուած դասինեպսակ շրջապատով մը, որ յաջորդ
 մասին կցուածը ծածկելով ամբողջին պակազարդ
 միակտուր սիւնի մը երեւոյթը կ'ընծայէ: Մէկ ե-
 դական և հետաքրքրական գտնձ մը ծածկուած

է կոթողին տակ, Աոստանդիանոսի կողմէ: Հռոմէն
 Պոլիս բերուած Պալլատիոնն է այն:

Կոթողին ծայրը կը գտնուէր Ապողոնի արդրէ
 մէկ արձանը, որուն գլխուն տեղը կոստանդիանոսի
 զուխը դէտեղած էին: Ալեքսիս կոմսենոսի օրով
 կայծակը տապալեց արձանը, խոյակը և 3 սփոն-
 Թերերը: Մանուէլ կոմսենոս բարահիւս որմնաշար
 մը բեկորներուն տեղ գրաւ: Կոթողը 179 ոտք էր:
 ԶԻԱՐԶԱԿԱՐԱՆԻ ՕԶԱԴԱՆԱՐ ԿՈԹՈՂՐ. — Այս
 միաձայլ աբոյրէ կոթողը հիմա մ'այն 5 մէթր
 բարձրութիւն ունի և կազմուած է երեք իրարու-
 վրայ գալարուող Ապողոնի նուիրուած օձերէ, խո-
 յակը կազմող գլուխներէն երկուքը խորտակուած
 են մուրճի հարուածով, Թէոփիլոս կայսեր իշխա-
 նութեան ժամանակ, Պոլսոյ պատրիարքին կողմէ՝
 ինչու որ այս կոթողին մէջ դիւային յիշատակա-
 րան մը կը տեսնուէր: Իսկ Գ. գլխուն գալսով Պոլ-
 սոյ առումէն վերջ խորտակուեցաւ և գլխուն
 միայն վերի մասը գտնուած է և հիմա կը պահ-
 ուի Պոլսոյ հնութեանց Թանգարանին ճուղածո-
 ներու սրահին մէջ: Աշխարհիս մէջ գտնուող ամե-
 նէն հուշակաւոր յիշատակարաններուն մաս կազ-
 մող այս հոթողը Յունաց կողմէ Գեղփեան տա-
 ճարին մէջ կանգնուած է, Պարսիկներուն վրայ
 տարուած Պլատեի յաղթանակէն վերջ:

1856ին [կոթողին] ստորնամասը հողէն դուրս

հանուելէն վերջ ստուգեցին որ 3 սորքէն մինչեւ 13րդ. սորքը վարէն գէպի վեր հաշուելով, 34 յունական քաղաքներու անուն քանդակուած է. որոնք պատերազմին մասնակից եղան:

ԱՎՐԱՏ ԲԱԶԱՐԻ ՄԷՅ ԱՐԿԱԳԻՌՈՍԻ ԿՈ ԹՈՂՐ.— Այսօր արտաբուստ կը ներկայացնէ միայն 6 մէթր բարձրութեամբ սյրելով կրացած մարմարեայ սիւն մը. Ասիկա աստիճով իր սորքոյն Արկադիոսի կողմէ ի պատիւ իր հօր Թէոդոսի կանգնուած էր: Կոյն իսկ սիւնը, որ 40 մէթր բարձրութիւն ունէր երբեմն, խորքանդակներով կը ներկայացնէր Բէտոդոս Առաջնոյն շահաակութիւնները և Սրագիոս կայսեր արձանը կը կրէր, որ 26 հսկա. 740 ին տապալեցաւ երկրաշարժէ մը: Այսօր կարելի է անոր մէջ իսկ մանեղ պոյտարի կրպակի մը մէջէն այն անձեւ կոյտին հասնիլ: Այս փլատակին բարձրէն կարելի է վայելիլ Մարմարա ծովուն տեսարանը:

ՄԱՐԿԻԱՆՈՍԻ ՍԻԻՆՆԻ կամ ԳՐԶ ԹՆՇԻ.— Մասնաւորի մը պարտեղին մէջ էթ Մէյոտանի և Սուլթան Մէհմէտ մղկիթին մէջտեղ կը գտնուի: Այս Սիէնի գորշ կրանիտէ միակտուր կոչուած կոթողը թէպէտ երկու տարբեր հասուածներէ կը բաղկանայ, որ կեդրոնէն անցնող երկաթով մը իրար կապուած են. և այս երկաթէ առանցքին լուրջօրիքը կորնթեան խոյակը երկրաշարժներու

ցնցումէն դարձած և շրջան մը ըրած է 15 մէթր բարձրութիւն ունի, որուն կատարի պակար իր չորս անիլունները չորս թեւատարած արծիւները կը կրէ և որոնց մէկը տակաւին ամբողջութեամբ կը մնայ: Անոր պատուանդանին վրայ քանդակագործին կերթ ճաշակը երեւան բերող յաղթական հրեշտակ մը թեւերը կը տարածէ և տակաւին կը տեսնուին այն ծակերը որոնց մէջ գամուած են Լատիներէն արձանագրութիւն մը ձեւաչնող մետաղեայ տառեր: Այս ծակերուն շնորհիւ առաջին բառէն դատ ամբողջ արձանագրութիւնը կարելի է քաջ գրել:

ԹԻՆՏՈՍԻ ՍԻՆՆԻ.— Թօփ Գափուի ինի պալատին պարտեղին մէջ, բարձրաւանդակի մը վրայ: Այս գորշ կրանիտէ կոթողը, Թէոդոր Ա. կայսեր կողմէ կանգնուած ի յիշատակ այն յաղթութեան, զոր տարաւ Գոթացուց վրայ, 15 մէթր բարձրութիւն ունի և կորնթեան խոյակ մը կը կրէ: Այս յիշատակարանն ալ իր արեւելեան երեսին վրայ արձանագրութիւն մը կը կրէ Լատիներէն լեզուով: (FORTUNA REDUCI OB DEVICTOS GOTHOS)

ԶԻԱՐՁԱԿԱՐԱՆ

ԶԻԱՐՁԱԿԱՐԱՆ (Ար մէյսան) Գրեթէ քառասուն տարեկան, որ այսօր 250 ոտք երկար և

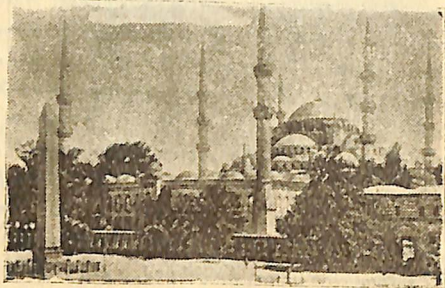
150 ոտք լայն է: Ատենօք ըստ Գիլի, երկայնքը երկու սթան էր այսինքն 370 մէթր. իսկ լայնքը մէկ սթան, այսինքն 285 մէթր:

Բիւզանդիոսի մէջ առաջին կանգնուած յիշատակարանն է (նախ քան Կոստանդիանոս) զոր Սեպտիմ ս Սեբրոս զրեթէ ամբողջովին կործանած էր, յետոյ անոր դիրքին առաւելութիւններուն վրայ հիանալով ուզեց զայն վերականգնել. Որովհետև առաջին բլուրին դարտափը բաւական ընդարձակ չէր կրկէսի խաղերուն ապարեղ հայթայթելու, Մարմարայի ծովին սարահարթին վրայ հարաւային կողմը արհեստական գետին մը կազմեց և աղիւսէ հիւսուած հոյակապ գմբէթներ կառուց, որ կիսաբլուրակ ձևով վերջացած դարաւանդը վեր վերցնելու համար հսկայ սիւներու վրայ կը հանգչէր և այսպէս ասպարէզին յաւելուածական մասը կը կազմէր: Այս դարեւանդը որուն ստորերկրեայ նկուղները ատենով օգտագործած էին իբրև շրջեղջ, այսօր ծածկուած են երկրագործական նախարարութեան շէնքով, արհեստից վարժարանի շէնքով (Մէթթէպի սէնայի): Սեպտիմս Սեբրոսն 421 տարի վերջ Մեծն Կոստանդիանոս զայն վերստին կառուց: շրջապատեց պարխազներով, զարդարեց արձաններով, զորս Զուհաստանի ամէն կողմերէն բերելու առած էր: Ար մէյսանը կը մնայ այսօր

ամենէն թանկադին վաւերական յիշատակարանը
Հին քաղաքին տեղադրութիւնը վերակաղձելու
համար:

Նոյն խկ ձիարձակարանին վրայ մինչեւ այս
օր կանգուն մնացած յիշատակարաններն են եր-
կու կոթողներ և օձագալօր սիւնը, որոնց պատ-
ուանդաններուն շուրջը Անգլիա էլք պեղելով մէջ-
տեղ հանեցին և վանդակօրմով փակեցին 1855ին:

ՄՁԿԻԹՆԵՐ

Ս. Ս Ո Փ Ի Ս

Սայիտ Ալի Թուրք հեղինակին ըսածին համե-
մատ կ, Պոստյ մէջ կային 481 մղկիթներ,
որոնցմէ 89ը Հին Բիւղանդական եկեղեցիներ էին:

Ասոնց մէջ ամենէն գլխաւորն է Ս. Սոփիա ե-
կեղեցին, Բիւղանդական ճարտարապետութեան
անբաղդատելի հրաշակերտը: Ս. ՍՈՓԻԱ (Այս
Սոփիա).— Այս նշանաւոր կաթողիկէն, զոր կը
պարտինք Կոստանդիանոս կայսեր, շինուեցաւ
315ին, Կոստանդ իր որդին մեծցուց զայն: 404ին
Արկաթոս կայսեր օրով մասամբ այրեցաւ:
Փուլքերիոս թէև 415ին վերաշինեց զայն թէոդոս
Բ.ի օրով, բայց 532ին Յուստիանոսի ասեն պա-
տահած մեծ հրդեհին զոհը գնաց ամբողջովին:
Այս վերջին կայսեր կը պարտինք շէնքին ալժ-
մու ձեռք: Սա ուղեց որ բոլոր ժամանակներու
ամենէն հիալքանջ տեւական յիշատակարանը բլ-
լայ այս տաճարը: Կայսրութեան ամբողջ գրամը
վասնեց, զայն զարդարելու համար, այսպէս
Եփրոս տուաւ ռւթը սիւներ. Հում ռւթ հաս
սիւներ, զորս Աւերդիանոս ատենօք Պաալաէքէն
վերցուցած էր: Այդ զարդարանքին համար ի-
րենց մասնակցութիւնը բերին նաև Աթէնքի, Իե-
ղոսի, Կեղիկոսի, և Եղիպտոսի տաճարները: Սշխա-
տութիւնը վարեցին երեք ճարտարապետներ
Թրալացի Անթէմիոս, Մելիտացի Իգիդոս, և
Իզնատիոս: Բայց կը կարծուէր որ կայսրը ինքը

հրեշտակէ մը առած էր շէնքին յատակադիծը, ինչպէս նաև անհրաժեշտ դրամը շինութեան համար: Առաջին հիմերը ինքը կայսրը դնել ուզեց: 20 օտք բարձրութեամբ կրախառն աւաղի խաւը. որ երկաթի կարծրութիւն ստացաւ, ընդարձակ հարթավայրի մը վրայ կազմեց շէնքին իբր վէճաշար: Ամէն ժամ կայսրը կը հսկէր աշխատութիւններուն, վարձատրելու ամենէն եւ ռանդուկները գործաւորներուն, որոնք 10000 հօգի էին 100 վարպետներով:

Գմբէթին կառուցման համար ան շինել տուաւ Հուդոսի մէջ աղիւսներ, այնքան թեթեւ հողէ մը, որ անոնց 12 հատը հասարակ աղիւսէ մը աւելի չէր կշռեր: Այս աղիւսները իրենց վրայ կը կրէին սա արձանագրութիւնը, «Աստուած հիմունքը դրաւ, Աստուած պիտի օգնէ անոր աւարտումին»: Եւ մինչդեռ տաճարիւս տաճարիւս կու կանոնաւոր կը շարուէին և նշխարներ կը քանդակուէին վրանին՝ քահանաներն աղօթք կը կարդային:

Այս տաճարը որուն ներսը զարդարուեցաւ անխախտիչ շքեղութեամբ մը, անհուն գուճարներ արժեց. կայսրը հարկադրեց քաղաքը, զաւառները, բարբարոսները՝ որպէս ի անհրաժեշտ դրամը հայթայթեն. Բայց կարելի չէր զաւառ, ուստի ստիպուեցաւ ուրիշ միջոցներու դիմելու մա-

սին մտածել: Ծախքը կը բարձրանար 452 քինթօսովի, երբ պատերը հողէն 1 մէթր բարձրացած չէին: 548ին տաճարը աւարտեցաւ, իր շինութեան ձեռնարկուէին 16 տարի ետք: Մեծ վայելչութեամբ անոր բացուեց կատարեց Յուստինիանոս: Խնջողներն, աղօթքները, ողջակէղները և ժողովողեան լայն ջափով եղած դրամաբաշխումը տեւեցին 14 օր: Չիարձակարանին վրայ յաղթական գնացք մը ընելէ յետոյ եկաւ կայսրը տաճար և աղաղակեց. «Փա՛ռք Աստուծոյ, որ զիս արժանի դատեց այս հոյակապ գործը լրացնելու. Ես քեզ յաղթեցի, Սողոմոն:» 11 տարի ետք 552ի երկրաշարժին՝ այնքան ճարտարօրէն շինուած գմբէթը փլաւ՝ որ զգուշութիւններով վերաշինուեցաւ երիտասարդ Իդիտուէն, որ պակսեցուց անոր արամագիծը և զօրացուց սիւները, դուրսէն անոնց յենակ տարով հաստատուն պատեր. 987ին և 1371ին եղան թեթեւ նորոգութիւններ:

1453ին Թուրքերուն Կ.Պոլսոյ առուսով՝ Մահմադաւ աշխարհակալը մտաւ եկեղեցի իր ձիուն վրայ նստած, յառաջացաւ մընչեւ դասը, հանդիսաւորապէս Ս. Սոփիան իսլամական պաշտամանքին նուիրեց և ձիւն ցատկելով արասանեց հանդիսաւոր կերպով սա խօսքերը.—

«Մեկ Աստուած միայն կայ և Մահմէտն անոր մարդաբէն է»: Անոր վրայ շինել տուաւ միմարէ

մը և երկու յեկոսմանը, որ կը բռնեն շէքը հա-
րաւային և արեւելեան կողմերէն: Սէլիմ Բ. երկ-
րորդ միկարէ մը բարձրացուց և Մուրաա Գ., մէ-

ՏԱԹԻՇԻ ՄՁԿԻԹԸ

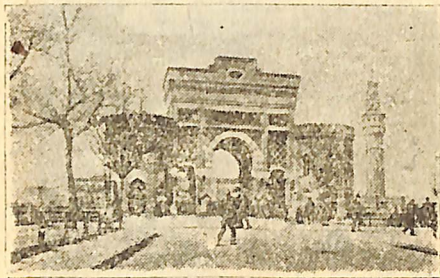
կը հիւսիսային կողմը, միւսը արեւելեան կողմը
մինարէներ շինել տալէ զատ զմրէթին գագաթին
վրայ հաստատեց անազաւղնձէ հսկայ մահիկ մը,
որուն զարդարանքը մինակ արժեց 50000 տու-
ղատ: Այս մահիկին համար կ'ըսեն որ Ողիմպոսի
գագաթէն կը տեսնուի Ապտիււ Մէճիտի օբոլ
(1847—1849) բնդհանուր նորոգութիւն մը ընել
յանձնուեցաւ Գ. Ֆիսատիի, Իէսինացի կարող
ճարտարապետի մը՝ որ գիտցաւ ի մէջ այլոց զօ-
րացնել գմբէթը երկաթեայ մեծ շրջանակով մը
և շակիլ, ուղղել բանի մը սիւները, որոնք գէշ
գերբով մը կ'ըսած էին:

ԳԱՇԱՐԻԷԻ ՄՁԿԻԹԸ

Երկրաշարժներէն դժգուած պատերը բռնելու համար բարձրացած յենորմները կը ծածկեն շէնքին ձևերը, այնպէս որ շատ դժուար է այսօր դուրսէն ճանչնալ իր նախնական յատակագիծը: Թողունք որ իր արտաքինը ակնահասճոյ բան մը չունի ի բաց առեալ 4 ձերմակ մյնարէնները՝ որ կը բարձրանան միկիթի 4 անկիւններէն, իւրաքանչիւրը դարդարուած հիւսկէն քանդակուած պատկերախումբով մը: Հիւսիս-արեւելեան կողմը մյնարէն ակօսածէ է. անջատման գիծերը ջայտուն են և միացած երկու առ երկու վերի մասին՝ մէկը միւսին վրայ բարձրացող կիսաշրջանակներով, Հարաւարեւելեան կողմը՝ բաղձանկիւնածէ է հարթ երեսիկներով: Արեւմտեան կողմը երկուքը բաղձանկիւնածէ են, անկիւններուն վրայ ցայտուն գիծերով:

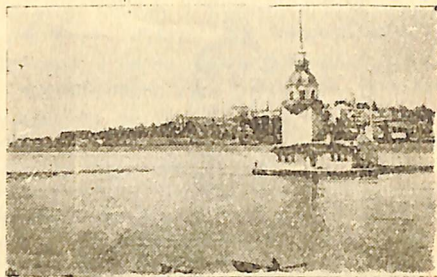

Սպարապետեան Դուռը

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

ԼԷԱՆԴՐԻ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

Այսպէս կոչեցին փռանդները այն ծովակաւազոյց աշտարակը՝ որ մեզի ծանօթ Գրգ Գուլէսի ն է: Հաւանական է կարծել թէ Գարտանելէն հոս փոխադրուած ըլլայ «Հերս և Լէանդը» նշանաւոր սիրահարներուն վերջինին անունը, որոնց տխուր վախճանին արձագանգը կը դանենք նաև Աղթամարի կղզիին մօտ Թամարի սիրահարական դէպքին ժէջ:

Գրգ Գուլէսին Սուլթան Մահմուտ Բ. ի օրով շինուած է, 90 սոթ բարձրութեամբ, իբրև փարօս

ծառայելու համար. ժայռը որուն վրայ կառուցուած է աշտարակը՝ Գամալիս կը կոչուէր հին տանն, Փիլիպոս Մակեդոնացիին դէմ Բիւզանդացոց օգնելու համար Աթենացիներու կողմէն զըկուած փարէս զօրավարին կնոջ անունովը: Զօրավարը մեռաւ Ակիւտարի մէջ, և այրին ի պատիւ իր ամուսնին հոյակապ շիրիմ մը շինել տուաւ այդ ժայռին վրայ, ուր Բիւզանդացիներն ալ սիւն մը կանգնեցին երկնջի արձանով մը. վասն զի Գամալիս յո. նարէն երկնջ կը նշանակէ: Այդ յիշատակարանը տեսակ մը ներկայացումը եղաւ Յովի սուսապելին, որ կովի փոխուելով՝ անչաւ Վոսփորը («կովու անցք»), ծովուն այդ կէտէն: Աշտարակին քուրբ անունը այս աղբիւրէն առած կ'երեւի իր ծագումը, և ո՛չ թէ, հնչալէս ժողովուրդը կը կարծէ, ա՛ն զրոյէէն՝ որուն համեմատ իբր թէ ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտ շինած ըլլայ աշտարակը իբրև ապահով բնակարան գեղեկ աջկան մը. որու մասին գուշակում եղած էր թէ օձի մը խայթուածէն պիտի մեռնէր:

Յարգանքի նշան մեռնող զինուորեանցի
կամար

Երկու վայրկեանի դադար Անգղիոյ
մէջ արքայական հրովարտակով, 1919 Նոյ.
11 ժամը 11ին:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԵՓՐԱՏ հայրենակց. միութիւն, կեդրոնատեղի 4. Պոլիս, Մեծ Նոր խան, Բյարկ: Թիւ 54 և 57: Մասնահիւղեր ունի Բերա, Կէտիկ փաշա, Իւսկիւտար: ՍԵՆԵՔԵՐԻՄԵԱՆ Միութիւն, Կեդր. 4.

Պոլիս Գամանթօ խան:

ՏԱՅՈՅ Միութ. հաստատուած Ռուսիոյ Գատիէզգա քաղաքը: Ներկայացուցիչ Հ. Յովսէփ Տէր Մարգարեան, Բերա Բանկայթի, Մխիթ. վարժարան:

ԲԱՐՁՐ ՀԱՅՔ Միութ. Կեդր. Բերա Գապրիսթան փողոց, «Ճակատամարտ» խմբագրատուն:

ՄՆՁՈՒՐ Միութ.

ՏԱՐՕՆ ՍԱՆՈՅ ՁՈՐ, Կեդր. Բերա Սազրզ աղան, Մխիթ. վարժարան:

ՏԻՎՐԻԿԻ Միութ. Բերա, Մեծ Նոր խան Թիւ 14

ԵԿԵՂԵԱՅ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ Միութիւն Դալաթիա. Փէրշէմպէհ Բազար, Թիհարէթ խանի կից, Թիւ 33 4. Պոլիս:

ՌԱԶՄԻԿ Շ. Գարահիսարցիներու Միութ. 4. Պոլիս, Սէբէթեի խան, Թիւ 6:

ԲԵՄԱԽՈՒ Գարանաղեաց ՍԵՊՈՒՀ Միու. Կեդր. Հմ. Զպուքեան, Դալաթիա Խալեար խանի դէմը Թիւ 11:

ԲԻԻԹԱՆՍԿԱՆ Միութ. Պոլիս, Դալաթիա Եիւքսէք Գալտրքրմ. Օսմանլյէ պանդոկ: ԿԵՍԱՐԱՅԻՆԵՐՈՒ Միութ. 4. Պոլիս. Զիւլէք փազար, Ալթը փարմաք խան: Պ. Յակոբ Ալթըփարմաքեան:

ԿԱՍՄԱՅԻ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԵԱՅ Միութ. Պոլիս, Գատը գիւղ, Հայ եկեղեցիի ետեւի փողոցը:

ԲԻՆԿԵԱՆԻ ԲԱԲԿԷՆ ՍԻՒՆԻ Միութ. 4. Պոլիս, Յակոբեան խան Թիւ 7 Պ. Զարմայր Մեծատուրեան:

ԱՄՍՍԻՍՅԻՆԵՐՈՒ Միութ. Բերա Բանկայթի, Արիֆ փաշա Աբարթըման Թիւ 7 Պ. Աբրահամ Սաատէթեան:

ԱՆԳԱՐԱՅԻՆԵՐՈՒ Միութ. Պ. Սիմոն Խորէն. Բերա, Յրանա. Գեապանատուն:

ԱՆԱՏՈՒՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՅ ՀԱՅ ՊԱՇՏՈՆԵՅ Միութիւն:

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ Միութ. Բերա Գապրիսթան փողոց, «Ճակատամարտ» խմբագր. ԿԻՂԿԻՍ. Դալաթիա, Հայոց եկեղեցի, Տօթ. Յ. Թօփեան:

ՄԱՐԶՈՒԱՆ, Պոլիս, Պէօյլըք Եէնի խան,
 Պ. Պետրոս Շահպէնատէրեան:
 ՌՕՏՕՄԹՕՅԻՆԵՐՈՒ Միու. Պոլիս Զիչէք
 փազար. Ալթըբարմաք խան, Թ. 10:
 ԲԳԻԻ Միու. Բերա, Բումէլի խան, Թ. 11
 ՕՐՏՈՒԻ Միու. Պոլիս, Հանը. Պարտ.
 Վարչ. Պ. Նշան Անդրէասեան:
 ՀԱՅԱՆՈՒԷՐ Միու թիւն (Գուրու չէշմէ,
 Արնաւոտ քէօյ, Պէպէք:
 ՀԱՅԿԱԿԱՆ Անոմի Բերա:

ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆՆԵՐ

Ա.ԶԱՏ	Լս. Միու.	Գատը գիւղ
ԲԱՅՅԻ Յառաջ	Միու թիւ.	Իւսկ. Սէլամարգ:
ԿՈԶՆԱԿ	»	Եէնի գաբու
ԶԱՆԻՔ	Օրիորդաց	»
ԱՍՏԴԻԿ	»	Սամաթիա
ԱՍՊԱՐԷԶ	Լս. »	Բերա
ՎԱՐՈՒԺԱՆ	Լս. »	Գում գաբու
ՆԱԻԱՍՍԱՐԴ	Գր. Գնդ. Միու.	»
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ	Լս. »	Սամաթիա
»	»	»
»	»	Մաքրիգիւղ
ԽԱԺԱԿ Օր.	»	Բերա
ՆՈՐ ԱՅԳ.	»	Գում Գաբու
ՅՈՒԱԿ	»	»
ԶԱՐԹՕՆԻՔ	»	Եէնի գաբու
ԱՐԾԻԻ	»	Խաս գիւղ

ԱՅԳ	Լս. Միու թիւ.	Իւսկիւտար
ՍԵԻԱԿ	»	Գնալը (Հայ Կղզի)
ԿՈՒԿՈՒՆԵԱՆ	»	Թօսի Գաբու
ՊԱՒԱՏՈՒ Լս.	»	»
ՌԱԶՎՐԱՅ	»	Բերա
ՅԱՅԳԱՒՈՅՍ	»	»
ԱՏՐՈՒՇԱՆ	»	»

ԶԱՆԱԶԱՆ ՄԻՈՒԹԻԻՆՆԵՐ

ԳՈՂԹԱՆ	Գեղ. Միու.	»
ՀԱՅ	Մարմնամարզ Միու.	որ բազմաթիւ հիւղեր ունի
ՀԱՅ	Երգչ. առաջնորդու թեամբ	պ. Վար- դան Սարգիսեանի Իւսկ. Նոր թաղ
ԴԷՊԻ ԵՐԿԻՐ	Միու.	Բերա
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՍԱՍԷՐ	Միու թիւ.	»
ՀԱԿԱԼԻՔՈՒԿԱՆ	»	»
ՀԱՅ	Գիւղատնտ.	»
»	Կանանց Ընկերակցութիւն	»
»	Իրաւագէտներու Միու.	»
»	Դեղագործներու	»
»	Ուսուցիչներու	»
»	Ատամնաբոյժ.	»
»	Բժշկական	»
»	Սպայից	»

Հայ Խմբագիրներու »
 » Գրաշարաց »
 » Ուսանողական »

ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԷՐ Երաժշ. »

ՀԱՅ միաց. «Կայծակ» »

ՊԱՐՍՍԻՐԱՅ »

ՍԵՒԱԿ Գեղարուեստ. »

ՆՈՐ ԱՅԳ Եռազախումբ Եէնի զաբո
ԲՆԱՐ

ՈՐԲԱՍԷՐ Մանկանց Միու. Գատը զիւբ

ՌՈՍՏՈՄ Ուսանող. »

ՇՐՋԱՆԱԻԱՐՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ռ. ԳՕԼԷԺԻ ընթացաւարտներու Միու.
 Կ. Պոլսոյ Էմերիկ, Աղջ. Գօլէժի »
 Պէրպլէրեան նախկին Սանուց »
 Նոր Դպրոցի » »
 Կեղրոնականի » »
 Թորոսեան » »
 Պէզազեան » »
 Մխիթարեան » »
 Նիկոգոսեան » »

Հայ Իրաւագէտներու Միութիւն

ԱՆՈՒՆ ՄԱԿԱՆՈՒՆ ՀԱՍՅԷ ՎԱՅՅՈՒԱՄ

Աբիկեան Գրիգոր, Ղալաթիա, Փարիզէն
 Աւլան խան, Պոլիս, Բէօփրիւիւ
 Աղամեան Գրիգոր Կ. Պոլիս, Քէօփրիւիւ
 խան Պոլսէն
 Այնեան Սարգիս, Կ. Պոլիս, Սըվահը խան
 Պոլսէն
 Արմուճի Գրիգոր, Կ. Պոլիս, Սվանեան
 խան Պոլսէն
 Աւագեան Յովհաննէս, Ղալաթիա, Բիւ-
 չիւք Տէյիլրմէն խան Պոլսէն
 Ազկիւլեան Վարդան, Կ. Պոլիս, Պասիլէթ
 խան Պոլսէն
 Բազրեանդեան Վահրամ, Զ. Պոլիս, Մահ-
 մուտ փաշա
 Բենիամինեան Գ. Ապուտ էֆ. խանր դի-
 մաց, Մեծ Եարրմ խան թիւ 37
 Բէքմէզեան Գ. Ղալաթիա, Փէրշէմպէն
 փազար, Էսքինազի խան թ. 3 Պոլսէն
 Բենիամին Գամէր. Ղալաթիա, Անտոն
 խան

Գաբամանեան: Յակոբ, Կ. Պոլիս, ձէլալ
 պէյ խան Պոլսէն
 Գազաննեան Շարամ, Դալաթիա, Բէշիտ
 փաշա խան Պոլսէն
 Գալուստեան Գրիգոր
 Գազաննեան Կարապետ
 Գահվենեան Խաչիկ, Կ. Պոլիս, Բէօփ-
 րիւիւ խան Պոլսէն
 Գայսէրլեան Յարութիւն. Կ. Պոլիս. Գա-
 մանթօ խան Պոլսէն
 Գայսէրլեան Գէորգ, Դալաթիա. Բիւչիւք
 Միլլէթ խան
 Գավաֆեան Լևոն, Սուլթան Ահմէտ, Կ.
 Պոլսէն
 Գարաեան Ստեփան
 Գարտաշեան Յովհաննէս, Հանր. Ղին. նա-
 խարար. փաստաբան
 Գարտաշեան Մափայէլ, Կ. Պոլիս, Նէվ-
 շէհիր խան
 Գուլումնեան Լութֆիկ, Դալաթիա՝ Աս-
 լան խան, թ. 6-7
 Դանիէլեան Պօղոս, Կ. Պոլիս, Սըվանեան
 խան Պոլսէն
 Դուրեան Ագրիպպաս
 Եազընեան Թորոս Դալաթիա, Ապիթ
 խան

Եալտրզնեան Պօղոս, Դալաթիա, Բիւչիւք
 Եէնի խան
 Եղիկեան Խ.
 Եսայեան Թորոս, Սթամպուլ Վիթալ խան
 Զիւմրիւթ Արթին. Դալաթիա, Սէլանիկ
 խան
 Էամէրեան Սարգիս, Կ, Պոլիս, Պէօյիւք
 Եէնի խան Պոլսէն
 Էֆիթեան Յովհաննէս. Դալաթիա, Մա-
 նուկեան խան Պոլսէն
 Թագւորեան Անդրանիկ՝ Կ. Պոլիս, Զիչէք
 փազար Ալթըփարմաք խան
 Թամիկեան Մարսուտ, Դալաթիա, Խավ-
 ար խան
 Թընկըրեան Ռափայէլ Էնամաթարխի խան
 Թերզեան Բիւզանդ, Կ. Պոլիս, Պաքըրճը-
 օղլու խան, Պոլսէն
 Թօփթաշ Արթին, Կ. Պոլիս, Բէօփրիւիւ
 խան Փարիզէն
 Իւթիւնեան Աշոտ, Դալաթիա Կիւլ Գա-
 մանթօ խան
 Լօզմանեան Սեդրակ, Դալաթիա, Փէր-
 շէմպէն փաղառ, Կիւլգատէ խան
 Խանչըր Հայկ, Կ. Պոլիս, Էրզրում խան
 Խոսրովեան Հմայեակ. Դալաթիա, Իւնիոն
 խան Պոլսէն

Խըրլակեան Ռափայէլ, Դալաթիա Ասլան
 խան
 Խիւտավերտեան Վահան, Դալաթիա, Բիւ-
 չիւք Միլլէթ խան, Թիւ 46
 Կանթ Լևոն, Կ. Պոլիս, Բիւրքնի խան
 Կիւլպէնկեան Բարսեղ
 Կիւրեղեան Գէորգ, Պոլիս, Մագուլեան
 խան Պոլսէն
 Կիւլպողոսեան Արմենակ, Պոլիս, Մէյ-
 տաննըգ. Ալալըմնի խան. Թ. 15 Պոլսէն
 Կէօզիւպէօյիւքեան Առաքել, Պոլիս, Ա-
 մերիզան խան
 Հալէպլեան Նշան, Դալաթիա, Պէօյիւք
 Թիւնէլ խան Պոլսէն
 Հանեան Յակոբ, Կ. Պոլիս Մուսուլ խան
 Հանեան Յովհաննէս, Դալաթիա, Մէն
 Բիէն խան
 Ճիւմպիւշեան Արամ, Պոլիս, Սեպուհեան
 խան
 Մարգարեան Խաչիկ, Դալաթիա Էօմէր
 Ապիթ խան
 Մարիկեան Մանուկ, Դալաթիա, Ասլան
 խան Պոլսէն
 Մովսէսեան Գ. Պոլիս, Ալալըմնեան խան
 Յակոբեան Յակոբ, Դալաթիա, Մէհմէտ
 փաշա խան Հայտէլպէրքէն

Յակոբեան Շաւարշ, Պոլիս, Բասիմ փա-
 շա խան Թիւ 15
 Յովհաննէս Զարեհ
 Նարլեան Միսաք, Դալաթիա, Բէշիտ փա-
 շա խան Պոլսէն
 Նաւասարդեան Ս. Դալաթիա, Խավ. խան
 Ներսէսեան Լևոն, Դալաթիա, Բէշիտ
 փաշա խան
 Շահպազ Բրիտտափոր, Պոլիս, Մէրճան
 դրան կից. Զիննիրլի խան Պոլսէն
 Շէքէրեան Գ. Յ. Պոլիս, Սեպուհեան խան
 Թիւ 40
 Ոսկերիչեան Մ.
 Պահրի Յակոբ. Պոլիս, Վիթալ խան
 Պոլիսէն
 Պաղտասարեան Մկրտիչ, Պոլիս, Ալալըմ-
 նեան խան Պոլիսէն
 Պաղտատլեան Ա., Բերա, Թագսիմ, Սը-
 րա սէվլի Ժընէվէն
 Պասմահեան Յովհաննէս, Բերա Յէրիտիլէ
 իր տունը
 Պարսեան Սիրաք. Պոլիս, Գնահեան խան
 Պոլիսէն
 Պէզազեան Յովսէփ, Դալաթիա Էօմէր Ա-
 պիթ խան

Պիւքիւնեան Յարութիւն Դալաթիա, Թի-
նարէթ խան Պոլիսէն

Պօշնակեան

Ռշտունի Ա.

Սահակեան Մեսրոպ, Պոլիս, Սեպուհեան
խան

Սաատէթեան Աբրահամ Պոլիս, Մէլտան-
քղ, Ալեանար խան

Սարայտարեան Խաչիկ Դալաթիա Եօրտան
էֆ. խան Պոլիսէն

Սարաֆեան Արամ

Սարաֆեան Մարտիրոս

Սարըեան Արմենակ Պալիս Վարագճը խան
Պոլիսէն

Սարգիսեան խորէն Դալաթիա Եօրտան
էֆ. խան Պոլիսէն

Սէրվիչէն Նշան Պոլիս Անանիատի խան
Սինանեան Պաղտասար Պոլիս, Ռալի խան
Պոլիսէն

Սերվեան Ա.

Սվահեան Վահան, Դալաթիա Ստայէթ
խան Պոլիսէն

Սինապեան Գրիգոր Դալաթիա. Պէօյիւք
Թիւնէլ խան

Սուրէնեան Աւետիս, Դալաթիա Իւնիօն
խան, թիւ 50

Վարդանեան Մարտիրոս, Պոլիս, Բիւքքճի
խան

Տէրունի Յովհաննէս

Տինարեան Մովսէս Դալաթիա, Բիւչիւք
Միլլէթ խան

Տէմիրճեան Լեւոն, փաստաբանութեամբ
Հգրազիւր

Տէր Մովսէսեան Դաւիթ, Բ. Դրան պո-
ղոտան թիւ 75

Տէր Սահակեան Թովմաս, Պոլիս, Սեպուհ-
եան խան

Փափազեան Յարութիւն Պոլիս, Գաման-
թօ խան

Փափազեան Ռուբէն, Դալ. Ասլան խան

Քէօրիէեան Միհրան, Հայկական Պան-
քայի փաստաբան

Պեղաբանի Տէր Հայ Պեղագործնի Պոլսայ

Ազարեան

Օրթագիւղ

»

Զգօն

Արնաւուտ գիւղ

Ասատուրեան

Մկրտիչ

Պօյաճի գիւղ

Ասատուրեան

Վահրամ

Կէտիկ փաշա

Ասլանեան Պետրոս

Պահնէ գաբու

Արիսեան Սամաթիա
 Արսէնեան Ասատուր Գում գաբու
 Բարաղամեան Կարապետ Իւս. Ինատիլէ
 Բիրիմեան Բերա, Թարլա Պաշի
 Գալէմքեարեան Միհրան Բերա
 Գարազաշեան Արշակ, Իւսկ. Սէլամսրզ,
 Թարլա Պաշի
 Գուլումնեան Գրիգոր Իւս. Պաղլար Պաշի
 Գօլօլեան Շիշլի
 Դերձակեան Յակոբ Էյուպ
 Եավրուեան Արշակ Գում Գաբու
 Զարիֆեան Աւետիս Գում Գաբու
 Զօրեան Խաչիկ Գատը գիւղ
 Էլակէօզեան Արմենակ Իւսկ. Սէլամսրզ
 Թարլա Պաշի
 Թերզեան Ստեփան Մազրիգիւղ
 Թերխան Ստեփան Խասգիւղ Հալրճօղլու
 Թիւլպէնտեան Պաթիսթ Պահնէ գաբու
 Իւթիւնեան Աբիկ »
 Իւթիւնեան Յակոբ Եէնի գիւղ
 Լիմոնեան Երուանդ Բերա Բար. գաբու
 Խաննեան Կարապետ Մալթէփէ
 Խօստիկեան Գարեգին Էրէն գիւղ
 Կարապետեան Սարիմ Եէնի գաբու
 Համամնեան Արշակ Պալաթ
 Ճաննանեան Գրիգոր Ֆէրիգիւղ

Ճէզլէնեան Յակոբ Գում գաբու
 Ճիլանեան Ոթոն Օրթ. Նշաննի
 Մանկասարեան Շիշլի
 Մանկասարեան Յարութիւն Փափազ
 Քէօփրլի
 Միասերեան Գատը գիւղ
 Մինասեան Յակոբ Պահնէ գաբու
 Մեսրոպեան Գրիգոր Շիշլի
 Միսքեան Տիգրան Պահնէ գաբու
 Յակոբեան Ոսկիան Սամաթիա
 Նահապետեան Յովհաննէս Մազրիգիւղ
 Նարկիլէնեան Յակոբ Բերա Բանկալթի
 Շիմշերեան Խաչիկ Գատը գիւղ Մօտա
 Չպուքնեան Արմենակ Բերա Բանկալթի
 Պուկար Չարշը
 Չպուքնեան Լևոն Գատը գիւղ
 Պաթմազեան Նիկողոս Գատը գիւղ Մօտա
 Պետրոսեան Լևոն Գում գաբու
 Պէրպէրեան Վահան Պուլիս, ձըղալ օղլու
 Պարոնեան Հրանդ Իւսկ. Սէլամսրզ
 Սարգիսեան Գրիգոր Բանկալթի
 Սինեմեան Օննիկ Գատը գիւղ, Եէլ Տէ-
 յիրմէն
 Սիրունեան Վահան Բանկալթի
 Սիւնկիւնեան Արսէն Սամաթիա
 Վարդերեսեան Յակոբ «

Վրթանէսեան	Բանկալթի
Տիրմէնեան	Ֆէրիալի
Բիւրքնեան Գարեգին	Սամաթիա
Փափազեան Սիմոն Բերա, Թաթ. Ճայտ	Սկիւտար
Բէլլէնեան Սարգիս (Մահիր)	Սէլամսրզ

Հայ Դեղագործական Միութեան
Թղթակից Անդամներ

Թերզեան Յակոբ	Էտիրնէ
Թօքաթլեան Վահրամ	Գահիրէ
Մաստիկեան Հայկ	Ատանա
Ֆիքրի Մելքոն	Պիղա

Դեղարան չունեցող հայ դեղագործներ,
որոնք անդամ են Հայ Դեղ. Միութեան.

Բարսեղեան Կիրակոս	Սիվրիհիսար
Գամպուրեան	Կարին
Գունտաքնեան	Երզնկա
Երմոյեան Հրանդ	Մուշ
Էլմաեան Քերովբէ	Ֆէրի գիւղ
Թիրեաքեան Զգօն	Կ. Պոլիս
Թիւթէլեան	»

Կիւմիւշ Լեոն	Կ. Պոլիս
Ճէրահեան	»
Չամչքեան Յարութիւն	»
Չիֆթնեան Սարգիս	»
Վէգիրեան Գարեգին	»
Պարոնեան	»
Պէշիրեան	«
Պոյաճեան Յովհաննէս	Սկիւտար

ԲԺՇԿ. ՄԻՈՒԹ. ԱՆԴԱՄՆԵՐՆ ԵՆ

Արզումանեան Սկրտիչ	Բերա
Արթինեան Յովհաննէս	Նանսի
Գաբամաճեան Խաչիկ	Դամասկոս
Դաւիթեան Գրիգոր	Բերա
Եաղուպեան Կարապետ	Սօֆիա
Զարֆճեան Գէորգ	Բերա
Զաւրեան Յակոբ	Բեթրոկրաս
Զօհրապ Գէորգ	Բանկալթի
Թերզեան Ստեփան	»
Թիւլեան Ներսէս	Մազրիզիւղ
Թորգոմեան Վահրամ	Բերա
Իփլիքճեան Կարապետ	Մազրիզիւղ
Խանճեան Կարապետ	Բանկալթի
Կոտան Պօղոս	Իզմիր

Կորեկեան	Մուսուլ
Հալաճեան Երուանդ	Բերա
Հանչերեան Հրանդ	Ժընէլ, (Զուից.)
Ճէլալեան Հ. Ս.	Պօսթըն (Ամերիկա)
Մալխասեան Լևոն	Բերա
Մատթէոսեան Հայկ Պարոնիկ	»
Նազդաշեան Աւետիս	»
Նազարեան Արրահամ	»
Շահպազ Եղուարդ	»
Ուզունեան Ներսէս	»
» Սուրէն	»
Չիլինկիրեան Սեդրակ	»
Պապաեան Տիգրան	»
Պահճէվանեան Աշոտ	»
Տատուր Յակոբ	»
Տիրատուրեան Յարութիւն	»
Միմիտեան Անտօն	Պատու
Մութաֆեան Կարապետ	Շիշի
Չիլեան Միւսոն	Մազբիգիւղ
Պաղիլ Խան Մինաս	Ֆիլիպէ
Պետրոսեան Կարապետ	Սկիւտար
Պօղոսեան Խաչատուր	Հալէպ
Տէր Ստեփանեան Յովսէփ	Գոնիա
Բրիտեան Ճանիկ	Բանկալթի
Ճնաղլեան	Պաղտատ

ՊՈԼԻՍ ԳՏՆՈՒՈՂ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

Բարունակ Ոսկի	Բերա
Տիգրան Ալլահվէրտի	»
Ճիվան Անանեան	»
Գրիգոր Ատիլեան	»
Տիրան Գաբամաճեան	»
Գարազոչ	»
Միհրան Զարդարեան	»
Մեղպուրեան	»
Խնդիրեան	»
Գրիգոր Ճէլալեան	»
Եղ. Մասիս	»
Բալասանեան	»
Մխաքեան	»
Վառլառեան	»
Մովսէսեան	»
Մատթէոս Մինասեան	»
Բարթող Մինէճեան	»
Յակոբ Մխքճեան	»
Գառնիկ Շահպազ	»
Մաղսուտ Շէրպէթճեան	»
Զաքրեան	»
Զրաքեան	»
Զօլաքեան	»
Սարաճեան	»

Մովսէս Մինասեան
 Բարսեղ Մինասեան
 Օննիկ Փափազեան
 Գէորգ Ֆինճանճեան
 Աբգարեան
 Մկր․ Բարաղամեան
 Գաբրիէլ Գաղանճեան
 Պօղոս Գալայճեան
 Վ․ Գասապեան
 Գոսպարեան
 Գարանֆիլեան
 Պօղոս Էմիրդէ
 Լնֆիլէճեան
 Թազուրեան
 Բէլէճեան
 Թօփալեան
 Գաբրիէլ Թաչճեան
 Յակոբ Թապիպեան
 Անդրանիկ Թերզեան
 Արմենակ Թօփճեան
 Սեպուհ Իւթիւճեան
 Սամուէլ Լափճինճեան
 Արմենակ Խանճեան
 Խոռխոռունի
 Միսաք Շէվանիրնեան
 Պէկեան

Բերա
 »
 »
 »
 Մազրիդիւղ
 Սկիւտար
 Պէշիկթաշ
 »
 Շիշլի
 Գատը գիւղ
 Բանկալթի
 «
 Սամաթիա
 Գատը գիւղ
 Սկիւտար
 »
 »
 Շիշլի
 Գարթալ
 Պէպէք
 Սկիւտար
 Նէնիգիող
 Պոլիս
 Սկիւտար
 Գոււմ գաբու
 »

Նազարէթեան
 Մազրի գիւղ
 » Որդի
 »
 »
 Նահապետեան
 « Որդի
 Գ․ Շահնազար Պոլիս
 Գրիգոր Շէրիտճեան Մազրի գիւղ
 Հրանդ Չալեան Առնաւուտագիւղ
 Պալթաղար Բանկալթի
 Յակոբ Պէկեան »
 Պօյաճեան »
 Յակոբ Սահաթճեան Գատը գիւղ
 Սիմոնօֆ »
 Յիւ․ Տէօլլէթեան »
 Պօղոս Քիւչիւկեան »
 Ա․ Եռսուֆեան Պոլիս
 Վ․ Շիրինեան »
 Պապիկեան »
 Ա․ Արբունի »
 Երէց »
 Տօնիկ Թազուրեան »
 Խաչերեան »
 Ա․ Խոռխոռունի »
 Շահնազար Որբունի »
 Պիւլպիւլեան »
 Ներսէս Սանտալճեան »

Հրանդ Ալլահվերտի	Գատըզիւլ
Հմայեակ Գարակէօղեան	»
Եիւզպաշեան	»
Զաւէն Վահրամ	»
Խոսրով Հայրապետեան	»
Ներսէս Մեսիտեան	»
Կողմա »	»
Սագըզեան	»
Փէշտիմալճեան	»
Եր. Մէրտիկեան	Սկիւտար
Սարգիս պէյ Վարժապետեան	»
Արմենակ Լօղիկեան	»
Ատոմ Նուրեան	»
Իսրայէլեան	»
Յ. Տէր Ղազարեան	Կէտրիկ փաշա
Հերակլէս Տէօվլէթեան	Շիշլի
Երբ. Մինասեան (Կովկասէն)	Բերա
Պեօրոս Վանքեան	»
Յար. Պաղիբկեանեան	»
Պ. Ապղալեան	»
Նաֆիլեան	»
Տիրան Փաշա Փափաղեան	»
Ա. Գուլումճեան	Մագրի գիւլ
Ճէզայիրլեան	»
Յովհ. Սամարեան	Գուլ գաբու
Յ. Թաշճեան	»

Ն. Լէվէնտեան	Շիշլի
Արմենակ Մատակեան	»
Տիգրան Պարտիզպանեան	Սամաթիո
Պօղոս Վարժապետեան	Կէտրիկ փաշա
Գարեգին Շահնազար	»
Բիւզանդ Տօնիկեան	«
Գրիգոր Թէքէեան	»
Նազարէթ Սամարեան	»
Միչաւակեան	»
Գանիէլ Հանըմեան	Գուլ գաբու
Օննիկ Թաշճեան	«
Արտաշէս Մէմէրճեան	«
Պօղոս Ինճէեան	»
Երանոսեան	»
Բէքէսթէճեան	Լանկա
Արտաշէս Գարամանեան	Մագրի գիւլ
Յովհաննէս Աչըզեան	»
Տէլէմաք Ճէզայիրլեան	»
Երուանդ Իշլէմէճեան	Սամաթիա
Պէքեարեան	Բերա

Ծանօթ.— Հայ Ատամնաբոյժներու, Անաս-
 նաբոյժներու ցուցակները գալ
 տարուան մնացին, տեղւոյն անձ-
 կութեան պատճառաւ:

ՀԱՅ ՀՈՂԱԳԷՏՆԵՐ

Ալլանդէրտի Աբրահամ	Կ. Պոլիս
Անդրէասեան Նշան	»
Ապրօ Հրանդ	»
Ասատուրեան Հրանդ	»
Գալֆաեան Նշան	»
Գասապեան Գէորգ	»
Գալէշեան Յովհաննէս	»
Թորգոմեան Գէորգ	»
Լիմոնձեան Հրանդ	»
Մարտիրոսեան Զարմայր	Յ
Միքայէլ	»
Նուրեան Կարապետ	«
Պէկեան Հայկազուն	»
Սուրէնեան Վահան	»
Ստեփանեան Սենեքերիմ	»
Ստեփանեան Սեպուհ	»
Տանձիկեան Հրանդ	»
Տ. Ներսէսեան Խորէն	»
Քեաթիպեան Ռուբէն	»
Աճէմեան	»
Աճէմեան Աւետիս	Զաթալձա
Ապրտուլլահեան Ռափայէլ	Ատանա
Գասապրեան	Արմաշ
	Պրուսա

Թերզեան Կարապետ	Պրուսա
Էլմասեան Տիւրան	Պանտրմա
Թանտրձեան Կոպեռնիկ	Արմաշ
Թօփուզեան	Իզմիտ
Մօսկոֆեան Արշակ	»
Սինանեան Յակոբ	»
Սէրէնկիւլեան Հայկ	Արմաշ
Պօղոսեան Տրդատ	Եալօվա
Շիրինեան Մանուկ	Միւրէֆթէ
Զիլինկիրեան Միքայէլ	Պանտրմա
Յովհաննէս	Իսկէնտէրուն
Սուքիաս	Մաղնիսա
Սըվաճեան Յովհաննէս	Ատանա
Տօնիկեան Անտօն	Ուղուն Բէօրբիւ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԵԱԶԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ
 1918 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 11ԻՆ
 ԿԵԳՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
 (Առմաղը ՄԷՍԵԻՏ ԹԻՒ 33)

Ստեփան Գարեան	Ա. Ատենապետ
Տիկին Սթամպոլեան	Բ. »
» Գալէմքեարեան	Ատենաղպիր
Թագւոր Սուքիասեան	Գանձապետ

Տիկին Կիւմիւշկերտան
 » Գուլումճեան փաշա
 Տօքթ. Գարամաճեան
 » Շահպազ
 » Յաղուպեան

Անդամ

Պ. Չաքրբեան
 Հմայեակ Խոսրովեան
 Ինճիճեան

Պօղոս Մըսըրը

Մասնաձեռնորդներ ունի Բերայի, Սկիւտարի, Գատը գիւղի, Գուժ գաբուի, Սամաթիոյ, Բրինքիփոյի, Մաչրիգիւղի մէջ:

Ազգային Մասնադարան

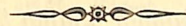
Եւրաւս վարժապետեանի պատրաստութեան օրով 1878ին հաստատուած Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Եղափակին մէջ: Հիմնադիրներն են, Յակոբ Արաւի, Խորէն Եպիսկ. Նար—պէյ: Այժմ փոխադրուած է Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ Եղափակին մէջ:

Մասնադարանին մէջ կան.

- 1743 տեսակ հայ գիրք
- 3069 օրինակ » »
- 400 տեսակ քր. գիրք
- 105 օրինակ » »

- 41 հանդէսներու հաւաքածոյ
- 192 Գերմ. գիրք
- 403 Անգլ. »
- 1260 Ֆրանս. »
- 293 Չեռագիր

Մասնադարանի հաստատութեան արին հիմնուած է նաեւ Հայ Գրական Սկիւմբ: Հիմնադիրներն են Պերպերեան, Մինաս Չերազ, Տէմիրխիպաւեան, Վրոյր, Յակոբ Շաւարս, Վանրամ Մարգարեան, Յ. Կիւմիւշկեան:

**Հայոց քիւր աւխարհի մոխ
 Համաւոյական պատեւագրէն առաջ**

Պատրիարքարանի վիճակագրութեամբ	
Թուրքիոյ Հայոց թիւը.	2100000
Ռուս վիճակագրութեանց վրայ	
հիմնուած Ռուսահայոց 1914 թ	
թիւը	2000000
Ատրպատականի Հայերը	33800
Պարսկաստան	50840
Հնդկաստան, Ովկիանիա	150000
Պուլկարիա, Ռումանիա	40000
Եւրոպա, Ռուսիա, եւն.	50000
Եզրպտոս	50000
Ամերիկա	150000
	<hr/>
	4450640

Պատերազմէն վերջ

Հայկ. բարձրաւանդակին եւ Կիլիկիոյ մէջ
Ռուսահայերէն 1800000

Պարսկահայերէն 33800

Գումար 1833800

Թուրքահայերէն տարագիր հայութեան
բեկորներ Իսլամացած Հայեր եւ Հայ զին-
ւորներ 100000

Կովկաս ապաստանած Հայեր 500000

Սիւրիոյ, Միջագետքի, Կիլիկիոյ
եւ Գոնիայի մէջ մնացած Հայեր 250000

2783800

Կովկասի մնացեալ Հայութիւն 200000

Պոլսոյ, Իզմիրի եւ Թուրքիոյ այլ
մասերու մնացեալ Հայեր 350000

Արտասահմանի Հայեր 325840

875840

ԻՔՈՆԿՐՍՏԻ ԿԱԼՈՒՍՆԵՐԸ

Ակուայ.— Ակուաները ներմկցելու համար, 20
կրամ արագոն պէլլոֆի եւ 6 կրամ քիւ-
քիւնայի փոշիի խառնուրդով ակուաները
սիւել: Ակուաները ձիւնի պէս պիտի
փայլին:

Ակուայի ցաւ.— Կտոր մը բամպակ թաթխել քանի
մէջ կաթիլ մեխակի խոկուրեան (էսանս
սը ժիւոմը) կամ ալֆօլ քամօնէի ու
փսած սեղը դնել:

Անձայնութիւն.— Չայնին մարիլը, խիստ սաք ջու-
րի մէջ քաշկինակ մը թաթխել ու պա-
րանցին շուրջը պատել, յետոյ բաւական
կով ու մովկաթով (քաճքա կօւէ) ծած-
կել, Ոսկերը պանօ ընել:

Այրուածք.— Սաստիկ ցաւը մեղմացնելու համար
հաւասարաչափ յոսակ կիրի ջուրի եւ
ձէքի խառնուրդը դնել այրած սեղին.
ցաւը վարկենապէս կը դադրի:

Արիւն քֆնել.— Անշարժութիւն. քիչ մը սառ կլլե
20-40 կաթիլ բէռֆիւռ սը մէն դնել
գաւաթ մը ջուրի մէջ ու 5 վայրկեանը
անգամ մը մէկ ապուրի դգալ խմել:

Քարիկ.— Կոպերուն եզերք էլած կարմիր ու կարծր ուռեցնէր. պնդութեւնէ զգուշանալ: Ասիս պօրիփի ջուրով ի իկուն առաւօտ լուալ ջուրք, սաք ըլլայ:

Գինովութիւն.— Փսխեցնել, յետոյ քէյ կամ սուրճ եւ 8-10 կարիլ ամօնեաք գաւաք մը շաքար ջուրի մէջ խմցնել ենքակային:

Էնժլիէնճաւ.— Խրստ սարալոյսիկ հիւանդութիւն մը. հիւանդը կ'ունենայ սասիկ տենդ, հագ, կուրծքի ցաւ, գլխի ցաւ, ախորձակի կորուստ, կոկորդի մէջ անհանգրստութիւն: Առաս պիտաւայօնաք սը փօքառ լուծել ջուրին մէջ եւ ուսպ ուսպ խմել. անկողին մնալ եւ ցրտառութեւնէ զգուշանալ: Զօրացուցիչներ գործածել:

Թունաւոր օձեր.— Օձէն խայրուելէ վերջ, խայրուած տեղը բերանով ձծել ու քննել պայմանաւ որ բերնին մէջ վէրք չըլլայ. խայրուած տեղը ըստիւն ամօնեաք կամ հրաճէկ երկաքով խարանել: Գօնեաքի գաւաքով 2 կարիլ ամօնեաք խմել գօնեաքի հետ խառնել:

Խիք. Աղիքներու. վարին վրայ խիւս, գրէխ (մեծերու), խիւսին մէջ դնել 10 էն 30 կարիլ լաւսանօմ, Հինգ կարիլ լաւսանօմ ալ ներուն առնել կտոր մը շաքարով:

Մովալս.— Նառուն մէջ ձուրուն բռնելը: Պառկիկ հաւուն մէջ. նաւ մտնելէ առաջ 1 կրամ քիմիկ առնել. լիտն գործածել

Կարուած.— Ճանաչողութեան, զգայնութեան եւ շարժումի կորուստ. հանդերձներ հանել, պառկեցնել, զլուխը բարձր բռնել, զըլխուն վրայ սառույց դնել. սրունքները սաքցնել:

Կէս գլխի ցաւ.— Զօրաւոր սուրճ մը, անկիքիտին կէս կամ մէկ կրամ. քիչ մը քիմիկ գօնեաքով:

Հարբուի,— Քիքին մէջ քիչ մը սաիս պօրիփի եւ մօնքօլի խառնուրդ մը դնել:

Հնկկախս,— (ֆօլերա) օրական 15-20 կարիլ լաւսանօմ քիչ մը գօնեաքով կամ քէյով. մազէ ձեւնոցով մարմնը շփել. վարին վրայ խիւս՝ լաւսանօմով խառնել, քիքնճ եւ ուրիշ քերքեր կերակուրներ.

Զմեռնակ.— Երեկոները պաղլեղ կամ կերակուրի աղ լուծուած սաք ջրով. ոտները լուալ, քաջալս քսել, 5 կրամ նեայ, 1 կրամ քաքին, 50 կրամ կլիտերին սաքցնել ամանի մը մէջ, պաղլեղն վերջ քսել եւ սաքած տեղերուն:

Ոջիլ.— Մէկ իյո փացալի կամ ջուրի մէջ լուծել
1 կրամ սիւպլիմէ եւ լուալ ոջիլ եղած
մազերը սիւպլիմէն թոյն է. պէտք է զգու-
ցանալ:

Սաւոնսի քրուիլը.— 2 կրամ պիւրապոնաք սը
սուս կլլել: Շարունակ թու-
փր կլլելն ալ խիստ օգտա-
կար է: Կար, հաւկիթ եւ
փիչ եփուած խորտիկ ուտել

Փսխում.— Փոքրիկ սառոյցի կտորներ կլլել: 2 կր-
րամ աւիտ սիքուիֆ եւ 2 կրամ պի-
րապոնաք սը բօքսար 200 կրամ ջու-
րի մէջ լուծել եւ խմել:

Հետաքրքրական

ԶԱՅՆԻ ՄԸ ԳԻՆՈՒ.— Երկնապարզեւ շնորհներէն
բիշէր ախշաւի արգիւնաբերած են, քան քաղցրու-
պէղզեղ ձայն մը:

Անգամ մը, Մատամ Փաթթի, աշխարհածա-
նօթ երգչուհին, այցելուութիւնը ընդունեց Տամ-
բաւաւոր թատերապետի մը, որ փափաքը ու-
նեցած էր զինք վարձելու երամշտական թուռնէի
մը համար: Մատամ Փաթթի շնորհալի ընդու-

նելուութիւն մը բրաւ թատերապետին, և սկսան
խօսակցիլ պայմաններու մասին:

— Տիկին Փաթթի, պիտի կրնայի՞ իմանալ
ձեր պայմանները յետոն գիշեր երգելու հա-
մաւ, հարցուց թատերապետը:

— Նուագահանդէսի՞ թէ օբերայի համար,
հարցուց տիկինը:

— Նուագահանդէսի համար:

— 4000 տօլար մէկ գիշերուան համար, կամ
200·000 տօլար յետոն գիշերուան համար: Գու-
մարէն կէսը կանխիկ վճարելի. պայմանագրու-
թիւնը ստորագրուած պահուն իսկ:

Թատերապետը հանդարտութիւնը պահել վար-
ձէց, բայց ճիգը բռնազբօսիկ էր:

— 200·000 տօլար յետոն գիշերուան հա-
մա՛ր . . . բայց ազնիւ Տիկին, սյգ քառապա-
տիկն է այն դումարին զոր մենք կը վճարենք
Միաց, Նահանգներու մեր Նախագահին:

— Շա՛տ բարի, յարեց Մատամ Փաթթի, ու-
րեմն ինչո՞ւ Նախագահին հետ չէք պայմանա-
գրուիր որ երգէ ձեր կազմակերպելիք նուագա-
հանդէսներունմ էջ:

— . . .

Ո Ս Կ Ի Ա Ն Կ Է

— ձարոնացիք նաւը ծով իջեցուցած ժամա-
ակ աղաւնիներ կ'արձակեն, փոխանակ գինիի
իշեր կորստելու:

— Ապառաժ լեռներու յուսթիւնը սյրբան մեծ է որ կարաւի ժը թեւերուն բաղխման ձայնը բանի մը մղոն հեռուէն կը լսուի:

— Շուէտի մէջ հանրային տուները, շարած օր — վճարումի օր — կը փակուին, մինչդեռ խրնայողական պանրաները մինչև կէս դիշեր բաց կ'ըլլան:

— Նորվեգիոյ մէջ օրէնք մը կայ որ կ'արգիլէ մէկու մը ծառ մը կարել մինչև որ անոր տեղ երկու մատողատունկ չանկի:

— Անթրքի մէջ մարդ երբ կը թերանայ դըլխարկը հանելու յուղարկաւորութեան մը թափօրը անցած ատեն, հին օրէնքի մը համաձայն, պատասխանատու կ'ըլլայ դատաւորին՝ առջեւ հանուելու և բանտ զրուելու:

Ձ Ո Ւ Ա Ր Ճ Ա Լ Ի Ք

ԿԱԿՈՒՂ, ՊԱՏԱՍԻԱՆԸ. —

Պղտիկ տղայ մը օր մը տուն դարձաւ վրան զլուխը պատռած միճակի մէջ, — «Մարկոս, դու չես մայրը, նորէն կուր ըրեր ես: — Այո՛, բայց սա Մարկոս ինքզինքը սաշտպանելով, դրբաքիւն տղան կուռազան է»:

— «Ատիկա կուրելու պատճառ չէ, պէտք է

յիշելը թէ կակուղ պատասխան մը բարկութիւնը կը փարատէ»:

— «Այդպէս ըրի: Բայց կուրը ատկից սկսաւ հասունչած լրիկ (տամաթէս) մը նետեցի անոր»:

ԹԱՓԱՆՅԻԿ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ. —

Ուսուցիչը դասարանին մէջ կը բացատրէր թէ թափանցիկ կը կոչուին այն բոլոր մարմինները, որոնց մէջէն կարելի է տեսնել: — «Հիմայ, ըսաւ աշակերտներէն մէկուն, կը՞սաս թափանցիկ աւարկայ մը յիշելը»:

Տղան ուրախութեամբ պատասխանեց:

«Այո՛, Պարոն, բանալիին ծակը. և չուրին խնովակը»:

ԱՌԱՆՅ ՈՍԿՈՐԻ ՄԻՍ. —

Գժուարահաճ կին մը մտալաճառին խանութի մտնելով կ'ըսէ. — «Քիչ մը միտի պէտք ունիմ, որ սակայն ոսկոր կամ ջիղ չուրենայ»: Մտալաճառը էտիւռած կտոր մը եղան միս ցոյց տուաւ: «Ո՛հ, ոչ, ճարպոտ ալ պիտի չըլլայ կ'աղաչեմ»: — «Օննիկ, պոռաց խանութպանը, սա հաւկիթները բե՛ր»:

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏՏ ՀՐԵԱՆ. —

Քարափին ծայրը խաղացող Հրեայ տղայ մը ծովը ինկաւ և մեծ դժուարութեամբ ալատուեցաւ Քաջ յուղորդի մը կողմէ, որ յայտնապէս վտանգի մէջ դրաւ իր անձը:

Կէս ժամ վերջը, Էրբ ուժասպառ աղասարաբը
կամուրջին վրայ ժուռ կուգար մարդ մը ե-
կաւ և ուսին զարնելով. «Չաւակս ազատող մար-
դը դո՛ւք էք, ըսաւ:

«Այո՛, պատասխանեց արիւն քրտինք մտած
հերոսը:

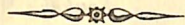
— Բայց ո՞ւր է անոր զվարկը, հարցուց Իս-
րայելացին բարկութեամբ.

ՈՒՇԻՄ ԱՇԱԿԵՐՏԸ.—

Վարժապետը դասարանին մէջ կը բացատրէր
թէ առարկաներ կան, որոնք ուրիշ առարկաներ
կը յիշեցնեն մեզի. Օրինակ, ծառը կը յիշեցնէ
թռչունը, և թռչունը ծառը: Եւ դառնալով
աշակերտներուն ըսաւ. «Հիմա ըսէք տեսնեմ՝
ձուկը ի՞նչ առարկայ կը յիշեցնէ մեզի» Ետեւի
կողմէն աշակերտ մը. «Պարո՛ն, կանանչ սալաքա՛
պոռագ»:

Շահրագին նամակ մը. — Ամերիկացի
հարուստ վաճառական մը իր չքաւոր բա-
րեկամներէն մէկուն հանոյք մը պատճա-
ռելու համար հազար տօլարնոց թղթա-
դրամի ետեւի կողմը պզտիկ նամակ մը
գրեց եւ անոր լրկեց: Բարեկամը մեծ ու-
րախութեամբ նամակն ընդունելով անմի-
ջապէս գայն լրկողին հետեւեալ տոմսակը
գրեց. — «Ձեր պատուական նամակն ըն-

դունեցայ եւ թէպէտ կը փափագէի ա-
նոր պատասխանը շուտով տալ, բայց
որովհետեւ նամակի թուղթ չունիմ, այս
համառօտ տոմսակով կ'աղաչեմ որ ինծի
ծեր նամակի թղթէն պրակ մը շրկէք: »

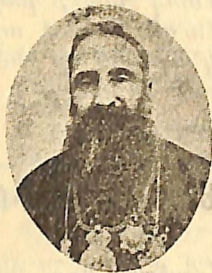
ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐ 1919 ՏԱՐԻՈՅ

Հմայեակ Աբբ. Գի-
մաբեան, ծնած է կ.
Պոլիս, Եէնի գաբու,
1844ին: Աշակերտած է
Երուսաղէմի ժառան-
գադատօրաց վարժա-
րանին: Հին սարկաւազ
ձեռնադրուած է, եւ
1869ին Եէնի գաբուի
Ս. Առաքելոց եկեղեց-
ւոյն մէջ վարդապե-
տական ստիճան ա-
ռած է: 1880ին Եպիս-
կոսոս ձեռնադրուած է
և վարած է առաջնոր-

դական պաշտօններ Երզնկա և Ռատութոյ: Վեր-
ջին անգամ քարոզիչ Բեւայի Ս. Լըրրօրգու թիւն
եկեղեցւոյ:

Ղեկորդ Արք. Իւրիւնեան

Ղեկորդ Արք. Իւրիւնեան
ծնած է Կ. Պոլիս, 1852ին
էրբեմն Պատր. փոխանորդ
Կ. Պոլսոյ: Բաւական տա-
րիներ Առաջնորդ Եւրոպայի
և անդամ Աղբ. Պատուի-
րակութեան:

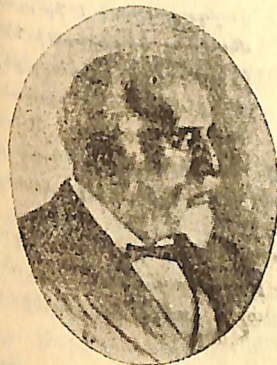

Քրիստինի Մայր. Փալիպկեան
ծնած է Ադր. Պոլիս 1555
Օգոստ. 15ին: Աշակերտած
Հռիփսիմեան վարժարանին:
Կանուխէն կուսութեան նը-
ւիրուած: 1890ին Աղբ, Հի-
ւանդանոցի մէջ պաշտօնա-
վարած: 1902 Սեպտ. 12ին
Օրմանեան Պատր. ի մաս-
նաւոր կոնդակով Գալֆա-

եան Որբանոցի վերահսկող կարգուած, պաշտօն,
զոր վարեց մինչև իր մահը:

Եագույ Արքիև յիշաւ
ծնած է Գահիրէ, Հիմ-
նադիր Եգիպտոսի Հայ Բա-
րեգործական օգաաշատ Ըն-
կերութեան: Իործօն անդամ
եղած Հայ դատին նուիր-
ուած Աղբ. Պատուիրակու-
թեան:

Տօք. Թ. Յ. Թիրևախ-
եան Խան. — ծնած
Կեսաբիոյ Թաւաթ
զեղաքաղաքը ուր
ստացած է նախնա-
կան կրթութիւն.
Պոլիս գալէ վերջ
անցած է Բարիզ քա-
ղաքի Կաթիլիան ուսումը
հետեւելու: Իր ըն-
թացաւարտի ճառը
մասնաւոր մշտադի-
ւարժանացած է: Աղ-
կէ Պոլիս վերադար-
ձին ազգօգտար գոր-
ծունէութիւն մը ու-

նեցած է: 1896ին Պարսկաստան անցած և հոն
մնացած է շուրջ տասը տարի:

Անի բարձրագոյն լեզուաբանական, բանասիրական և գիտական գրուածներ: Քաջահամբաւ էր Կրտսերի, Հին և նոր Պարսկերէնի և Արաբերէնի վերջերս կ'ապրէր ի Նիւ Եօրք՝ ուր և մեռաւ:

Դաւիթ Խաչիկոց՝ բանասէր ուսուցիչ, ծնած Արարիկի Մաշկերտ գիւղը. ուսումն առած է Ազգ. փրկչեան Որբանոցը, բայց աւելի ինքնաշխատութեամբ զարգացուցած է իր ուսումնական կարողութիւնները և օգտակար դասադրքերու շարք մը հրատարակած է: Կրօնի ուսումներ, Աշխարհագրութիւններ, Հայոց Պատմութիւններ, Դուռն սիրիսի ըրրասներ: Եղբորական մահով կ'իքեց իր կեանքը:

Կարճատեւներ, Հայոց Պատմութիւններ, Դուռն սիրիսի ըրրասներ: Եղբորական մահով կ'իքեց իր կեանքը:

Յարութիւն Արիւար, գրած է երգիծական բազմաթիւ յօդուածներ թերթերու մէջ, առանձին հրատարակած է Առաջին անգամը, Յանրագրութիւնը, Բնայի ծաղիկներ:

Աղիսանդր Փանոսեան, ժողովրդական բանասէր, ծնած Խասգիւղը, 1858ին: Ուսումն առաւ:

Շահազարեան վարժարանը. 40 տարիներէ ի վեր աշխատակցած է Թերթերուն՝ իր ստանալովներով: Հրատարակած է Շողեր ու Յողեր, Այնկուրթ, Ազատ Քնար, Թեկնածուներ, Մագնիս Սիլիկի հետ: Ներկայ տարուոյ մէջ պիտի տօնուէր յարեկեանը, ըստ մահը խլեց զայն մեկէ:

Յարութիւն Մոսխլեան ծնած Պոլիս, իտալական ուսումը ստացած Ահիւտար, Իճատիյէի ներսէսն վարժարանին մէջ, յետոյ Ռոպերթ գօլէժի շախմատ և ընթացաւարտ: Երկար տարիներ Տնուց կեդր. վարժարանի: Վերջին անգամ անգամ զգ. Պատու իրակութեան: Մեռած է Լճարայի մէջ:

Միկեայն Տոյմեկեան, բաղձամեայ ուսուցիչ դեպքութեան:

Բոլշկ Մ. Գարսիկեան. բանասէր, ծնած 1856 թ. Սեւաստիպոլիսի մէջ, և ստացած նախնական կրթութիւնը տեղւոյն վարժարանը: Հրատարակած կարեւոր գործեր. Հայ Բողոքականութեան Գեղարք ու ներկան, Հայկական ճգնաժամն ու Երաժնութիւն Ահնայ Գաւառաբարբառը և Հայ Երգիչ, Մեռած է Ամերիկայի Ուէսթ Հոյօրքն բաւարին մէջ Յունիս Յին:

ուէր Յ. Դ. Մրմրեանի հետ, բայց դժբաղդարար
մահը զրկեց զինք այդ համակրական ջոյցէն:

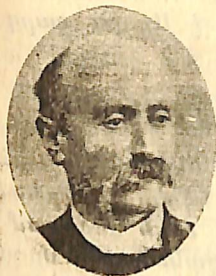
Տօքր. Այլազեան, ապրած
Ս.Մ. քիկայի մէջ և իր բար-
ձր դիրքով օգտակար եղած
մեր համայնքին:

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇՆԵՐՈԹԻԿ ԵՒ ՅԵՐԵԿԵԱՅ

Հաստատում 1876 ից

Բազմերախտ Ու-
սուցչապետ, նոյնքան
իմաստասէր զրազէտ,
Ռեթէոս Պէրպէրեանի
հիմնած այս կրթական
հաստատութիւնը ներ-
կայ ընդհանուր մրցակ-
ցութեան մէջ դասինի
խլորհներուն առաջին-
ներէն է, որ արդէն 43 տարիներէ ի վեր
կը շարունակէ իր օգտաշատ գոյութիւ-
նը և իր լոյսը կը սփռէ մինչեւ աշխարհի
հեռաւոր անկիւնները: Ահաւոր պատե-
րազմը պատճառ եղաւ որ դպրոցը պահ
մը իր բարձրութեան աստիճանէն վար
իջնէ. Սակայն շնորհիւ տիեզերական խա-
ղաղութեան, այսօր գունդագունդ կը դի-
մեն հայ ուսանողներ դէպի Պէրպէրեան
յարկը և ներկայ շէնքը անբաւական գա-

լով, դպրոցին տնօրինութիւնը ոչ նուազ դոհողութիւններով անոր վրայ, նորանոր յաւելումներ կ'ընէ, ընդհանուր խնդրանքին գոհացում տալու փափաքով:

Վարժարանին վերատեսուէն է Պէրպէրեանի իմաստասէր որդին Պ. Շահան:

Վարժարանը նուիրած է Ազգին ցարդ 350 ընթացաւարտներ:

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՃԱՐԱՆ

Հաստատուած է 1886 Փետր. 1ին Ղաթաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ և առաջին օրէն մեծ համբաւ շահած է իր ուսուցչական խումբով և ուր պաշտօն վարած են նշանաւոր Տընօրէններ ինչպէս Մինաս Չերագ, Յարութիւն Մոստիչեան, Բրոֆ, Խաչատուրեան, Մ. Նալպանդեան: Այժմ դպրոցին տեսչութեան կոչուած է Պ. Գեղամ Գափեան, երիտասարդ համալսարանականը, և տուած է նոր փայլ մը այս մեծ հաստատութեան: Յարդ ունեցած է բազմաթիւ ընթացաւարտներ, յաջողակ գանազան ճիւղերու մէջ: Արշակ Զօլանեան իբր ընթացաւարտ դպրոցին փառքն է:

Ն Ո Ր Դ Պ Ր Ո Ց

Գիւտերօթիկ և Զերեկեայ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1905ԻՆ

Բերա, Նշան Թաշ, Թէշվիդէ, Պախէ փոշո՞ւ, 50 Հիմն. Störckif— Յ.Թ. Հինդեան, Գ. Ա. Մալաբեան

Նոր Դպրոցը իր հիմնուած օրէն մեծ համակրանք և հետաքրքրութիւն առինքնած է հանրութեան կողմէ, որովհետեւ վարիչները օժտուած ըլլալով այսպիսի կարեւոր հաստատութեան մը պահանջած ամէն առաւելութիւններով, վստահութիւն ներշնչած են հայ ծնողքին՝ իր զաւակը յանձնելու Նոր Դպրոցին: Ներկայիս՝ անկարելի է Բերայի մէջ ընդարձակ տուն գտնել առանց մեծ գոհողութիւններու: Բայց պէտքը այնքան հրամայողական էր որ Տեարք Հինդեան և Մալաթեան չընկրկեցան ամէն խոչնդոտի առջեւ և բացին իրենց ուսումնարանը մշակելու հայ մանուկին անհատականութիւնը ի սպաս ընտանիքին և ընկերականութեան, զար-

զացնելու անոր զիտական, գրական, զհարուեստական ոգին, միեւնոյն ատեն զարկ տալով անոր գործնական ուսուցումին եւ միանգամայն ֆիզիքական դաստիարակութեան:

Պատերազմի տարիներուն մէջ դպրոցը իր ուսումնական բարձրութենէն խոնարհած ըլլալով բնականաբար ցարդ 31 շրջանաւարտ միայն ունեցած է: Այս տարի եւս շրջանաւարտ կարգ ունի:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎՐԺՈՒՇԻՆՈՑ

ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ 1880 ՄԱՅԻՍ 1ԻՆ

ԲԵՐԱ ՆՇԱՆ ԹԱՇ

Իզական սեռի դաստիարակութեան նըւիրուած այս հաստատութիւնը իր հիմնարկութեան օրէն բազմաթիւ ուսույլ օրիորդներ նուիրած է Ազգին: Այժմ վարժարանը կը վարէ Պ. Պ. Գէորգեան ուսուցչական ընտիր խումբի մը հետ:

Հիմնարկութեան առաջին տարիներուն Օրթագիւղի մէջ գործելէ վերջ Գում գաբու հաստատուած է, ուր սակայն վեր-

ջին հրդեհներուն հետեւանքով փոխադրուած է Բերա, կրթական տեսակէտով աւելի նպաստաւոր միջավայրի մէջ:

Գում գաբու Գպրոցատէրի շէնքին մէջ միացած էր Միհասեան վարժարանը, որ քանի տարիներէ ի վեր իբր բարեկարգ կրթարան լաւ արդիւնք տուած է եւ այժմ առանձին կը գործէ:

Ճեմարան Հայ Օրիորդաց

Հիմնուած 1910 ին

Վաղամեռիկ Օր. Պայծառ Տայեան:

Եւպ. Սեւաքի.

ՕՐ. ՊԱՅԾԱՐ ՏԱՅԵԱՆ

Յաւէտ սղբացեալ Օրիորդ Պայծառ Տայեան իր բնաստեմիկ շընորհներով, ամերիկեան լուրջ կրթութիւնով և ազնիւ նկարագրով, արժանի էր այսպիսի հաստատութիւն մը հիմնելու և թէպէտ մահը խլեց զանի իր սի-

բելիներէն , սակայն անոր հոգին կը սա-
 ւառնի կարծես դեռ վերէն իր բազմաթիւ
 սանուհիներուն վրայ : Իպրոցը իբրև Օ-
 րիորդաց ուսումնարան հանրութենէն գը-
 նահատուած է իրաւամբ և իր դոյու-
 թեան ութ տարիներուն մէջ , մեծ յա-
 ջողութիւն ունեցած է : Ուսուցչական ըն-
 ախր խումբ մը կը պաշտօնավարէ : Տնօ-
 րէնն է Պ. Պ. Գէորգեան , որ մանկավար-
 ժութիւնը ուսումնասիրած է Զուիցերիոյ
 մէջ և մեր կրթական ուժերէն մին կը
 ներկայացնէ : Ներքին Տեսչուհին է Օր.
 Եւա Ոսկան , դուստր նշանաւոր արձա-
 նագործ Երուանդ Ոսկանի , և թու ու-
 սուցչապետ Յակոբ Ոսկանի : Վարժարա-
 նը ընծայած է ցարդ 30 շրջանաւարտ օ-
 րիորդներ :

ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ ՎՍՐԺԱՐԱՆ

Գիշերօթիկ և Յերեկեայ

Հիմնադիր ՏՅՈՒՆ Յակոբ Պ. Եկիողանեան
 Հաստատուած Բերա, Եւան Թաւ. Օսման պէյ փողոց
 Սոյն վարժարանը հաստատուած է ի
 Բերա , Բանկայթի :

Կը պարունակէ երեք բաժիններ. ՄԱՆ-

ԿՍՊԱՐՏԷՂ ուր կ'ընդունուին մանչ և աղ-
 ջիկ աշակերտներ՝ սխեալ 5 տարեկանէն,
 3 դասընթացքով : ՆԱԽԱԿԹՅՐԱՆ թէ
 մանչերու և թէ աղջկանց համար 3 դա-
 սընթացքով : ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ միայն աղ-
 ջըկանց համար , 4 դասընթացքով :

Նախակրթարանի դասընթացքները ա-
 ւարտող աշակերտներն ու աշակերտուհի-
 ները կը ստանան Վկայական Նախակր-
 քութեան Երջանաւարտի :

Ուսումնարանի քառամեայ շրջանը ա-
 ւարտող օրիորդները կը ստանան Վկայա-
 կան Երկրորդական Ռուսաց Երջանաւարտի :

Այս վարժարանը իր տուած լուրջ դաս-
 ախարակութեամբ կ'արդարացնէ հոյ բարե-
 կարգ երկրորդական վարժարանի իր համ-
 բաւը :

Ս Ր Ա Մ Ե Ա Ն Կ Ր Թ Ա Ր Ա Ն

Ս Կ Ի Կ Տ Ա Ր Տ Ա Ղ Հ Ա Մ Ա Մ

Հաստատուած 1914ին

Հիմնադիր ՏՅՈՒՆ ԱՐԱՄ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Պատերազմի լազետայի շրջանին հետե-
 ւանքով խիստ աննպաստ պայմաններու

մէջ հաստատուած այս կրթարանը փայ-
լուն ապացոյց մըն է Պ. Արամ Նիկողոս-
եանի ձեռններէցութեան եւ հզօր նկարա-
զրին : Յիշեալը պահ մը Պէրպէրեանի Բէ
Տնօրինութիւնը վարելէ զառ զանազա-
տեղեր տեսչական պաշտօն վարած ն
ձեռնհասօրէն, ինչպէս Մագրիգիւղ : Ագ-
շէհիր, Ատանա, Ատաբազար :

Այս տարի կրթարանը իր անդրանիկ
ըրջանաւարանները նուիրած է Ազգին :

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հաստատուած Գասք գիւղ

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ հիմնուած է
Գասք գիւղ 19 9 Սեպտ.ի սկիզբը, կըր-
թական Նախարարութեան պաշտօնական
արտօնագրովը : Հիմնադիր Տնօրէն՝ Մատ-
թէոս Ֆ. Թորոսեան, որ տասը տարիներէ
ի վեր կանոնաւորօպէս կը վարէ իր վար-
ժարանը : Թորոսեան վարժարանը ունի
երեք բաժին. ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ, ՆԱՆԱԿԼՐ-
ԹԱՐԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ : Վարժարանին
մէջ կ'աւանդուին Հայ. Ֆրանս, Թուրքե-
րէն եւ Անգլիերէն լեզուները՝ պարտա-
ւորիչ կերպով. նոյնպէս գիտութիւններ

ձեւնհաս մասնագէտներու միջոցով : Վար-
ժարանը իր տասը տարուան դոյութեան
ընթացքին Ազգին նուիրած է 31 երկսեռ
ըրջանաւարաններ, որոնց վկայականները
վաւերացուած են կրթ. Նախարարութե-
նէն, եւ սրանցմէ ոմանք դործի ա-
պարէզը ընդգրկած են յաջող կերպով, ու-
րիշներ ալ իրենց ուսումը շարունակած են
ու կը շարունակեն դեռ. Հոմ եւ Բօպէրթ
Գոլէմներու մէջ, պատիւ բերելով իր նյ
նախակրթութեան օրրանը եզոզ Թորոս-
եան վարժարանին :

19 9—1920 ըրջանին վարժարանը ունի
180 երկսեռ աշակերտներ, ամէնքն ալ
Հայ. կը պաշտօնավարեն մնայուն եւ այ-
ցելու 12 ուսուցիչներ :

ՊԷԶԱԶԵԱՆ ԲԱՐՁ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԱՂԶԱՆՅ ԵՒ ՄԱՆՉԵՐՈՒ
Հաստատուած 1908ին Մագրիգիւղի Մէջ
Գիշերօթիկ եւ Յերեկեայ

Այս վարժարանը ընծայած է ազգին
բազմաթիւ երկսեռ աշակերտներ, որոնք
բարձրագոյն եւ նախակրթական ուսում

ստանալով պատիւ բերած են սոյն հաստատութեան: Նրջանաւարանները թուով 250 հոգի, միշտ յաջողած են ընդունուիլ Համալսարանները առանց քննութեան, Հիմնադիր Տնօրէնն է Պաղոս Պէղապեան, որ աջակից ունի ուսուցիչներու ընտիր խումբ մը: Գիշերօթիկները կը վայելեն ընտանեկան հոգածութիւն:

Կարսեան վարժարան

Մանկապարտէզ եւ նախակրթարան
Բանկալրի, Պէօյիւսէրէ ճաստսի բիւ 18

Այս վարժարանը 1914ին հաստատուած նախակրթարան մըն է: Ունի նաև Մանկապարտէզ մը մանկավարժական նորութիւններով օժտուած: Վարժարանը հակառակ աննպաստ պայմանն րու մէջ բացուած ըլլալուն՝ շնորհիւ Տէր և Տիկին Կարսեանի զօրեղ և անձնուբաց ջանքերուն՝ ունեցած է յաջող շրջանաւարաներ: Սոյն վարժարանի աշակերտներուն բարոյական կրթութեան մասին տարուած հոգածութեան կը վկայեն հոն աշակերտ ունեցող ծնողքներ և պաշտպաններ:

ԵՐՍՆՈՒՀԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԿԻԻՏԱՐ, ԻՃԱՏԻԷ

Այս վարժարանը իբր մանկապարտէզ եւ նախակրթարան բաւական տարիներէ ի վեր կը շարունակէ: Իր հիմնադրին մահէն յետոյ վարժարանը աւելի զարկ մը առաւ շնորհիւ Տիկին Նոյեմի Գրիգորեանի, որ Սկիւտար Ս. Խաչ վարժարանի մէջ իր նախակրթութիւնը ստանալէ վերջ Հոմ Գոլէժի մէջ եւս շարունակեց իր ուսումը եւ յաջողապէս շրջանաւարտ եղաւ 1905ին եւ Գոլէժի նախակրթարանին ուսուցչուհի կարգուեցաւ: 1914ին ստանձնած է Երանուհեան վարժարանի տնօրէնութիւնը Օր. Տէվլէթեանի հետ, մինչեւ 1917, ուրկէ վերջ առանձին ստանձնած է վարժարանին տեսչութիւնը:

Վարժարանը նախնական կարգերու մէջ երկսեռ է, իսկ վերի կարգերը զուտ օրիորդաց յատուկ:

Այս տարի անդրանիկ շրջանաւարտներ պիտի ընծայէ:

ՀԱՅ ԿԱՄԱՌՈՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ
Հրամանատարներ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Հայրենիքի պաշտպան այս քաջամարտիկ Ներսար, որուն փառքը կ'երգեն հայ բերաններ, ծնած է Շաղին Գարահիսար 1862 ին և հոն ստալած է նախնական կրթութիւն: Կանուխէն չոյց տուած էրջ ստա, խիզախ և վեհ ընտւոր ւթիւն մը և

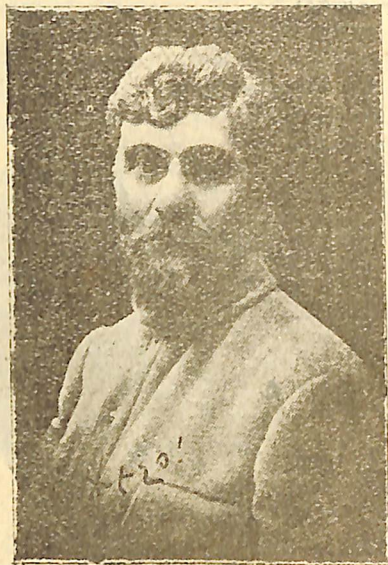
ուշեցած է միշտ աջն պիտի վարուելակերպ մը՝ որով սիրելի եղած է համայնքին:

Յե ի մեր գ ժբազդօրերն առաջ Սասունի մէջ գոծած է իր յայտնի յեզա՝ ժոխական գործիչու ըլ: անցած է Պաւլիարիա և Պաւլիար բանակն մէջ մարտըւած է իր սգայ, և Պաւլիարիան պատերազմին գործոն մասնակցութիւն ունե

ցած է ճակատամարտներու մէջ: Ինք եղած է որ 8000 սոց բանակով մը գրաւած է Ռոտուլ թոն պարաութեան մասնակցով 25000 նոյ թուրք բանակը յիբուցան փախցնելով զայն մինչև Գէ-

շուն Համարական պատերազմին մեր ազգային ազգային ազգուած ազգին վրէժը լուծելու համար կամաւորական սյծեր կազմակերպեց և մինչև վերջ պատմէն զրոյ մնաց զէնքը ձեռքը: Յարգ 50 պատերազմներու մասնակցած է: Գրած է «Մարտական հրահանգներ» անուն կարեւոր գործը:

0549

000

Յ. թ. Հիմնական

Ա ՆԿԵՂԾ ԷԶԵՐ

1890—1912

Ա. Հատոր Գին 50 Դրշ.
 Բ. » » 50 »

Է. Պոլիս, սպ. Յ. Մասքեանի 1913

Հանրութեան իրաւամբ սիրելի մանկավարժ դպրոցավար Յ. թ. Հիլլեանի այս եզակի գործը կարժէ որ ամէն գրասէր անձերու գնահատումին արժանանայ: Պէտք է որ մուտ գտնէ բոլոր կրթական հաստատութիւններուն մէջ իր պարզած շատ ընտիր սկզբունքներուն համար. Գաբամանեան գրատունը պատիւ կը համարի իրեն որ այսպիսի լաւագոյն գործերու վաճառման կեդրոնատեղի ուղարկէ:

Յ. թ. Հիլլեանի ֆրանսերէն դասընթացքը եւս կը յանձնարարուի Չերմապէս Հիմնական նոր եղանակ ֆրանս. շաղորդութեան Ա. եւ Բ տարի.

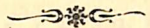
METHODE DIRECTE Բ.
 » Գ.

Ասոնց իւրաքանչիւրին գինն է 25 դրշ. Կեդր. Գաբամանեան գրատուն, Չարմարեղար թիւ 50 Կ. Պոլիս:

Ս Ի Շ Ր Ա Ն Յ Ո Վ Շ Ա Ն Ն Է Ս Ե Ա Ն Ի
 Սեկափրուքի ճեմար

	Դրուշ
1 Սիտիանք Ռամկին 1888	20
2 Իրական կեանքի նուագներ 1892 եւ 93	20
3 Քնարիկ 1895	5
4 Քննական պատմութիւն Ժ. թ. դարու Հայ դպրութեան 1901	100
5 Նոր քերական Ֆրանսերէն լեզուի 1906—12	13
6 Իրական Էամբաւներ 1909	40
7 Բաւարան Ֆրանսահայ 1911	75
8 » Հայ—Ֆրանս. 1912	=
9 Տեղեկագիր ազգ. կալուածոց Տիւրքիկի 1910	80
10 Չննոր Գլակ հանդէպ արդիական քննադատութեան 1912	60

11 Սկզբունք Քաղ. տնտես	1941	25
12 Հայ—Ֆրանս. գրուցատրութիւն		25
13 Անգլիկերէն	»	25

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

		Դրուշ
Աբու Լալա Մահարի (Քասիա), Ս. Իսահակեան		5
Անհետաւոր Գէմէեր. Գրեգոր Զօհրոպ, Իր կեանքը և իր գործը. Ա. Ալպոյաճեան	100	
Անժան Բաբէ.— Զոյնը հիշէ... Տրամ, Ս. Պարթևեան. Գահիրէ	75	
Ատանայի՝ Եղեանը. Տեղեկագիր Յակոբ Պապիկեանի, Ֆրանսիս Փրէսանսէի յառա- ջաբանով:	12,50	
Արարա. Ս. Պարթևեան, Բ. Տպ. Իզմէր	75	
Սրեւելեան Խաղաղութաբէ, Հայկ. Խաղեր և ժամանակներ, Տ. Զիթունի, Ա. հատ.	60	
» » Բ » »	60	
Արև. Ինդիր և Հայկ. Հարց: Ս. Բիւրատ	10	
Արիւնի Զորը. Կիւլ. կեանքէ վարակ »	20	
Գանիէլ Վարուժան (Անմահներ), Կեանքը և Գործը. Լևոն Լյուսնանեան	30	

Դատաստանի օրեր, Ա. Գալուճեան	5
Դեսպան ճէրըրտի պատմաճիւղը, [Ժարգմ. Մ. Շամտանճեան:	80
Երաժշտական Գաստիարակութիւն Ռ.	
Լավիկեաք, Թարգմ. Մ. Տարէնտէլեան	100
Կոյրը Թարգ. 1 արար Միշէլ Բրովէնս. [Թարգմ. Վահրամ Սեւանի	20
Կոյր Երզնուհին, Ժորժ Տապս. Թարգմ. Մ. Բաթիկեան	5
Կոմմյոզիտը, պատմաւածք. Ա. Շիր- վանդադէ	20
Հայերու Բնաջնջումը, Ռ. Բինոն, [Թարգմ. Ե. Զօփուրեան	20
Համբարձման Վիճակ, Հայկական Սո- վորոյթներ. Տ. Զիթունի	10
Հայ Մտքին Հարկը Եղեանին. Մ. Շամ. Հայկական Դիւցաղներգ. Ա. Զօպանեան Թարգմ. Կնովք Արմէն	7,50
Հայաստան Գէորգ Մեսրոպ	50
Հայաստանի Կազանդէքը. Ս. Դաբամա- ճեան 1919	45
Հայաստանի Ոսկեհանքերը, Տ. Զիթունի	20
Հայաստան ըստ Ռորալտի 1919ի տե- սութիւն	25
Հայաստանի Զարդերը, Գաղտնի Տեղե- կագիր Տօթթ. Լէվիտուսի. Թարգմ. Մ. Շամտանճեան	75

Հայերուն Ծրանսերէն ուղղեցնելու պարզ
և դիւրուսոյց եղանակ. Մ. Յովհաննէսեան 25

Հայոց Պատմ. պատկերագարք. Ս. Պալա-
տանեան Բ. տպագր. 400

Հայ Բժշկութեան տուած զոհերը:
Հին Աստուածներ, Տրամ Կ արար,
Լ. Շանթ. Գ. Տպագր. 80

Ձայնագրուած Հայկական երգարան,
Բ. Կանաչեան, Բ. Տիպ. պատկերազարդ. 40

Ճակատագիր. Ասա Նեկրի, Թարգմ. Հ.
Ա. Դազկիեան 50

Միացեալ և անկախ Հայաստան.—Պատմ.
Քայլք. Հրատ. Հ. Յ. Գ. 20

Միացեալ Հայաստանի Քարտէս. Շ. փա-
նտեան 12,50

Յիշատակագիր Վանայ Ինքնապաշտ. դէպ-
քերուն, Տրատ. Վասուլ. Միութեան: 30

Յիշատակագիր Մ. Մօրկիթաբաբի պատկ-
թարգմ. Ե. Արմէն 150

Յուշարձան Ապրիլ Տասնըմէկի 100

Յուշիկք Հայաստանի Տ. Չիթաւնի: 50

Շանթ Շաքաթաթերթ, Մ. Պարսամբեան,
Թիւ 1—38 250

Պատերազմ և Խաղաղութիւն, Վ. Հիւկօ
Թարգմ. Յովհ. Տոհմիկ 5

Պատմածները Գեսպան Մօրկէնթաուել,
Թարգմ. Մ. Շամսանճեան 80

Պատուածիւն Համաշխարհային Պատե-
րաւրի և Հայկական Հարցը. Թարգմ.
Վան Մէր Ա. Հատար 80

Նոյնը Բ. Հատ. 80 Գ. Հատար 80

Նոյնը Գ. Հատար պրակ առ պրակ 5

Պատուի համար, Դրամա 4 գործուղութ.
Ա. Շիրվանլուգէ 40

Պիթլիզէի Մուշեղ, Կաթողին Սարի և
Աւերակ ջաղացքի հերոսամարտը. գրեց
Սըրշակ 30

Սարափի երկրին մէջ, Նահատակ Հա-
յաստան, Հանրի Պարպի, Թարգմ. Մ.
Շամսանճեան 50

Վ. Կր. Հէրպլըթ Մ. Ալէն, Յուշարձան 50

Վերածննդ Հայաստան. Պ. Քարծայր 6.50

Տիեզերական Խաղաղութեան ժողովին
մէջ Պ. Վ. Հիւկօի խօսած ձառերը. Թարգմ.
Ն. Ռուսինեան 5

Տիւրք Գրուագներ և արիւնտ պատկերներ.
Ս. Պօղոսեան 15

Տէր և Տիկին Զրպաի պէյ, Օ. Չիթթէ
Սարաֆ 7,50

Օսմ. Կայսրութեան ճակատագիրը. Ա.
Մանուէլթամ. Թարգմ. Մ. Շամսանճեան 40

Գ. Ա. ՄԱԼԱԹԵԱՆ

Հողագործ Բնտանիքի Մը Կեանքը
Հեղինակ
Հանրի Մարտակ

Այս գործը հողագործուրիսն չի սորվեցներ, բայց կ'արքևնէն հետաքրքրուրիսնէն ընտանական, բուսաստանական, կարևաստեսական, անասնաբուժական. սիրելի կ'ընծայէ դաշտային բացօթայ աշխատարիսնէն, կ'արծարծէ ձեռներէցութեան ոգին, կը գրգռէ ինքնատեսանորքեան զգացումը: Բարձրագոյն եւ միջին կարգերու սանտանում գրեթե ներկայ սովին մէջ օգտակարացես կը գործածուի սոյն գործը իր ընտանական պարունակութեան համար:

Գին 60 դր. կեդրոնատեղի Ս. Գաբառնական գրաստան, Չափնաճրարքի 50:

ՀՐԱՆԴ Տ. ՄԱՆԱՎԵԱՆ

Բագներակոս ուսուցիչ Տիգրան Մանավեանի այս ստղանդաւոր գաւակը այժմ կ'գրատի կաշուածական գործերու ստուծախով, Բարսիսի պատաստարիսնով, շինութեան յասակագիծերով եւ նորոգումներով: Ծնած 1882ին Եեկի գաւառ, ուր նախնական ուսում կ'ստանայ եւ նշը կը շարունակէ յետոյ Խասկառի ներստեսան վարժասանը 1887—96. Ահաւոր կոտորածէն վախուճ սաղով Եգիպտոս կ'ապաստանի եւ կը յաճախէ Աղեփսանդիոյ Խասկական վարժարանը: Անկէ կ'անցնի Զուխտիոյ նեօշարէրը (1897—1900): Այս տկարեման կը վկայուի իր ճարտարագէտ եւ կը դառնայ Ե-

գիպսոս, որ եղիպսական կառավարութեան կողմէ կ'ընկրուի երկրայափ — ձարսարագէտ: Պոլիս դարձին Մագրիցիդի եւ Ալսրէճանոյի միացեալ քաղապետութեան սկօրէն կը կարգուի եւ սակայն իրօրինասական կառավարութեան պաշտօնակ կ'ըլլայ:

Թ Օ Գ Ա Թ Լ Ը՝ Բերս, Սիրիէ ս'Ալեք

Հեռածայն 48

Ծաղարան, ձաշարան, Գարեջրատուն
Թ Օ Գ Ա Թ Լ Ը՝ Պոլիս, Պահե՛է գաբու, Պին
 Պիշ Զէշիտի բով, ձաշարան Ծաղարան:
Թ Օ Գ Ա Թ Լ Ը՝ Դալաթիա, Կամուրջի գլուխը
 ձաղարան, ձաշարան, Գարեջրատուն

Հեռածայն Դալաթիա 1422

Թ Օ Գ Ա Թ Լ Ը՝

Մեծ Կզղի

»

Ֆլօրիա

Հս րանիք, Նշանտուք, Հանդէս, Երեկոյթ.
 առանց Թօզաթլլի հրապոյր չ'ունին:

Գ Ր Ի Գ Ո Ր Զ Օ Ղ Ր Ա Պ

Խղեմահանի ձայներ	Գին	30	Ղրլ.
Լուս ցաւեր	«	40	«
Եւեանք ինչպէս որ է	«	40	«

Անմահանալի նահատակ գրագէտ Գրիգոր Զօհրապի նորավէպերը երեք հասարներու մէջ ամփոփուած կանուխէն լըյս տեսած են: Անոնց ընթերցումով մեր սիրելի Զօհրապը կը ներկայանայ մեզի իբր նորավէպի իշխանը:

Այս երեք հասարները իրենց խնամալ ոճով, դրական շքեղ պէտախտ թիւններով հաճելի ժամանց մը կ'ընծայեն ընթերցողին: Պէտք է ունենալ դանձր ոչ միայն դրական վայելքի մը համար, այլեւ յիշատակ մը պահելու մեր Զօհրապէն, որ անբազդ զոհն իղաւ վայրագ գաղափարներ:

Միակ կեղընատեղի Ս. Գարամաճեան դրատուն, Կ. Պոլիս, Զաւարճըլար Թիւ 50

ԿՈՊԵՌՆԻԿ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Պոլիս Պահել գաբու Մէլվախօս Եւնի Խան

Հեռագրական հասցէ.— COPERNIC

Հեռածայն Տնօրէնութեան — Սթամ. 319

Ծովային Գործակալութիւն

Հեռածայն Սթամպօլ 898

Գօմիսիօն, Ներկայացուցչութիւն,

Ներածուճ, Արտածուճ

Հեռածայն. Սթամպօլ, 826

Առաքում, մաքսային գործողութիւն

փոխադրութիւն

Հեռածայն Սթամպօլ 898

Թրանզիթի մթերանոց

Հեռածայն— Սթամպօլ 698

Մթերանոց Իւսկիւտար

Հեռածայն Կատը գիւղ 498

Մթերանոց Օրթաքէօյ

Հեռածայն, Բերա 1809

Զ Է Ն Ի Թ

Աշխարհի շառագոյն ժամացոյցը

Տոկոն, ձշապան, Վայելոյ

Երաշխաւորեալ 15 տարի

Ա. Մրցանակ Բարից՝ 1900

Արտաւոյ մրցման, անդամ գնահատից

մարմնոյ Պէոն՝ 1914

Պաշտօնապէս ընդունուած

Ծովային Նախարարութեան, Բաղա-

փապետութեան, Ծիրփեթի Խաչրիէէ,

Անասօշոյի Օսմ. Երկաթուղիներու ըն-

կերութեան, ինչպէս նաեւ Իսալիսան,

Ռուսական, Յունական եւն. պետական

Երկաթուղիներէ եւն. եւն.

Կը ծախուի միօրինակ գնով

ամէն լաւ ժամագործի մօտ.

ՀԱՅ ԼԱՅՑՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ամէն ժամակ շահարկեցնենե՞րու, փխշ-
մանիէ եւ դահիւն հէշիանե՞րու
Սկիւտար, Նաւամաստոյցի հրապրկ. Թ. 15
ԿՍՐԱՊԵՏ Մ. ԿՍՐԱՊԵՏԵՍՆ

Սկիւտարու հասարակութիւնը շատ մեծ
համակրանքով վերաբերուած է այս վա-
ճառատունին նկատմամբ, որու պատ-
րաստած ամէն տեսակ շարարեղէնները
ամէն փափկանաշակներու գոհունակու-
թիւն կը պատահաւէ:

Ազնիւ Սկիւտարցիներ, յանախեցէք
միշտ այս վաճառատուն ե գոհ պիտի
մնար:

Յ. ԶԱՔԸՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Կալաթա, Բէրշէմպէհ փազար
Զինհիրլի խան թիւ 72

Երկրագործական եւ արհմե ժամակ
մեկեւանե՞րու հայրաքիչ եւ նորոցիչ:
Մասնաւոր տեղեկութիւններու հա-
մար դեմնը վերի հասցէիւն:

Ս Օ Մ Ի Է « Ս Ա Ն Ի Թ Ա Ս »

Գործարան Առողջապահական
ՄԵՏԱՂԷ Ս Օ Մ Ի Է Ի

Բանկալթի, Համամ ձատտէտի
Էշրէֆ էֆ. սօզար Նօ. 20

Ա. ԳԱԶԱԶԵԱՆ ԵՒ Մ. ԳԱՆԻԷԼԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Մ. ԷՍԿԻԵԱՆ

Կ Ե Դ Ր Ո Ն

Ամէն տեսակ դատազրքերու
Զեռագործի ու մանկապարտէզի
«Յրօպէլեան» նիւթերու
ԳՈՐԾԱԿԱԼ
Վ. Կապեալ Ռեսուցիչներու

Հասցէ

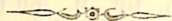
Կ. Պոլիս Սիրքէնի, Խորարաննեան խան
թիւ 27 Թէլէֆօն Սթամպուլ 2146

ձաշակաւոր արդուզարդերու ամենանոխ
տեսակներ պատրաստ կան՝

ԱՂՈՒՈՐԻԿԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Վաճառասան մեջ

Կ. Պոլիս, Հասերի Համամ թիւ 41 Վազֆ Խանի դէմ:

Տ Պ Ա Ր Ա Ն Յ. Մ. Ա Ջ Ն Ա Ի Ո Ր

Կ. Պոլիս, Պապր Ալի ճաստէսի թիւ 52

Նոր և սիրուն տառերով կը ապագրէ, ամէն լեզուէ
առևտրական թղթեր (նամակազլուխ, պահտրան,
ըջարերական, հաշուեցոյց, հասցէ — քարտ) եկե-
ղեցական, Դպրոցական գործեր, Մկրտութեան,
Նշանախօսութեան, Հարսանիքի հրուէրս դրեր,
այցագարաներ և մահազլու: Խնամոն աւխասուրիւն,
բնիք մեղան, և չափաւոր զին:

Տպարանը ունի գրքի ճիւղ մըն ալ, ուր կ'ըն-
դունուին և խնամքով կը կատարուին ամէն կարգի
յանձնարարութիւններ:

Յ. Մ. Ազնաւորի գրատան մէջ կը ծախուին ի
մէջ այլոց Նասրէսին Հօնայի Զուարեալիքները,
պատկերագարը, 75 զըշ. Երախանի Բնոյն. Ազգաց
Պատմութիւնները, Կ. Քիւնեսանի Ֆրանս. Քերտ-
կանը, 10 զըշ. և ին:

Յիշատակարան

Յիշատակարան

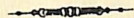
ՄԱՍԻՍԱԳԷՏ ԵՒ ՓՈՐՁԱՌՈՒ
Ա. Տ. Ա. Մ. Ն. Ա. Բ. Ո. Յ. Ը. Ն. Ե. Բ.

ՏՕԲԹ. Վ. ԵՒ Պ. ՄԱԼԻԱՍԵԱՆ

Գատը - Գիւղ, Մէծհիւրտար շատուէսի 56.

Պօլիս, Շիրին խան 4 - 7 :

Անատոլու խան, 4 ըդ. յարկ. Պահջէ Գա-
բու, Մալէրին կից:

ՄԱԼԻԱՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Յանձնակատարութիւն Ռուսասանի համար

Կ. Պօլիս, Շիրին խան 4—7

ԳՐԱՑՈՒՆ

Ս. ԳԱԲԱՍԱՃԵԱՆ

ՄԱՐԿԱԲԱՃՐԱՐ ԹԻՒ 50

Կ. ՊՈԼԻՍ

Գրատան մը գոյութեան իրաւունքը կը հաստատէ անոր իր համայնքին օգտակար ըլլալու ձգտումը:

Գարամանեան գրատունը առաջին օրէն այս նպատակին հետամուտ եղած է, միջերկրով հետզհետէ փնտռուած գրքերու նոյն պաշար մը եւ այս կերպով գոհացնելով իր ազնի յաճախորդները, որոնց քաջալերիչ ընթացքը կ'ապահովէ Գրատանս յառաջդիմութիւնը:

Գրատան մը դպրոց մըն է. երանի՜ անոր՝ որ զայն կը վարէ արդիական ընթացքով:

ԳՐԱՑՈՒՆ

ՄԱՍՆԱԳՈՒՑ ԵՒ ՓՈՐՉՍՈՒՈՒ

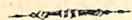
Ա. ՏՍ. ՄՆԱՐԱՅԵՆ ԵՐ

ՏՕԲԹ. Վ. ԵՒ Պ. ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ

Գատը Գիւղ, Մէծհիւրտար ճատտէսի 56

Պոլիս, Շիրին խան 4 - 7 :

Անաստօլու խան, 4 ըղ. յարկ. Պահլէ Գաթու, Մայիսի կից:

ՄԱԼԽԱՍԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Յանձնակատարու քիւն Ռուսաստանի համար

Կ. Պոլիս, Շիրին խան 4-7

ԳՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ

Ս. ԳԱԲ ԱՄԱՋԵԱՆ

ՉԱՔՄԱՆՔՃՐՆԱԲ ԹԻՒՆ 50

Կ. ՊՈԼԻՏՈ

Գրատան մը գոյութեան իրաւունքը կը հաստատէ անոր իր համայնքին օգտակար ըլլալու ձգտումը:

Գաբամանեան գրատունը առաջին օրէն այս նպատակին հետամուտ եղած է, միժերելով հետզհետէ փնտռուած գրքեր և ճոխ պաշար մը եւ այս կերպով գոհացնելով իր ազնիւ յաճախորդները, որոնց քաջալերիչ ընթացքը կ'ապահովէ Գրատանս յառաջդիմութիւնը:

Գրատուն մը դպրոց մըն է. երաւելի՛ անոր՝ որ զայն կը վարէ արդիական ընթացքով:

ԳՐԱՆ 25 ՂՐԾ.

«Ազգային գրադարան»

NL0148377

13445

